
Google

DOMI MINA
NUS TIO
ILLU MEA
Taylor Institution.

IS ATLINGA;

Det är:

De Forna Göters, här uti Svea Rike,

Bokstäfver

Ok

Salighets Lära,

Tvåtusend Tvåhundrad år före Christum, utspridde i all Land;

Igenfunden

Af

JOHAN GÖRANSSON.

STOCKHOLM,
Tryckt hos LARS SALVIUS, År 1747.

Svea Rikes Högloflige Ständer!

Hos Riksens Högloſl. Ständer, vil jag härmedelst uti underdånighet nedlägga för små prof af den välmenta kärlek, jag har at efter mitt förlänta pund, ok uti mitt stånd, tiena det kära Fäderneslandet.

Mitt första lilla arbete är en Svensk ok Latinsk öfversättning af Edda, som, efter de Lärdas öfverensstämmelse, är älst ok förnämst ibland alla våra SvioGötiska Handlingar, Sagor eller Historier; men aldrig förr varit på Svenska utgifven.

Det

Det andra är en Mathematisk Grundritning af hela det Hebreiska Språket: ok så vida mig bekant är, blifver jemwäl detta mitt lilla Hebreiska Lexicon det första, som uti sådan korthet, ok på Svenska, föreställer oß det Heliga Språket.

Det tredie är Svenska Konunga Historien, uti korthet författad, ifrån 2200 år före Christum intil våra tider, grundad på de älsta ok trowärdigste Handlingar, både främmande ok inhemske; hvaruti jag hoppas så mycket mera giort Rikſens Högloſl. Ständer til nögie, som man härtils förgäfves begärt ok åstundat en sådan.

Svenska Stats Historien har jag okſå korteligen författad ok uti Manuscripto måstadelen färdig, fast hon ännu icke kommit at tryckas.

Det fierde är denne Lilla Bok, som handlar om SvioGöternas Bokstäfver ok Salighets Lära, redan fyrahundrade år före Mosen.

Hos deßa SvioGöter har det alla tider varit en inbiten vane, at äfven så litet, som de behöft låna, eller dikta beröm åt sina Förfäder, så manligt hafva de försvarat deras dyra Äreminne, emot afundens gnagande tänder. När Egypterna begynte tilvälla sig företräde uti åldren för alt folk på jorden, så tego allesammans, Göterna undantagne: Men deße togo så kraftige skäl, både af Himmel ok jord, luft ok människor, med mera, at Greker så väl som Latiner, hvilka skälen öfvervägat, sluta med deßa ord: För deßa måtte de Egypter dukka under, ok man har altid hållit Göterna för det älsta folk i verlden.

Så vist som Rikſens Högloſl. Ständer äro de Forna Prisvärda SvioGöters äkta Barn, så säkert tror jag, at De uti detta målet äro dem like, ok sålunda hafva lika stor vämjelse til sina Förfäders tadlare ok smickrare. Deras egit beröm är tilräckligit, ok behöfver icke, som kråkan, låna sig fiädrar; men å andra sidan är det alt för dyrt at mista, ty det har kostat dem mera, än alt annat, ok vi finnom mycket uti deras enfallighet, det vi med förundran måste åskåda. Nog har Efterverlden vetat ok sett våra Förfäders 16 enfalliga Runor ok diupsinnige Runstaf; men at der varit innefattade Minnesleror om Den TreEnige GUDEN, om Sonen JESUS CHRISTUS, ok Hans lidande på et Korß, Hans död, upståndelse, upfarelse, m. m. har uti trytusend tryhundrad år, intil denna dag, varit gömt i et tiokt mörker. Nog har hvar en Runokännare vetat, at den 19 ok sista Runan, som på Christi aflelses år var Nymärke, kallas BelgThor: men som de icke vetat, at Thor uti Götiskan betydde Frälsare, så haf-

Ty de icke heller vetat, at BelgThor gaf tilkänna Fruktsamheten uti Moderlifvet.

Det har härtils klingat behageligit uti SvioGöthernas hiertas öron, at deras Fäder fört sina segrande vapn, genom Europa, Asia ok Afrika; men at de här på Scandia varit uti den Himmelska Salighets Läran, til allas förundran, väl underrättade, redan vid Abrahams tid; kärer liuda så mycket ljufligare för barnen, som det gifver bästa hopp om Stamfädernas eviga salighet. Hvad kan lända vårt K. Fädernesland til större heder uti Historien, än at denna intygar, alt Folk, de Hebreer undantagne, hafva fått sina Bokstäfver ok Bokliga Konster ifrån Svearike?

Ok som de Förnämste af dessa Höga Sanningar äro nu uti en välsignad stund, såsom et urgammalt Fynd, ur mörkret frambragte, just under denna Riksens Höglofl. Ständers Sammanvaro; så böra de Riksens Höglofl. Ständer uti underdånighet upoffras. Jag tilstår gerna, at mina ringa Arbeten äro ganska ohöfsade, at vinna så högt företräde; Men det är **sielfva sanningen**, ok icke någon länd eller stulen vältalighet, som jag uti dem åstundar visa. Blifva desse hos Riksens Höglofl. Ständer Nådgunstigt uptagne, så blir det hos mig en kraftig upmuntran ok förbindelse, at här näst, vil GUD, visa något fullkomligare. Imedlertid ok altid skal det vara min trogna önskan, at Den Allrahögste måtte med all Andelig och Lekamlig Välsignelse kröna Riksens Höglofl. Ständer; Uti hvilken Förbön jag til min död med djupaste vördnad framhärdar

Riksens Höglofl. Ständers

Underdån-ödmiukaste Tienare,
JOHAN GÖRANSSON.

Bokens Innehåll:

15. §.

NB. Man har uti Boken, bland annat, förgätit följande:

Helige Tal hos våra Fäder, ja före Odin den senares tid, eller hundrade året före Christum, voro 1) Tretalet, emedan det beteknades med þ Thor, som betydde Frälsare, 2) Siutalet, emedan det skrefs med ✱ CH, första Bokstafven uti Christus. 3) Nijotalet, för ǀ IS, m. m. 4) Tolftalet, ty det målades med ✝ Tir, Korßmärke, detta var det Högsta ok Heligaste. Si huru detta pekar på Frälsarens Namn, Ämbete ok Korß.

Fel, som emot förmodan inlupit, behagar Läsaren gunstigt undsäkta och rätta.

* * * * * * * * *

§. 1.

§. 1.

Såsom den förmån at kunna TALA är en ibland Skaparens största välgernigar imot människor; så är ok både af GUDs ord, ok Förnuftet, klart, at GUD om människans TAL har en besynnerlig försyn, ok omvårdnad.

At Talet är en Guds-Gåfwa, ok icke et människliget påfund efter djurens låte, ok dylikt, behöfver liten erhindran, men intet bevis. Ok at det är en ibland de största, låter knapt någor neka, som litet vill tänka på saken. Derföre, emedan så är, måste Han, Som styrer alt så, at det svarar imot Sin vilja, OrdspråksB. 16: 4. Af Hvilken det kommer, hvad tungan tala skall: Ords:B. 16: 1. Som räknar hufvudhåren, ok låter icke en sparf falla på jorden utan sin vilja, hålla öf-

ver detta, som långt större är, en större omvårdnad, at intet derutinnan tager af, eller til, utan hans villja, ok Hans ändamåls ärnående, nämligen Hans Ära.

När vi nu med förnuft tänkom på Historien, at aldrig något folk varit utan Tal; men tvertom, at Gud uti sjelfva skapelsen gifvit, ok lärt människan Talet, såsom et medel at dermed lofva honom, ok upbygga hvarandra; ok sedan wid Babels byggande gjort en ändring uti detta Talet, at derigenom komma til sitt ändamål med människornas utspridande hvar en til sin beskärda del; så få vi åter samma slut ok sats, som nu begyntes med: nämligen, **Gud är uphofsman til Tal, ok Tungomål, öfver hela verlden.**

Ok som Gud uti sin öfverflödande nåd ofta, som han sjelf säger, Rom. 9:13, kan visa den ena et högre mått, i synnerhet i styckn, som icke äro nödvändige til Salligheten, än den andra; Så har han ok uti Tungomålens bibehållande, ok förändrande lemnat det ena folket företräde för det andra. Det lärer ingen neka, at Han i dy mål visat en besynnerlig nåd imot det folk, som hafva fått et Språk, hvilket

1) **Är lätt ok lätt at Tala ok lära;** men derjemte

2) **Grundrikt, så at orden i högsta måtton uttrycka tingen, som de lämpas til;** ok såhinda

2)

3) Naturligt, at tingens natur afmålas så mycket, som någonsin ske kan: ok

4) Blifvit ifrån urminnes tider, ok första Stamfäder, bibehållit, in til denna tid,

5) Oblandat, men födt många andra af sig.

Hade något folk et sådant Språk, ok det icke med tacksamhet årkände, så vore det en syndig förs ummelse, imot Guds margfalliga godhet i denna måtton: men om ok den, som har, nekar det samma, han gör ingen ting värre, än förringar en stor Guds välgerning. Så mißhageligit, som detta är för den Alrahögsta at dikta för honom en ny Guds tjenst, eller dylikt; så obilligt är det, ok honom ohagеliget förminska Hans godhet imot oß. I anseende til sådant, vil jag se til, hvad uti vårt språk kan i detta mål vara at betrakta.

Jag vil begynna af sjelfva grunden, nämligen Bokståfverna, ok sedan gå til orden, dädan til Talet, ok meningar. Men Han, Som genom sit ord gjort all ting, ock Han, Som sjelf är Ordet, ok med sit kraftiga ord bär allting; låte alle mina ord lända til Hans, namns lof, pris, heder ok ära!!! Amen!

§. 2.

Våre Fäder hade sexton Runor, eller Bokståfver, af följande skapnad, ok betydelse.

1.	ᚠ.	f.	Fa, Frei.	Fæ frænda rogur: penningar uppväcka tråtor emellan fränder. Fofnis bedur Drakasång. Fader.	F. ph. φ. p.
2.	ᚢ.	u.	Ur.	Ur er versta veder.	ü. v. y.
3.	ᚦ.	d.	Thor.	Thor, Thuss, klætta, ibui. Thussar Jättar hafwa mäst bodt på bärgen.	D. ds. Tzh. Tsh. Tch.
4.	ᚬ.	o.	Os.	Leker os i vidi: åmun har stridt of brusande vatn etc.	o. å. ŏ.
5.	ᚱ.	r.	Reidr.	Reidr Snudug for: hastig resa. Jors Erfidi, hästa arbete. Hesta språnga. &c.	R. er. ur.
6.	ᚴ.	k.	Kön.	Kön i köto verste: böld i köttet wärst.	c. ge. ga. k. q
7.	ᚼ.	h.	Hagl.	Hagl. Kalda korn; kalt korn. knappa drifa: samman-drifne snöknapper. versta knappar.	h. gh. ch. k.
8.	ᚾ.	n.	Naud	Naud vasambleg verk: dungr kostr: besvärligt verk. tungt tilfälle, enda tilfälle.	N. n.
9.	ᛁ.	i.	Is.	Is bru bredast. Is ar borkr, åns bark unnar dekia: Hafvets tak. Folkets beskydd.	i. j.
10.	ᛅ.	a.	Ar.	Ar gunnargamman: godtår är folkens glädie ok gam: etc.	a. ā. å. æ. ꞃ.
11.	ᛋ.	s.	Sun.	Sun skya skiældr: skinandi rodull, guil, hverfandi huel Boll. Det skinande hiulet som alt vermer, lifgifver.	S. ſ. s.
12.	ᛏ.	t.	Tyr.	Tyr einhendr as: Tyr enhänd Gud. Tridi Affin.	D. t.
13.	ᛒ.	b.	Biark.	Biarks bromr frodast: biörkeletningar äro frodigaste. Biark lunda fegurd.	B. P.
14.	ᛚ.	l.	Laugr	Lauger landa belte: vatnet är jordenes bälte. Lauger Hamra forran: vatnet slås på klipporna.	L. l.
15.	ᛘ.	m.	Madr.	Mader moldar auke: Månniskan är moldens föröktelse.	M. m.
16.	ᛦ.	au.	Aur.	Aur or bendum boge, aur madur Ding söker, skåttan af en bänd boge. De rike hafva altid rättegång.	o. e. ei.

NB. Uti den första linien ser man här räkningen til 16, ty i stället för andra märken brukade våre Förfäder sina Runor uti räknande; ok som detta hos dem varit ett urgammalt bruk, så kunde Salige Professor Werelius med fog påstå, at man icke kunde ändra denna ordningen; eller föregifva, dem ägt någon annan. I andra raden ser man deras Skapnad, hwilken ibland finnes litet annorlunda, som rätt nu skall visas. I tredje raden hwad bokstaf de svara imot; dernäst deras namn på Götiska; sedan deras gamla Götiska uttydningar; ok sist huru en Runa svarar imot flere bokstäfver.

17. ᛆ. al. Arlaugr.
18. ᛯ. mm. Tvimadr.
19. Φ. dd. Belgthor.

NB. Deße tre ihopsatte Bokstäfver, äro för räkningen, ok gyllentalet skull på Runstafven tillagde; men kunna icke kallas enkla Bokstäfver allenast, emedan de af twenne Stafver ihopsatte äro. Såsom ᛆ af ᛁ ok ᚴ. Den andra nämligen ᛯ af twenne ᛘ det ena up nedvändt. Φ af twenne ᚦ; hwilken bokstaf Ulphila oförändrad behållit. ᛂ ᛁ e blefvo i senare tider tillagde; äfven de stungne. ᛦ r i ändan af orden.

§. 3.

Detta är den på Runstenerna mäst brukliga skapnaden, eljest finner man där också Vände-Runor, ok Stuprunor, på detta sättet.

1	1	2	2	3	4	5	5	6	6	7	8	9	10	11	12	13	14	14	15	15	16	16
ᚠ	ᚠ	ᚢ	ᚢ	ᚦ	ᚬ	ᚱ	ᚱ	ᚴ	ᚴ	ᚼ	ᚾ	ᛁ	ᛅ	ᛋ	ᛏ	ᛒ	ᛚ	ᛚ	ᛘ	ᛘ	ᛦ	ᛦ
f.	f.	u.	u.	d.	o.	r.	r.	g.	g.	h.	n.	i.	a.	s.	t.	b.p.	l.	l.	m.	m.	e.	e.

Det är swårt at säga, hwilken skapnad, som är den älsta: Salige Herr Professor Verelius håller wäl den almännaste för den första; men utan at förringa en så Berömlig mans lofwärda namn, tror jag helt wist, at swände Runorna, ok skrifsättet, som wåre Förfäder brukat ifrån höger åt wänster, är det allra älsta: ok at jämwäl Stuprunorna äro urgamla. Men här må hwaren tro som han lyster; mine skäl skola härefter på sit rum wisa sig.

§. 3.

Runorna äro af en ganska vis Mästare, som dok haft Hebreiska Alphabetet at rätta sig efter, upfundne.

Uphofsmannens vishet ses klarligen af Runornas naturliga, vackra, ok nätta, skapnad. En Staf är grunden til allasammans, hvadan de kallas Stafvar, ok Bokstäfver. Alt som man sätter et Knä, eller Korß, på denna Stafven til, så får han märkelsen til. Om Hälsinge Runorna hafva nu de lärde märkt, at sjelfva Stafven uti dem är utelemnad ok Knäet behållit. At mästaren rättat sig efter Hebreiska Bokstäfverna, skal af deras lika skapnad, halt ok antal, (när man tar bort de dubla uti Hebreiskan, ok utesluter o ok ei uti Runskan, hvilket senare är af Segol, men det förra af ו *) aldeles blifwa klart, ok utan twifvelsmål, för den, som icke med flit vil twifla.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
ב.כ.ק. ט. ח. ע.ס.צ.ש. ן. ף.

ו תרפנם ל קיזו והר נבא ∴ eller ∴ Segol.

ᚠ. ᛒ. ᛅ. ᚦ. ᚼ. ᚱ. ᛋ. ᛁ. ᛐ. ᚴ. ᛘ. ᛚ. ᚠ. ᛅ. ᛏ. ᚼ. ᛆ.

Jag ser ogerna, at man för tryck skull icke är i stånd låta trycka de Hebreiska Bokstäfver efter sin älsta ok enfaldigaste skapnad, som finnes uti de bästa ok älsta handskrifter. Dock kan detta ses efteråt på sit rum.

Man

Man märker nu förut, at Runomästaren hade aldeles satt sig före hafva en Staf ok et Korß med uti hvar en Bokstaf: men hvarföre, skal på sit rum undersökas.

Alef stod mera uprest i äldre tider, som ok fins uti gamla handskrifter, ok sålunda just likt vår Runa ᚼ, fast dennas mästare gjort bägge twerstreken til et, för vigheten skull. ב פ Är litet inbögt på bägge ändar. ᛡ är aldeles ג ד ᚦ ok ט icke olika: ok emedan ט utsades med et blåsande, ser man hvi ᚦ nu gäller Tch, nu Ths, nu ch. Uti ᚼ, ה ok ח finnes jämnt tre rätta linier; ok af denna grunden kan man igensä orsaken, at ᚼ gäller nu h, nu gh, eller ch, emedan det ensamt svarar imot både ה ok ח. Det gamla vau, ok vår vände runa ur, eller v, kunna knapt skiljas åt. Åfvenså Sain ok Sun, ז ᛋ. Utaf et utstreckt jod är ᛁ, eller is. På Lamed ok Laugr är ingen skilnad. Uti Mem ok Madur, ם ok ᛘ ser man en rät linea up ok ned, ok en linea lik en half cirkel. Nun נ ok Naud ᚾ rögia strax sin slägt; twerstreket är litet flyttat. Phæh, פ ף ok Fæ ᚠ ᚡ hafva icke så olika skapnad, som namn. Resch ר är vid hufvudet litet nedbögt, ok åter utdragit til Reidr ᚱ. Det gamla Tau, är ganska likt Tyr ᛏ, ok ᚼ är et ו Vau som fådt twå twerstrek för en prick, hvilken Mästaren icke ville hafva; utan allestädes en Staf ok et korß, ok et twer strek var på ᚼ. Aur ᚼ ei, eller e föreställer aldeles et Sægol up ned, med lineer, ok stafven, som altid skulle vara med, utmärkt.

Sålunda kan hvar en ovåldig ögonskenligen fin-

na,

na, at våre Bokstäfver äro efter Hebreiskan inrättade, emedan skapnad, antal ok bemärkelse aldeles inträffa med hvarandra(*). Vil någor påstå vederspelet, så visar han dermed, sig icke kenna eller veta Hebreiska Språkets ålder, ok beskaffenhet, både uti sine bokstäfver, ord ok tal, m. m. Men vil åter en annan påstå, at våre Stafver icke äro inrättade efter Hebreiskan, utan antingen af en Sinrik Göt blott upfundne, eller af Latinska, eller Grekiska, Bokstäfverna tagne: Så wil jag erhindra en sådan min deloman 1) Latinerna fingo sina Bokstäfver ok skrifkonst af Pelasgöterna,(a) 2) deße voro Göter ok Hyperborer ifrån Svearike utgångne; (b) 3) de förste, som satte sig ned uti Grekland voro Pelasgöter (Fälasgöter)(c) 4) intet Alphabet kan framvisas hvarken uti Europa, Asia eller Afrika, så likt Hebreiska, som vårt Rune Alphabet. Försöke ho, som lyster, han skal finna långt mindre öfverens stämmelse. En sådan kunde omögeligen blifva af en händelse. 5) Fälasgöterna kallades derföre ΔΙΟΙ De Gudelige, emedan de allena ibland Grekerna hade förvarat Bokstäfverna, som brukades före den stora floden:(d) är Grekernas egit vitnesbörd, fast än de kallade Fälasgöterna Barbarer. 6) Odin den 5:te led från Gomer, låt

(*) Undantagne Stafvens ok Korßets, som altid skulle vara med.
(a) Plin. H. N. l. 6. c. 56. &c. (b) M. Peloutiers hist. d. orig. Celt. Diod. S. B. 2. 47. Solin. Pl. Herodot.
(c) Herodot. L. 2. 50. Clem. A. ap. Morhof. Strabo Lib. 7. Magister Hervegs disp. de anima. (d) Eusth. Iliad. B. 358.

låt med Gyllene Bokståfver skrifva Konunga Lagen uti en kopparstod i Upsala tempel, (e) 7) At Thores Drottning Opis fört härifrån tvenne Meßings Taflor, med Bokståfver ristade, til Grekland, före Mosis tid. (f) 8) At Grekerna sielfve tilstå sig fått Bokståfverna, icke af Phenicierna, utan af de Yfverborna Atlingar. (g)

§. 4.

Af detta vårt Runa a, b, c, d, hafva således Greker sit första a, b, c, d, som ok bestod af de samma 16 Bokståfver; ok Tyrrhener, eller Etruscer, jämwäl sina 16 Bokståfver.

Om Grekerna vitnar Plinius, (h) Plutarch, (i) Ireneus, ok M. Victorin. (k) Harpocration, (l) Zezes, (m) ok Aristotiles, (n) at de hade i förstone

B alle-

(e) Min Svenska Historia. vid. Företal til min Edda. Plato in Critia &c.

(f) Plato in Axiócho, Herodot. Diod. S. &c. Sålunda hade man icke haft lång tid, at glömma bort de gamla Hebreiska, ok dikta nya på. Hebreerna haft bokståfver före Mosis tid, ok ända ifrån begynnelsen, är vist uti min Hebreiska Stafbok.

(g) Diod. 5, L. 3. 56.

(h) Hist. Nat. Lib. 7. c. 56.

(i) Symp. L. 9. 38.

(k) Hos Scalig. til Euseb. Cron. 120. Ath. T. I. 6. 835.

(l) Hos Scalig l. c.

(m) Hist. Chil. 5. 352. &c. (n) Hos Plin. l. c.

allenast 16 Bokstäfver; jämwäl före Cadmi tid; men sedan lade Epicharmus til Z, Ψ. Simonides upfann H ok Ω. Cadmus hade upfylt detta antalet med Θ, φ, X. hwilka inalles göra 24 bokstäfver.

När man nu ser, at de 16 gamle Grekernas Bokstäfver, woro de samme, som wåre 16 Runor, så lärer man icke begära flere skäl til de ofwannämnde, uti denna saken. Drag allenast af desza 8, i senare tider tillagda, så är saken klar. Elljest hafwer Plinius på nysnämnde rum upräknat dem i följande ordning, där han säger, at Aristotiles räknade mer, än de andre, ok fick så 18, på detta sättet

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
A.	B.	F.	Δ.	E.	Z.	I.	K.	Δ.	M.	N.	O.	Π.	P.	Σ.	T.	Y.	Φ.

När man tar här ifrån Epicharmi Z, ok Cadmi Φ, så blifwa 16 igen.

Tyrrhenernas Bokstäfver hafwer en Vitter Histor. Professor uti Florenz N. C. Gorius nu nyligen låtit komma i dagsljuset, ok ser man uti hans ädla Bok, at desze warit allenast 16 til antalet, af samma bemärkelse ok skapnad, som wåra.

Tyrrh. Bokstäfwer (A.)[1] (Ǝ.[2] E.[2] m.[2] Є.[2]) (I.)[3] (K.[4] K.[4] ⅄.[4] Ɔ.[4]) (L.[5] L.[5] Λ.[5]) (M.[6] m.[6]) (⅄.[7]) (ᒣ.[8] Ր.[8] Γ.[8]) (q.[9] Ɒ.[9] Ɒ.[9] D.[9]) (Ƨ.[10] Z.[10] Ʒ.[10]) (V.[11] V.[11]) (Ⱶ)[12] (Φ.[13] Θ.[13] O.[13]) (ǂ)[14] (8.[15] 8.[15] 8.[15] Φ.[15]) (ᛡ.)[16]

De-

Deras betydelse är denna: A, E, I, K, L, M, N, P, R, S, T, V, Th. X, Ph. Ch. efter deras egen ordning.

Såsom man talt om Fälasgöternas Språk, ok Bokståfver, vil man jämwäl införa dem, hvilka sedan blefvo af de Latiner antagne, ok voro i älsta tider åfven 16 allenast, nämligen A. B. D. E. F. H. I. K. L. M. N. O. R. S. T. V. Sedan tillades de dubla, Z, X, af Ts, ok Cs eller Gs. samt Y. ok åter C, G, P, G, Q, så blef Latinska Alphabetet sådant, som man nu ser det. Nu vil man ställa deßa 5 A, B, C, D, hos hvarandra ok visa deras likhet.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

Run. ᚠ. ᚢ. ᚦ. ᚮ. ᚱ. ᚴ. ᚼ. ᚾ. ᛁ. ᛆ. ᛋ. ᛏ. ᛒ. ᛚ. ᛘ. ᛘ. ᛂ.

Grek. Π. V. Θ. O. R. γΓ. K. N. I. A. S. T. B. Λλ. Mμ. E. T

Tyrrh. F. V. Φ. P. K. K. H. I. A. ᛋ. T. 8. L. M. ᛘ. E.

Fälasg. F. V. þ. O. R. G. K. N. I. A. ᛋ. T. B. L. M. E.

Latin. F. V. D. O. R. G. K. N. I. A. S. T. B. L. M. E.

NB. Den, som icke med flit vil twisla, lärer här finna en större likhet, än någonsin kunnat ske af en händelse. När här til lägges det, som ofvantil är påmint, at Fälasgöterna voro ifrån Skandöen utgångne, samt N. Francisci Gorii vitnesbörd, at Tyrrhener, ok Fälasgöter voro ifrån et, ok samma Fäderneslånd; jämwäl Strabonis, Claudianti, Clementis Al. Theophanis, ok Pluthardhi, at de okså voro Göter, ifrån Svearike komne; så är saken afgjord, ok orsaken funnen, hvi de haft

 så

så lika bokståfver. Det vil man också märka, at 1444 efter Christi födelse har man uti Eugubio funnit twenne urgamla taflor med Jälasgötiska Bokståfver, ok Språk utgrafne, dem Högv. Bourgoetius uttydt. Elsest har nyß Berömde Professor N. Gorius okſå deßa Bokståfver uti sit förträffeliga Museo Etrusco. Innan jag går vidare, vil jag til bevis om våra Runor införa några gamla Runstenar, emedan de äro de säkraste, ok nästan de endaste, tidaböcker, som hafva ifrån ålderdomens fråto bevarat både vårt Språk, ok våra Bokståfver.

Finckeby Sten i Arintuna Sokn i Upland.

ᛏᚢᚱ᛫ ᛋᛏᚢᚱᛁᛘᛅᚦᚢᚱ᛫ ᚱᛁᛋᛏᛁ᛫ ᛋᛏᛅᛁᚾ ᚦᛁᚾᛋᛅ᛫ ᛅᚠᛏᛁᚱ᛫ ᛋᚢᚾᛅ᛫ ᛋᛁᚾᛅ᛫ ᛁᚢᚠᛁᚱ᛫ ᚢᚴ᛫ [illegible]ᛋᛅ᛫ [illegible]ᛏ᛫ᛅᚴᛁ᛫ ᛋᛁᛘᛋ᛫ ᚢᛏᛁ᛫ ᚠᚢᚱᛋ᛫ ᛋᛏᚢᚱᚦᛁ᛫ ᚼᛅᚱᛁ᛫ ᛅᛅ᛫ ᚴᚱᛁᚴᛚᛅᚾᛘ᛫ ᚼᛅᚠ᛫ ᚦᛁᚱ᛫ ᛅᛅ᛫ ᚼᛅᚾ᛫ ᛏᚢ᛫ Det är. Thur (Thor) Konung (Saturn) reste denna sten efter söner sina, Jovir ok Iggve; (Ogys), den het Ake (Inakus), som ute for omkring; styrde hären vid Grekiska hafvet, när han var död.

Haraldstorps Sten i Edsvara Sokn, uti W. Götland.

[illegible] ᚼᛅᛏᛏᛁ᛫ ᛋᛏᛅᛁᚾ᛫ [illegible] ᛁᚱᚴᛅ᛫ ᛋᚢᚾ᛫ ᛋᛁᚾ᛫ [illegible] [illegible]᛫ ᛏᚱᛁᚴ᛫ ᛋᛏ᛫ ᚼᛁᚱᚦ᛫ ᛏᚼᚦᚱ᛫ ᛁ᛫ [illegible] [illegible] [illegible] Det är. Tuse satte sten (denna efter [illegible]) Irge son sin; en hård god Drake (Hiel-

(Hiekte), som vart döder i Vesterhafvet på Viking. (Siökrig).

Kiälstads Sten i Häggeby Sokn;

ᛋᛏᛆᚱᚴᛆᚱ· ᛆᚢᚴ· ᚼᛁᚮᚱᚢᛆᚱᚦᚢᚱ· ᛚᛁᛏᚢ· ᚱᛁᛋᛆ· ᛋᛏᛁᚿ· ᚦᛆᚿᛆ· ᛆᛏ· ᚠᛆᚦᚢᚱ· ᚠᛆᛁᚱᚢ· ᛋᚢᛘ· ᚢᛆᛋᛏᚱ· ᛋᛆᛏ· ᛁ· ᚦᛁᚴᛆ ᛆᛚᛁ· ᚴᚢᚦ· ᚼᛁᛆᛚᛒᛁ· ᛋᛆᛚᚢ· Det är. Starker ok Hiordvarder låto resa sten denna efter fader sin Geira: som vester satt i Thingitania: Gud hielpe Själen!

Svins Sten i Bälinge Sokn i Upland:

Det är: Biarnulfr lät göra [illegible] märket åt Thilid: [illegible]

Örby Sten.

[illegible]
Det år. Vigmund ok Asirid höggo märket åt sig lefvande.

Här äro alla Runor, som kunna vändas, skrefne ifrån höger til vänster, efter Hebrernas sätt at skrifva; ok detta sättet, hafva Tyrrhener, eller Hetruscer, behållit, som ofvantil är vist.

Golfstad Sten uti Tenstad Sokn.

Det är. Ragvid ok Ing- [illegible] rider

ᛚᛁᛏᚢ᛫ᚱᛁᛏᛅ᛫ᛋᛏᛁᛅ᛫ᛁᚠᛏᛁᛦ᛫ᚠᛅᚦᚢᚱ᛫ᛋᛁᚾ᛫ᚱᚢᚾᚠᛅᛋᛏᚱ᛫ᛅᚠ᛫
ᛅᚠᛏᛦ᛫ᚱᚢᚾᚢ᛫ᛘᚭᚦᚢᚱ᛫ᛋᛁᚾ᛫ᛁᚴᚢᛚᚠᚱ᛫ᚱᛁᛋᛏᛁ᛫ᛦᚢᚾᛅᛦ᛫

rider låto rista sten efter Moder sin Runa; Ingolfer ristade Runerna.

Om Runstenernas ålder borde här wäl något talas: Men om Gud så behagar, skal detta på sit rum utföras til pricka, ok den saken undersökas, om de äro före, eller efter, Christi Födelse, alraförst upreste.

§. 5.

Sålunda äger gamla Runa, a, b, c, d, 1) den förmon at det kom närmare öfverens med Hebreiskan, än andra, 2) var omedelbart inrättat efter Hebreiskan, 3) är en moder åt de älsta ok förnämsta a, b, c, d, uti Europa, 4) af dem alla nättast, ok lättast både at skrifva, lära ok minnas.

Uphofsman har wisat et mästarstycke för minnet, så wäl, som hand ok ögon uti Runornas ristande. Hwad kan vara lättare at skrifva, eller draga, än en rät Linea, eller en Staf up ok ned, hwilket är grunden til alla våra Runor. När man lärt skrifva, eller rita en liten Rät Linea så var hela skrifkonsten mäst utlärd, ok i minnet fattadt, et litet kne, undantagit. Ah! jag stannar här uti förundran! jag fin-

finner här en Vishet, som öfvergår människo vishet! Tilstår derföre med vördnad, at den Högsta Visheten; Det Sielfständiga ordet, Som är en vakande Staf öfver Sit Ord, har uplyst ok styrt vår Stamfader uti Stafvens brukande, i a, b, c, d. Jag säger intet, som icke hwar en kan se ok finna med sina egna ögon.

§. 6.

Såsom Stafven uti Runorna utmärker en Sådan Stor vishet, som sagt är; så förtienar det ännu en närmare eftertanka, ok erhindran, hvarföre Mästaren hällre utvalt en Staf, än en liggande Linea, emedan den okså kunnat passa, ok gifva samma lätthet at lära, ok minnas.

1) Stafven är ändå bekvämare, än en liggande linea at skrifva ok rymmas, 2) månge resor lättare at minnas, i synnerhet för enfaldigt folk, som svårligen kan fatta, hvad linea är; men alt för väl, hvad en Staf är, 3) visas ok påminnes härmed hvarpå all mänisklig vishet stöder sig ok Liter, (nititur), nämliga på Bokstafven, hvarmed alla vetenskaper kunde frälsas ifrån undergång, ok glömska. Ok den människa, som kunde Lita

på

på denna Stafven. Han hade ok nyckelen til all vishet. 4) Ville Måstaren hårmed visa, at såsom en gammal man, hvars kropp begynner luta, Liter, eller Stöder sig på Stafven, ok dymedelst får såsom nya krafter ok nytt lif, dår han eljest skulle stöta sig, ok kanske göra et önkeliget fall; altså den som Liter, eller Stöder sig på denna Stafven, han vaktar sig, han styrker sina krafter, han faller icke, han blir genom denna Stafven odödelig. 5) Emedan han ville på Stafven innefatta dessa Stafvar, til en Allmanake, eller alla månars Ake, (Ake ihopfogning på Götiskan) eller råttare, Armanake, års ok månars fogning, hvilket år efter Böndernas uttal. (ty at ordet finnes uti Arabiskan, beviser icke mer at det år Arabiskt, ån somnus år til ursprung Latin.)

6) ᛋᛏᚼᚢᚼ· Stava betyder Dom, Domare, Domare Åmbete, Domare Staf, Johannes 8: 16. Matth. 5: 25. Ulphilæ öfversättning. Uti forna tider har altid varit brukligit at sådane Höga Åmbetsmån skulle båra Stafvar i handen, hvadan man finner i de Gamla Lagar deßa orden: Konungen skal honom, (Lagmannen, Domaren ok Biskopen) Staf, eller Dom i hand såtta. Sålunda påminnes; man

med

med Bokstafven, at med den kan man komma til heders Ämbete, med Den kan man se Lag ok Rätt.

7) At dymedelst upmuntra alla sina efterkommande, at så ofta de sågo, eller tänkte, på Stafven, uplyfta sina tankar til Himlen, emedan Stafven står ända upåt. Ok bör det grant märkas, at uti hvarenda Bokstaf står denna Stafven, som är grunden uti hvaren, ända up åt Himmelen; ok sådant finnes i intet språk mera. Så är ok det icke mindre tänkvärdigt, at alla skilje strek äro vid öfre ändan på Stafven, eller åtminstone midt på, en undantagen; hvarmed Mästaren låtit se, sig vara måst angelägen om at uplyfta deras sinnen til Honom, Som är den Sjelfständiga Stafven. Här vore långt flera orsaker at upräkna; men jag vil först undersöka om uphofsmannen; emedan man redan kommit på den tankan, at han varit en besynnerlig af Gudi uplyst Mästare.

§. 7.

Runorna äro upfundne, icke af någon Hedning, utan af en Gudagtig, ok af Guds Heliga uppenbarade ord Högtuplyst, ok vis Guds man, som dock nödvändigt häruti Landet gjort detta sit dyra Mästarstycke;

ke; ok lefvat vid paß på verldenes år 2000, samt tvifvels utan varit Gomer.

At Gomer, ok Askenaz, varit våre Stamfäder, år visat uti företalet til min Edda, samt vid första Drotten uti min SveaRikes Historia. Ok, at han varit den sanna Låran tilgifven, ok årft samma Vålsignelse af sin Fader Japhet, som denne af sin Fader Noach, gifver både Noachs Prophetia, ok Mosis beråttelse, kraftiga skål at tro. Chams barnas affall omtalar Mose med klara ord: men vederspelet gifver han vid handen om Gomer. Ok som man tilförene bevist, at våra Runor hafva före Cadmi tid födt af sig de Grekiska, ok jåmvål de Tyrrheniska, Bokståfver; ok Cadmus lefde på verldenes år 2500. Tyrrhenerna jåmwål hade redan 2400 sina enskilda Bokståfver, (Museum Etruscum): samt, at vid denna tiden förde Opis ut härifrån de namnkunniga kopparkaflor til Delöen, med Bokståfver ristade; så blifver ingen annor öfrig af våre Stamfäder, än Gomer, som deras upfinnelse billigare kan tilläggas. Ty at hans Son Askenaz stådt fast vid samma Råtta Gudstjenst, som Fadren, år vål vist uti Historien; men huru jag skal kunna taga denna hedren från Fadren, ok lemna den samma åt någon af hans efterkommande, ser jag icke; emedan Gomer, som långe umgåts med Noach, Japheth, Sem, Arphaxad, hade båsta tilfället blifva om sådant underråttad. Derföre

före, i anseende til den vishet, som uti Runorna lyser, ok i anseende til den granlaga omvårdnad Gud har om Tal, ok Tungomål m. m. så slutar jag åter på samma sätt: en af Guds ord lärd man, utan alt twifvel Gomer, har upfunnit Runor'na.

§. 8.

At Runomästaren både känt, och dyrkat, den Stora [illegible], ok Sjelfständiga Guden, gör hela Runa Alphabetet mig viß om.

Herren låte det vara långt både ifrån mig, ok andra, at tro, det man af något annat, än allenast den Hel. Skrift, kunde veta, lära eller bevisa, Trones hemligheter, såsom om den Hel. TreEnighet, om Återlösnings verket, ok dylikt: bort sådant! det vore högsta dåragtighet at tro, ok högsta ogudagtighet at försvara. HERrans Hel. ord är det ena, ok endaste, som lärer oß detta. Ok den som viker derifrån, ok vil följa andra regler, ok rättesnören, han viker ok ifrån den nåd ok barmhertighet/ som Paulus önskar öfver alla dem, som efter denna regel vandra, Gal. 6: 16. han träder ok under den förbannelse/ som samme Apostel utropar, när han säger: Om ok vi/ eller en ängel af Himmelen/predikade annorlunda Evangelium, Han vare förbannad Gal. 1. 8/ 5. Derföre tilstår, ok måste jag nödvändigt tilstå, ok bekänna, detta vara en evig, ok oryggelig sanning, at HERrans Hel. ord endast, ok allenast kan lära oß at kenna Gud, ok

 vår

vår Frälsare JEsum Christum. Men af Runa Alphabetet vil jag allenast bevisa, at Runomästaren jämväl af Guds ord vetat dessa höga hemligheter, ok at han uti sit Runa Alphabet lemnat klara prof derpå.

Mån icke det är mera, än märkverdigt, at til Grund för hela sin byggning tog Runomästaren den Bokstafven, som begynner det dyra namnet Jehovah, ok Jehoschua, eller JEsus? (o) Jag har ju visat, at stafven är grunden til alla Bokstäfver, ok när denna staf står enkel, utan någon hopsättning, så betyder han Is, eller I (p) hvarföre icke b. c. d. eller f? Jag finner ingen

(o) Det dyra namnet JEsus är ihopsatt af יהו ok ישע ישע salighet, göra salig, se i nåde til en, hålla sig nådeligen til en. At detta är i sanning, bevisar Paulus Ebr. 4. 8. när han kallar Josua, som på Hebreiska heter יהושע, Ἰησοῦς. Ok at Jehoschua är af Jehovah, visa mig andra lika ord, såsom Jehosaphat, Jehojada, Jehojakim m. m. Sålunda förekommer detta ordet, fast som alment, första gången Skapelse B. 4; 4. när det talas om Abels offrande, ok heter יהוה ישע. Ty genom trona på den rätta Jehoschua offrade Abel Gudi et [illegible]ligit offer. Heb. 11. 4. Och fördenskull såg Herren täckeliga til Honom. I anseende til detta ursprung af detta dyra Namnet, säger Paulus med största fog Philip. 2. 9. Han hafver gifvit Honom et namn, som öfver all namn är. m. m.

(p) Is eller Es betyder på Götiska, ok Tyrrhenska, den ene Högste, hvadan detta ordet tillades Gud, så at han på Götiska, ok Tyrrhenska, kallades As, Es, Is: det är: den ene Högste. Uti Kortspelet ser man, at det ena, som är högre än både Kung, ok andra, kallas Es: det är, det ena högsta. Ty at några gamle ment denna Stafven betyda is, glacies, är et felsteg. Dock min läsare förlåt mig, at jag uti et så heligt ämne talar om en så syndig

ingen annan orsak, än den jag sagt, nämligen, emedan han begynner deßa dyra namn. Ty Runomästaren ville härmed lära, ok på minna oß, 1) at äfven som denna stafven Is på sit sätt skapat hela alphabetiska samhället; altså hafver den Alrahögste Guden, den härlige ok förfärlige Jehovah, på et sig anständigt sätt skapat all ting. 2) Såsom stafven Is på sit vis uppehåller hela sit inrättade sammanhang; altså uppehåller den Ene Högste alt, som han skapat hafver. 3) Såsom stafven Is är på et naturligit sätt allestådes närvarande, uti Runo Alphabetet, ok hvar Runoskrift var skrifven; så är den Ene Högste på et öfvernaturligit, ok Gudomligit sätt allestådes närvarande hos de skapade tingen. 4) Såsom Is är på sit sätt hel enkel ok enfaldig, utan den alraminsta ihopfogning, ok ihopsättning; så är HERren vår Gud en ande, som icke består af några delar, utan är i högsta måtton En, ok en Enfallig varelse. 5) Såsom stafven Is aldrig förändras, uti hvad bokstaf han förekommer, antingen Vänderuna, Stupruna, eller rätt Runa; altså är ok blifver den Aldrahögste altid oföränderlig, ok oombytelig. 6) Såsom stafven Is nödvändigt måste varit förr til, än någor annor staf kunde få sin skapnad af Runorna; altså är en nödvändig sanning, at den Högste Guden, som gjort all ting, har varit förr, än något det minsta skapat

 vart,

gerning, som, ty värr! är nästan allom bekant: bruket är ondt ok syndigt, men betydelsen på Es riktig.

vart, derföre af evighet. 7) Såsom stafven Is har den högsta högd, han så kan; (q) Så är HErren vår Gud den alrahögsta ok Majestätiska varelsen. 8) Såsom alla bokstäfver de lita på Is, så lita allas ögon til HErran, ok han gifver dem mat i sinom tid, ok vi böra sätta all tro, ok lit på Honom. 9) Såsom Is står just midt uti Alphabetet, äfven som Konungen vid Mora stenar satt midt uti ringen, ok på hvaren domplats satt dommaren midt ibland sina tolfmän, som sätto på stoorna; så är HErren vår Gud, vår Koning, vår Domare, midt ibland oss, ok skal på yttersta dagen döma alla människor: hvilket ordet staf ok stafva, som betyder dom m: m. jämväl erhindrar. 10) Såsom Is är en rätt staf, men icke en krokug, altså är HErren en Rättfärdig Gud, ok intet vrångt är uti Honom.

Sålunda kan man finna, at Runomästaren varit mycket angelägen om, lära sina efterkommande det första Budet i Lagen, som så lyder: **Jag är HERren din Gud m. m.** det är: **Jag är en evig/ sjelfständig/ oföränderlig/ allestädes närvarande, ok i högsta måtton Majestätisk varelse; som dig ok alt skapat/ uppehåller ok frälsar, derföre betrakta/ älska ok vörda ingen ting så som mig; ok LIT på ingen ting/ såsom på mig.**

§. 9.

Runomästaren har lemnat, uti sitt Al-

(q) Ty den kan aldrig bli högre, än när den står rätt up, så snart den lutar, så är den högsta högden förlorad.

Alphabet, en härlig påminnelse, at Gud är En uti väsende, ok Tre uti Personerna, ok at den första Personen är, ok kallas en Fader.

Det förtjenar ganska väl at märkas, huru som Runomästaren, fastän han rättade sig efter Hebreiska Bokstäfverna, dock haft sina egna besynnerliga afsigter. Såsom uti en hel annan ordning: i Stafvens brukande, samt korsmärket, vid hvarenbokstaf, Is undantagen. Den första Bokstaf, som förekommer uti detta höga, ok ädla, mästarstycket, ställer strax för mina ögon, a) Is det ena högsta, b) Et Tretal uti denna Stafvens skapnad. Hade Mästaren tagit ᚴ, eller ᛅ, eller ᚽ, eller ᚢ, eller ᚦ, eller ᚠ, eller ᛏ, så hade Tretalet uti enheten icke kunnat ställas för ögonen. Ok detta håller jag för orsaken, hvarföre ᚠ Fa står främst bland Runorna. Här til kommer det, at jag nu får läsa just i rad ᚠᚢᚦᛅᚱ Fader, ᚴᚼᚾ (r) Son, ᛁᚼᛋ Jesus: T et riktigt korsmärke. Ak! en alt för märkvärdig ordning! en ordning full af Himmelska sanningar! Jag tror aldrig, ok kan aldrig tro, det någon vil säga, eller påstå, denna ordning vara skedd af en händelse. Se mera härom vid 10, 11 §.

§. 10.

(r) Kin betyder uti Edda bl. 14, 15 barn, son; hvadan Tyskerna ännu hafva sit Kind, ok jämväl på många ställen ok Landsorter uti Svearike kallas barn Kin. Vil någon invända, at här står Hagel men icke Is, så svaras, at Is är jemväl med uti Hagel; ok Is, Ar, eller Eir kunde icke komma hit för andra orsaker skull: KHN betyder också på H: ok G: Konung, Prest m. m.

§. 10.

Utaf ordningen med Runorna ser man sålunda klarligen, at Mästaren icke allenast varit om den då tilkommande verldenes Frälsare aldeles väl underrättad, utan ok at han vetat redan Hans dyra namn JEsus.

Jag kan icke utan förundran se, at Mästaren utvalt en sådan ordning, at han fick just deßa tre Bokstäfver ᛁᛅᛋ efter hvarandra, så at jag nu just uti detta endaste Alphabetet får läsa detta vår Frälsares välsignade Namn. Nu är vätt minnas Bokstäfvernas enskilta namn; ty mäst alle, som gå före stafven Is, deras namn gifva tilkänna elände, nöd, ok vedermöda: men de som efterkomma; glädie, ok sällhet. Ganska märkvärdigt! Guds altstyrande hand har icke förgäfves styrt Mästaren til denna ordningen. Nej! ändamål mätte här vara; ok kan någor visa et vigtigare, så låter jag min satts strax falla. Men imedlertid kan jag icke twifla när ögon, ok förnuft, så nära, ok härligt med Guds Hel. ord treffa in. Stafvernas namn äro deßa i sin rätta ordning.

ᚠ Fa ägodelar rikedomar drakasäng, värsta säng. ᚢ Ur, värsta väder. ᚦ Thus. bergtroll/ wärste Kreatur. ᚬ Os ämun värste ström. ᚱ Reidr hästa spränga/ värsta resa. ᚴ Kön/böld värsta sår. ᚼ Hagl, värsta skrappar. ᚾ Nand nöd, värsta til fälle. ᛁ Is är folkets beskydd/ ok beskärm. ᛅ Ar. Folkets glädie ok gamman. ᛋ Sun Sol, det skinande hjulet/ som al ting värmer/

mer/ lifgifver, ok gläder. ᛏ Tyr/ Högsta fulkomlighet, Tridi assin/ eller den tredie af de Gudomlige(s). ᛒ Biark/ deß telningar frodigast. ᛚ Langr/ Känselse bad/ tvette bad. ᛘ Madur. menniskan skal blifva til jord. ᛆ Aur/ [illegible] til man går gerna på tinget. Deße två senare stafverna allena kunna aldeles öfvertyga oß om Mästarens djupsinniga lärosatser, vid hvar Bokstaf.

(s) När man åter begynner på ᛅ ok läser uti ordning, får man ᛅᛋᛏ Kärlek. Märk grant, huru det Dyra JESU Namn, ok kärlek, äro ihop fogade med hvarandra! viljande der med lära oß, at JESUs, ok Kärleken, icke kunna skiljas åt: de äro et. Ja! vi hafva största fog med den Heliga Johanne säga: JESUs är kärleken! ᛁᛅᛋᛏ, Det är; ᛁᛅᛋᚢᛋ·ᛅ·ᛅᛋᛏ· Ast betyder Alra Högsta kärlek. Om jag åter begynner på A ok läser tilbaka, så får jag AIN En; til påminnelse, at det är En enda Frälsare, JESUS. Märk nu mer: I betyder uti: A eller Ar Begynnelse/ som ses uti Edda 1. Dämisagan: Ar var Alda, det är Begynnelsen var på tiden. S eller Sun, betyder både Sol, Son, Tapper yngling, En Sven. Ville man derföre sammanfoga alla deßa meningar, som så lätt, ok otvungit, visa sig just uti Medelpunkten uti vårt Runa Alphabet, så blir det; JEsus, et med den Tredie, är Sielfva den Alra Högsta kärleken; var i begynnelsen: en Sol, en Son, en Hielte, är den endaste JEsus. Tro, hvad dig lyster, Benägne Läsare, jag tror aldrig, at detta skedt af en slump, ok händelse. Dock säger jag icke, at man här af, äfven som af den Heliga Skrift, kan lära Trones Hemligheter. Ak nej! Mästaren har af Guds ord lärt sådant; men lemnat djupsinniga påminnelser uti Alphabetet derom. När man besinner, at äfven som Hebreiske Alphabetet begynnes af אב Fader, så begynnes ok Runa Alphabetet på ᚠᚢᚦᚬᚱ Fader, Han föder en Son m. m. så lärer man än mer blifva öfvertygad både derom, at Mästaren följt Hebreiskan, ok at Han ment något besynnerligit med sin ordning.

D   En

Ty här vänder han up ner på ᛘ Madur när han vil gifva en jordisk sinnad människa sin lexa, visande dermed, at en sådan är en upnervänd människa, emedan den tagit sina tankar ifrån det ofvantil är, ok fästat dem vid jorden. Ok emedan en sådan glömmer sin dödlighet, då han så Liter ok fördjupar sig uti detta jordiska; så påminner Mästaren honom förut, at människan skal blifva til jord, ᛘ til ᛦ, Madur til Aur.

Sist bör man här märka, at orsaken til 9 talets högagtning, ok helighet, hos våra förfäder, kan icke bättre visas, än af det man talt om Runo Alphabetet, hvarest man ser, at Stafven Is betyder 9. Hvart 9:ende år höllo våre förfäder sit stora Försonings offer, uti 9 dagar, då 9 kreatur, af 9 slag blefvo offrade, såsom 9 oxar, 9 hästar, nio människor, 9 hundar m. m.

§. 11.

Mästaren har vetat, icke allenast, at verldenes Frälsare skulle lida, ok dö, för verldenes synder, utan ok, at han skulle på et korß lida. (t)

Jag begynner åter på stafven ᛁ Is ok erhindrar de många Kors den fådt öfver sig. Uti Frälsarens egit dyra

(t) At Korßet ok Korßtecknet varit långt före Christi födelse bekant, ok uti en besynnerlig Högagtning hos våra Förfäder, kan med mång fasta skäl bevisas. 1), De Hedniska Lappar hafva

dyra Namn ᛁᛋᚢᛋ finnes korset 4 gånger, ty korsen voro många slag, som ses af taflan, der Alpha-

Korsmärket på sina Lapp Trummor. 2) Uti sina offer måla de med blod på bröstet på sin afgud et korss. Scheff. Lapp. c. 10. bl. 112. 3) När de vilja veta de sjukas tilstånd, ok om de skola fara til Himla, eller Hels, så spela de med et korss af ben. Olaus Magnus. 4) På större delen af våra Runo stenar finnes et KORS, ok en, eller twenne Ormar/ så grafne, at KORSET står öfver hufvudet på Ormen/ som syns gapa ok vilja Stinga uti nedre ändan på KORSET: men tyks ok vara halfdödad. Hvilket ganska väl erhindrar striden emellan kvinnones Säd, ok Helvetes ormen: hvilken strid på JEsu dyra KORS blef fullkomnad, då ormens hufvud blef krossad/ men kvinnones Säd stungen uti sin häl/ Skap: B. 3. 15. At förtiga några hundrade andra Runstenar, med KORSET, ok Ormerna ristade, vil jag allenast twenne införa, som ingen, utan at vända up ned på all Historisk sanning, kan säga wara upsatte efter Christi Födelse. De stå uti Valentuna Sokn, Väldesta hage, vid Äfva viken, uti Upland, ok af tre alnars högd ofvan jord, med en stenlagd rad imellan dem bägge, at ihopbinda läsningen, emedan den ene Stenens skrift uti meningen hänger ihop med den andras, ok lyder sålunda.

ᚱᛅᛁᚴᚦᛁᛘᚢᚾ· ᚴᛁᚱᚦᛁ· ᚼᛅᚢᛅ· ᛏᚢᛁᚱᛁ· ᚦᚢᚴᛡᛅ· ᛁᚴᚱᛅ·
ᚱᛁᛋᛏᚢ· ᛋᛏᛁᚾᛅ· ᚦᛁᛋᛁ· ᛅᚠᚢᛅᚾ· ᚢᚴᛁ· ᛁᚾ· ᛘᛁᚴᛚᛅ·
ᛅᛏᛁᚾ· ᛏᛁ· ᚴᛁᛅᛏᛁᛏᛚᛅᚾᛏᛅ· ᚴᚢᚾᚱ· ᛁᚴ· ᛋᛏᛁᚾ· På den andra ᚢᚴ· ᛅᚱᚴᛁᛚ· ᚢᚴ· ᚴᚢᛁ· ᚴᛅᚱᚦᚢ· ᛁᛅᚱ·
ᚦᛁᚴᛋᛅᚦ· ᚢᛅᚢ· ᛁᚴ· ᛁ· ᛘᛁᚱᚴᛁ· ᛘᛅᛁᛦᛁ· ᚢᛁᚱᚦᛅ· ᚦᛅᛁ·
ᚢᛚᚠᛋ· ᛋᚢᛅᛁᛦ· ᛁᚠᛏᛁᛦ· ᚴᛁᚱ· ᛁᛦ· ᛋᚢᛁᚾᛅᛦ· ᛅᛏ·
ᛋᛁᚾ· ᚠᛅᚦᚢᚱ·

Det är: Ragdemun giorde jordhögen, men Thor (Sathorn) ok Thyson, Igra, upreste dessa stenar, åsvan Ogg, Hin Store Atin, (Odin) eller Ättefadren/ G. i talandets Dis. Gunnar uthögg stenen. (på den andra) ok Herkull, ok Göja, de giorde detta Järntekn; men Unne Han inhögg det Märket, som är mera at vörda/ Än det Ulfs söner giorde efter Geir sin Fader, ok det Desse Svenner giorde åt sin Fa-

heten äro uppräknade. Hwad kan bättre föreställa wår korssfästa Frälsare, med utstrekte armar hängande, än Ma-

der. På sit rum skal talas, så om denna Runstens ålder, som andras. Här märker man, a) at han är upsatt ofwan Ugg Hin Stora Atin, som warit en Stamfader uti Giatitland, eller Swearike, derföre nödwändigt före Christi födelse. b) at Hans Son hetat Thor, hwilken upsatt denna sten: ok si! här har man den förste Konunga Slägten uti Swearike, nämligen Atin hin Store, eller Förste, som ok kallas Ogg: Hans son Thor, som ok kallas Thur, Thurras, m. m. Thors son war Juvir, hwilket ses af den första anförde Runsten, ok äfwen alla Grekers witnesbörd, som ses uti min Swenska Historia. Jovirs Runsten utwisar ok, at Thor lefwat längre, än Hans son Jovir, hwilket jämwäl en del Greker berätta. c) alla namn af dem, som upsatt Sten, äro de äldsta hjeltars namn, såsom Thyphon, Radaman. eller Rhadamantos, Arkil, eller Herkul, Gödia, Dis Germanorum Conditor, eller Hermännernas Stamfader, säger Julius Cesar, hwilka bodde först på Skandöen, witnar Plin. Solin. Pom. Derföre är stenen upsatt före Christi F. emedan a) Ingen Gättalandets Stamfader lefwat, eller kunnat lefwa, efter Christi Födelse, b) ingen namnkunnig man en gång wid det namn omtalas, c) ej heller deras namn finnes, som upsatt Stenarna; men twert om a) 2000 år före Christi Födelse lefde en Ogg in Mikla Athin, eller Odin hin förste, som ok kallas Ugg, uti det Hedniska Skaldekwädet Grimmismal om Nordens första Stamfader, där så säges: Athin ek nu heiti; Uggur ek adan het. Det är: Nu heter jag Athin, eller Othin, men tilförne het jag Ugg, eller Ogg. b) Edda talar ju uttryckeligen om Odin, Atin eller Ugg, ok skiljer honom med klara ord ifrån Odin den senare, som inkom 100 år före Christi tid, wisande klart, at Atin, eller den rätta Odin, ok Ugg, lefwat långt före denna senare Odin; ok at den förras son hetat Thor, eller Thur. c) Alle deras namn, som på stenarna omtalas, finnes uti gamla Historier, skrefne före Christi tid, ok berättas lefwat tillika på en tid. Det bör man okså märka, at fast Thor eller Thur, här icke kallas Uggs son, så är dock saken klar deraf, at han upsatt Runosten efter honom, som altid giordes af barnen: Sedan intyga andra Historier, at Thor war Athins son. d) på denne an-

Madur 4. Hvarmed Mästaren velat lära, at han skulle vara, icke allenast Is, Gud, utan ok Ma-

D 3 dur

dra Stenen står det, at på honom hafver Unne inhuggit et besynnerligit märke, som var af Högre vördning, än det Ulfs söner gjorde efter sin Fader: Detföre kan man icke med detta märket förstå Runaskriften, ty den var intet något besynnerligit märke, så vida den ingrofs på alla Runstenar; jämväl på Ulfs Bautasten. Utan härmed förstås det besynnerliga märket, som finnes på denna andra stenen, men icke på den första, nämligen et riktigt KORSS. Se denna Oggs sten efterst i boken. Salige Peringskiöld, ok andre, hålla detta för Thores Hammarmärke, men huru det liknar Hammar, må hvar en döma. Deßutan vil jag erhindra, at Dämisagan, om Thors Hammar, är en Dämisaga: Det är: Hon har en sanfärdig berättelse til grund; men är sedan på Hedniskt Skalde sätt beskrifven, ok afgudar tillagd. Saken hänger så ihop: Thor, som sielf icke varit någon Hedning, hade lärt, ok undervist dem, at en Frälsare skulle komma, ok med sit KORSS nederslå diefvulens rike. Detta tykte de paßade sig bättre med en hammar, hvarföre de sade, at Han med sin Hammar skulle nedslå alla Bergtroll/ Rimtußar ok dylikt. Ok den äran Thor tillade en annan, den tillade de honom, äfven som när Paulus Predikade om verdenes Frälsare för dem i lystra, så trodde Deße, at Paulus var en Gud, ok den samma Frälsaren 5) Våre Hedniske förfäder brukade okså lägga små KORSS, af Jern, Koppar eller Silfver, som finnes afritade uti T. 2. Atl. bl. 541. uti de dödas krukor 6) At de Parter voro Göter, är bevist uti Företalet til min Edda, ok deras Konung Volgäsius, bar et äfven sådant KORSS på sin Konungsliga hufvudprydnad, som Patinus af gamla mynt bevisat, ok infört uti Svetonio, bl:212. 7) Den underbara Isis Tafla uti Egypten framvisar alra först Osiris, eller Thor, som de Egypter Honom jämväl kalla, med en STAF uti den ena handen, ok KORSS uti den andra, eller högra, hvilket är så mycket mer at verdera, som ingen kan en gång säga, at detta varit gjort efter Christi födelse; vitnar Pignorius uti sin Mensa Isiaca, derest hon står afritat. 8) Vitnar Svetonius, at Domitianus hade en gång iklät sig I-

dur en människa. Hade icke en sådan vigtig orsak varit under, så hade väl Madur fådt en annan skapnad. Jag vil ok fråga, hvarföre Mästaren eljest skulle så mycket bruka kors uti sit Alphabet, om han icke haft en besynnerlig afsigt med detta sit korßmerke? ✱ har kunnat långt vigare göras, om man fåt lemna korßet. Men nu ställer det mig strax för ögonen I Js, en Gud, ok + et Kroß ihopfogade med hvar andra. Tag bort

I Js

sks Prästekläder, hvarefter et mynt blef slagit, på hvilket Domitianus sitter på et Skep, hafvande månan bak ryggen, ok et stort KORSS i handen. 9) Vitnar Svida vid ordet ςαῦρος, at när Serapides, eller Thors, tempel uti Egypten blef förstört af de Christna, i Theodosii tid, så funnos der Hieroglyphiska NB. Bokstäfver, som hade, NB. Korßmärken, hvilket de, som förstodo sig på Hieroglyphiska Bokstäfver, uttydde, at NB. KORSSET utmärkte et tilkommande nytt lif. Men som jag tagit det för grund, at mästaren haft denna, ok annan sin kundskap i andelig måtto, af Guds uppenbarade ord, vil jag ok se til, om där talas om något KORSS. At Judiska församlingen vid alla sina offer haft Korßmärket i agt, är bevist af Vitringa, ok andra, som kunna ses: men jag vil allenast följande erhindra a) Sjelstagen Gudstjenst behagar icke HERren, Matth. 15:9. hvarföre Abel aldrig kunnat offra et behageligit offer, om han icke haft befalning; aldrig kunnat tro, om han icke haft löfte at tro på; derföre medan hans offer behagade HERranom Sk: B. 4. 4. så hade han nödvändigt af Gud lärt sättet at offra. b) Derföre emedan sådane lamm, som skulle offras, de hängdes på en Stående STAF, eller ςαῦρῳ, et KORSS, på detta sättet at frambenen blefvo utsträkte, ok fästades vid tverträet med sticka, bröstet öpnades, då de tilredes, m. m. (Vittringa Obs. S. L. 2. 13. §. 7.), så ser man där en härlig, ok klar förebild om JEsu KORS. de fromma Patriarkerna, män icke de både af Gud fått veta, hvad detta betydde, ok lärt sina barn det samma? intetdera kan utan synd nekas. Se mera om korßet vid 16 §.

i Js, Gud, så är Korset allena, tag bort + Korset, så är i Js, Gud, allena igen. Men vi skolom ännu finna flere märkverdigheter hithörande. Det är redan sagt, at Runorna kallas Stafvar. Namnet är urgammalt, hvilket märkes icke allenast af andra språk, som det behållit, såsom Tyskan m. m. utan ok af Skalda uti Hliodsgrein, om Stafvasättning, Bokstäfvernas rätta sättning.

§. 12.

Sjelfva namnet Staf, eller Stavr, har icke mindre härliga påminnelser om verldenes Frälsare, än Stafvernas skapnad, ok ordning.

Uti et så märkvärdigt ord förtjener at veta ordets ursprung, ok rätta bemärkelse. Stamordet är Sta ᛋᛏᛅ stå, hvadan stare, stamen, stadium, statuere m. m. Hos Latiner, ok σταω, ιστημι jag står, hos Greker. När jag påminner mig, hvad hvar bokstaf betyder enskilt, så blir mitt begrep klarare om detta ordet. ᛋ eller S plägar uphöja ordet til sin högsta högd, såsom vika, svika, vinka, svinka, ond, synd, grifva, skrifva, räcka; sträcka m. m. Dock detta senare ordet har ännu mer at innebära; ty ᛏ gifver ännu tilkänna ett upstigande til ändan, eller gränsen på ett ting; såsom giör fac, giort factum, perfectum est, hör audi, hört auditum est, ok oräkneliga andra efterdömen.

men. I följe af sådant, bör St, när de stå tilsamman, gifva vid handen, at saken eller gerningen är upstigen til sin fulkomligaste/ ok största högd. Man vil nu se til, om detta håller profvet. TRO credere, considere, πιστευω: men TRÖSTA πληροφορεω, summa fiducia aliqvo niti, i högsta måtton tro på en/ fulkomligen tro på en. Men ännu klarare prof, uti alla våra uphöjelse ord, Superlativis, som lycktas på ST, såsom ve värre värst/ båt bättre bäst/ stor störrre störst/ lång långre längst/ korta kortare kortast/ lärda lärdare lärdast/ kära kärare kärast/ ok tusende andra, som man icke himner upräkna. ᚼ eller ar har en ganska märkvärdig bemärkelse 1) betyder ᚼ en enhet/ et enkelt ting/ et individuum: såsom A bro broa, en bro/ broen m. m. häraf ᚼᛁᚴ en ᚼᛁᛏ ett, ᚼᛁ den ene Högste: i följe häraf 2) vatn/ som är en stamträ, ett element, en begynnelse til annat, ok sålunda 3) grunden hvarpå något stöder sig til sin begynnelse/ beständighet; ägande rätt/ m. m. när derföre St få efter sig A, blir det sta, hvilket på detta sättet gifver tilkänna det tilståndet, hvaruti något är i sin fullkomligaste högd/ på en fast grund/ orörligt blifvande. STAD ett med vissa gränsor omkring/ der man kan stå/ blifva/ ok sig uppehålla. STAB et groft ämne/ hvarmed man kan stå/ stipes scipio. STAF ett fint ämne/ hvarmed man kan sig uppehålla, lituus på Latin. STAV eller STAVR äfven et ämne/ hvarmed man kan uphöjas: häraf är det Grekiska ordet σαυρος; som de lärde tilstå egenteligen betyda stipitem, samt crucem, ett KORSS. Johan. 17. Και βασαζων τον σαυρον αυτου ok JEsus bar sit korss: när vi nu besinnom, at

uti hvar bokstaf, i vårt Alphabet har Mästaren lemnat σταυρον eller Stafven, ok et korsmärke, så kan man finna, at han tyks varit af samma sinne, som Paulus, när han säger. Jag höls mig icke före, at jag något visste, utan JEsum Christum, ok honom korsfästan. På Staurin Is grundar Runomästaren hela visdomen; ok på σταυρον Ιησου grundar Guds ande all människans andeliga visdom. m. m. NB. ✱, som är första bokstafven uti namnet Christus, visar mig strax Is, ok et korß.

§. 13.

Den Stafven Is har ok på Christi ΣΤΑΥΡΩ eller korß, varit måst sysselsatt at vitna om vår dyra Frälsare.

Den öfverskrift, som Pilatus skref, ok hängde öfver hufvudet på vår Frälserman, på korßet, var et sanfärdigt vitne, fast af en Hedning gifvit, at **Han är den sanne JEsus af Nasaret, Judernas Konung.** Man ser Guds Alsmägtiga hand här underligen drifva sitt verk fram, mot all helvetes rote. Öfverskriften var skrifven på Hebreiska, Grekiska, ok Latin. Efter Mattheum lydde han så cap: 27: 37. ουτος εστιν ο βασιλευς των Ιουδαιων. Marci 15: 26. ο βασιλευς των Ιουδαιων. Luc. 23: 38. ουτος εστιν ο βασιλευς των Ιουδαιων. Joh. 19: 19.

ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

Man kunde väl tycka af Evangelisternas olika berättelse, vara ovist, hvilken af deßa fyra skal hållas

 för

för Pilati. Dock, som den Helige Joh. mågta omständeligen, hela 5 versar igenom, skrifver om denna öfverskriften, så måste man, i kraft af Theologia Hermenevtica, blifva vid Johannis, hvars innehåll de andre okså uttrycka. Ok som Evangelisterna uttryckeligen vitna, at hon varit skrifven på Hebreiska, Grekiska, ok Latin, så Har Hon nödvändigt haft sig på följande sätt.

Hebreiska. יהושע הנצרי מלך היהודים׃

Grekiske.
ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

Latinska. JESUS NAZARÆUS REX JUDEORUM.

Här märker man a), at den Stafven Is begynner öfverskriften uti alla 3 Språken; ty den Alrahögsta hade här sitt förnämsta, ok Högsta, göromål. b) Is, som finnes här aldeles sådan, som uti vårt Runa a, b, c, d, förekommer uti denna öfverskriften siu gånger, som svarar emot de siu Christi ord på korset. c) B, som gick för b, p, f, förekommer här en enda gång: dess bemärkelse är; et ämne hvaruti/ hvarvid/ jag kan mig uppehålla et hemvist; ok si! här är vårt endaste Salighets hemvist. Denna Runa har ok oförändrat kommit på JEsu dyra korss. d) Den tredie, som i sin Götiska Skapnad här visar sig, är R, ty vid Christi tid, ok fordom, skrefs hon hos Greker, Latiner, ok Göter lika: Hennes betydelse är et hastigt utflytande/ et utgående, hon förekommer inalles 5 gånger; ok fäm voro JEsu djupaste Sår, ur hvilka

ka vår Salighet utslutit. Deße tre Runor finnas såsunda igen uti denna Öfverskriften, aldeles sådane, som våre Förfäder dem förut brukat ut 2500 år. Ganska märkvärdigt! När man nu tager deße tre Bokstäfver tilsammans, som våre Theologi göra uti Deut: 6: 4, så får man detta märkeliga ordet, FRJ; hvarmed vi påminnoms, at, fast vår välsignade Frälserman hang en förbannelse på korßet, var han dock FRJ, Es. 53. ok gjorde oß FRJ. HERren gifve oß sin nåd at blifva uti denna Friheten, som vår JEsus så dyrt igenköpt hafver!

14. §.

Runorna igenfinnes allesammans uti denna Öfverskriften; men sådant låter sig icke göra med något Alphabeth mer, uti hela verlden.

Detta är icke litet at förundra sig öfver! detta styrker icke ringa alt det, som man härtils sagt om Runorna! detta ensamt vore en omständighet, som kunde sätta Runorna uti Högsätet framför alla andra Bokstäfver. Det vore en stor synd at tro, någon ting uti denna dyra handelen skedt af en slump, ok händelse. Ak nei! Guds altstyrande hand måtte ju här i synnerhet hålla uti Styret, ok styra både det ena, ok det andra, så at det svarade emot Hans vilja. Jag har tilförene bevist, at både Grekiska, ok Latinska, Bokstäfverna äro idel Runor, fast somlige

ge, Wände Runor, eller Stuprunor; på hvilket sätt uti öfverskriften fins allenast twenne slags bokstäfver, nämligen Hebreiska, ok Runska. De Hebreiska woro uti sielfva Paradiset, ok altså med en besynnerlig vishet upfundne; men Runorna blefvo efter floden upfundne; ok kan man nu så myket mera, ok klarare finna deras höga egenskaper, som Guds Ande här sätter dem uti lika värde med Hebreiska Bokstäfverna: ja, om jag så får säga, lemnar dem företräde; emedan hela Runo Alphabetet finnes uti denna Öfverskrift, men icke något Alphabet mer uti verlden. Detta stämmer alt för väl in med det, som sagt är, at hvar en Runa är en Predikant, så til sägande, om Gud, ok i synnerhet om vår välsignade korsfästa Frälserman. HErren besegle denna Läran, om JEsu, ok Honom korsfästan, uti våra hiertan ok Siälar altid!

Wille någor säga, at här vinna Runorna intet, ty Språket är Hebreiska, Grekiska, ok Latin; så låt oß litet tala om Språket. Det första är Ren Hebreiska, Guds Språk med Profeterna, ok sit egendoms Folk. Uti den Grekiska äro alla orden, ordet βασιλεὺς, undantagit, okså Hebreiska; äfven så uti den Latinska, Rex undantagit. βασιλεῦς, som ensamt är Grekiska, är gammal god Götiska, ok hafva de gamla Greker fått, så väl ordet βασιλεῦς, som sielfva βασιλεῖς, eller Kungerna, af sina Stamfäder, Götarna. Af Longobar-

barderna voro Svenskar, twiflar ingen på, som litet tittat uti Historien: uti deras Lagar 1:2. T: 39. §. 3. står: om våra Baser icke hålla denna Lag, skola de mista både lön, tienst, ok den höga äran de hafva. Lyd, ok Leyd, betyder folk uti våra gamla Historier, ok Lagar; hvarest detta ordet oräkneliga gånger förekommer. Ok som Base, Bise, eller Vise, betyder en Styreman, som viser andra sina göromål, ok anförer dem, så ser man, huru nätt detta paßar sig, nämligen βασιλεὺς, Folkets Styreman. Det Latinska ordet, Rex, är af samma ursprung, som de forna Latiners Konungar, ok alle de äldsta Latiner, nämligen ifrån Svearike. Uti min Edda bl. 20 står det: Giordu blid Regin, det är: de blide Kungerna giorde. Uti Ulph. Matth. 19. 18. ᚱᛁᚴᛋ ᛏᛁᛏᛋ, Kung en. Rex unus. v. 23. ᛁᚼ: ᚴᛏᚱᛏᚦᛏ; ᚱᛁᚴᛋᛋ. i Gården Kungens. Hit hörer Rega, regere. m. f. Af dessa kallas Grekiska uti Bibeln, är aldeles rätt, ty de voro så i anseende til bruket; men i anseende til Ursprunget, som icke hörer hit at undersöka, voro de bägge Götiska. Men nu viljom vi komma närmare til vår välsignade Frälsares korß, at på det nogaste bese, ok genomläsa, Öfverskriften, än en gång. Men

Gud låte oß så låsa Henne, ok så se på JEsu dyra Korß, at vi måtte få smaka frukten deraf uti tiden, ok evigheten!!! Efter både Grekiska, ok Latinska Bokståfverne åro Runor, (se frammantil § 3, ok 4) så låt oß skrifva deße bågge med våra oförändrade Runor, dock hvar på sit Språk.

Den Grekiska Öfverskriften med Runor.

9.10. 2. 7. 8. 5. 11. 13. 14.1. 12. 3. 4.

ᛁᚼᛋᚢᛋ· ᚼᚼ· ᚾᛆᛋᚼᚱᛆᛁᚼᛋ· ᛡᚼ· ᛒᛆᛋᛁᛚᛁᚠᛋ· ᛐᚼᚾ· ᛁᚢᚦᛆᛁᚼᚾ·

Den Latinska öfverskriften med Runor.

6. 16. 15.

ᛁᚼᛋᚢᛋ· ᚾᛆᛋᛆᚱᛆᚾᚢᛋ· ᚱᛁᚠᛋ· ᛁᚢᚦᛆᛆᚱᚢᛘ·

Öfverskriften med Grekiska Bokståfver.

7. 15. 11.1.6.14. 2. 9.5. 16. 4.

ΙΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

12. 10.

ΙΗΣΟΥΣ ΝΑΖΑΡΕΟΥΣ ΡΕΧ ΙΟΥΔΕΩΡΟΥΜ.

Här felas uti det åldsta Grekiska Alphabetet Γ, Κ, Π. Sedan Θ, Φ, Χ, Ψ. uti Latinska Alphabetet, om man skrifver bågge med deß Bokståfver, fattas C, F, G, K, P, Q.

Men här åro alle 16 Runorna. Ville någor påstå, at ᛒᛆᛋᛁᛚᛁᚠᛋ bör skrifvas ᛒᛆᛋᛁᛚᛁᚢᛋ, så vil jag erindra, at de gamle skrefvo nu Gifa, nu Giva. m. fl.

Utaf Tyrrhenernas 16 blifva också 3 ute, nämligen Deras K, Ch, ok Ph. Sålunda kan intet Alphabet fullkomneligen finnas uti denna Öfverskriften, mer än vårt Runo Alphabeth, hvilket är ganska märk-

märkvärdigt, ok kan ensamt öfvertyga oß om den besynnerliga försyn, ok omvårdnad, Gud hast om våra enfaltiga Runor. De voro ok de alra tjenligaste Bokståfver at bruka på detta JEsu ΣΤΑΥΡΩ, eller Korß, emedan hvaren Runa består af en Stavr, σταυρω, eller Stav: ok deßutan, Js undantagen, hade hvaren et Korßmärke, til påminnelse om den Korßfästa Gud, ok människa. Märk också grant, at denna öfverskrift begynnes på ı Js, Gud, ok lyktas på ᛘ Madur, människa; Ty här var en san Gud, ok en san människa.

§. 15.

At tillägga Mästaren en sådan klar kunskap, om verldenes Frälsare, redan uti gamla Testamentet, är med Guds ord aldeles enligit.

Man har tilförene erhindrat, det hvarken Mästaren, eller något annat, utom Guds uppenbarade ord, kan veta deßa hemligheter. Vår Stamfader har lärt sådant af de Heliga Patriarkerna, ok Fäderna, Noach, Japheth, Sem, Arphaxad, Eber, Peleg, ok sådane, som alle lefde vid förskingringen. Ok at de uti gamla Testamente hade af Gud en uti klarhet förundrans värd kundskap, skal af eftergående blifva klart. Esaias han lärde, ok Predikade, at verldenes

Fräl-

Frälsare skulle 1) komma af Issai Rot 11. c. 2) födas af en Jungfru. 7. c. 3) vara uti en Person en Sann Gud, ok en Sann människa, 9. c. 4) af ringa Föräldrar upfödas. 53. c. 5) göra de blinda seende, halta gående, döfva hörande, Spetelska rena, resa up de döda, ok Predika Evangelium för de fattiga. 35 c. 6) påtaga sig en tjenares skepelse för sins folks missgerning 24. c. 7) Uti et högst föraktelligit tilstånd fullgöra för oss Guds Lag, borttaga nepsten, 53. c. 8) blifva jämmerligen slagen, sargad, pind, ok plågad, för våra missgerningar, 9) tiga som et lamm, 10) föra våra synder med sig neder uti Grafven, 11) gifva rikedomar uti sin uphögelse. 9. v. 12) räknad ibland ogerningsmän, 13) bedia för öfverträdare. 14) på sämma tid skulle många Predikare utgå, ok predika godt för Zion, ok om dess ישׁוע, ok säga: Si! här kommer din Gud! c. 52. Med långt flera omständigheter, som Esaias upräknar. David omtalar dessa, ok jämväl andra, såsom 1) at Frälsaren uti spåda barndomen skulle af mördare eftersättas, 2) omsider Hans lemmar utsträckas, så at hans ben måtte skiljas åt (u) 3) de skulle bespotta Honom. 4) byta

Hans

(u) At här gifves tilkänna korssfästande, kan nu ingen neka. Ok at de gamle sammanbunde detta rum, skall af följande blifva klart. Juderna säga sjelfva efter sina förfäder, som lefde långt före Christi födelse; uti Jalkut P. 11. F. 56, Col. 2. m. m. När Gud skapade verlden höll han med Mesia et sådant Råd, sägande: människorna, hvars synder stanna hos dig, skola lägga på dig et ganska svårt ok, ja bringa dig til döden, ok jämmerligen plåga dig; ja för deras synder skal din tunga låda vid din gom Ps. 22:16.

Hans kläder, ok kasta lott på Hans kiortel, 5) skul-
le Han ropa uti sit lidande: Min Gud! Min Gud

Derföre är du nögd med detta vilkoret? Mäsias svarade: O verldenes HErre! skal denna plågan vara uti många år? Fadren sade: Hela din lifstid! en vecka (Dan: 9: 27.) hafver jag beslutit öfver dig. Men om detta bekymrar dig, så skal jag strax göra ända med människorna. Mäsias svarade: O verldenes Domare! med hjertans glädje, ok frögd, påtager jag mig detta, ok med detta förord, at icke en af Israel skal förgås. Ok at icke allenast de måge blifva saliga, som lefva uti min tid, utan alle, som lefvat före min tid, ok skola lefva efter min tid: med detta förord påtager jag mig alt sådant. Än mer hafva de gamle berättat: uti den veckan, när Davids Son kommer, skola de framföra tunga σαυρ8ς, Stavr, eller Stockar, KORS, ok pålägga honom, ok dermed uphöga honom, då han skall ropa så, at hans röst skal höras up til Himmelen: Gud! m. m. ok om denna stunden hafver David talat Ps. 22: 16. detta de. Här ser man Judernas märkeliga uttydningar, ok predikningar, om Mäsia, för än han kommen var. Hvad Kopparormen betydde, var icke dem, som trodde, obekant; ty eljest hade intet hulpit dem, om de icke trodt på honom, som skulle på Korset söndertrampa ormsens hufvud. Några lärde påstå väl, at korsfästande var hos Juderna et främmande straff. Jag bryr mig ok icke, denna gången, om denna tvisten; men vil likväl detta af Guds heliga ord bevisa, at redan vid Mosis tid, ja ok för, har det varit bruklig et uppå Trä uphöga til döden dömda människor, hos Juderna, Deut: 21: 22, 23. Gen: 40: 19. Hamans galge, som omtalas Esters 7: v, 15. var ingalunda lik ett H, eller Π, efter Poetens kvicka gisning, utan kallas han, som andra sådane, עץ, ok Haman תלוי על עץ uphögd på trä/ hvilket betecknar et עץ Kors. Ok som de uti gamla Testamente תלוים על עץ Hängande på trä, voro afmålningar til Christum, som ok så uti Galat. 3: 13. kallas κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου, Hängande på trä; ok jämväl kopparormen var en afmålning til Frälsarens uphögande på korset, så ser man, at 1) imellan afmålningen, ok det afmålade måtte vara likhet, 2) at Gud uti Gamla

hvi hafver du öfvergifvit mig Ps. 22. 1. 6) begära dricka uti sin stora nöd, men få ättika, 7) vara Israels JEsus Ps. 14. 7. m. m. Jacob Sk. 49. talar 1) om tiden när Han skulle komma, 2) Han skulle taga sina Apostlar af Naphthali Slägt, 3) Vara ישועה JEsus m. m. Adam ok Eva de trodde, 1) at Måsias i en Person skulle vara en San Gud, ok en San människa, (x) 2) Blifva född af en kvinno, utan mans tilhjelp, 3) nedslå diefvulens gerningar, 4) uti denna strid lida en gruflig pina i sin människliga natur, Sk. 3. 15. 5) med trona böra omfattas, ok ägas, 6) vara ישע יהוה eller יהושע JEsus. Sk. 4: 4. Om Henoch heter det Sk. 5: ok Noach uti Sk. 6: 9. התהלך את אלהים Det är: Han skickade sig at rätt leda andra til

Testamente, icke på ett sätt, utan många, förestält, at verldenes Frälsare skulle på et Korß lida, ok dö; ok sålunda 3) varit godt tilfälle för vår Stamfader at lära det samma, om Korßet. Til slut vil jag det erhindra om Korßmärket hos våra Hedniska Förfäder, at jämväl när de drucko sina Gudars skålar, så signade de dem, det är: De giorde öfver hornet den Gudens märke, hvars skål de drucko, som ses klarligen hos Sturloßon T. 1. bl. 145. Huru Odins, ok Freis skål signades, kan jag nu icke säga. Men det är vist at när Thors skål skulle signas, så gjordes et Korßmärke öfver Hornet, som tydeligen säges på nämnda rum, hvilket kallades Thors Hammar märke, af samma orsak, som tilförene nämnd är.

(x) Ty meningen af Evä utsäga, när hon födde Kain, var icke, at hon trodde, Kain vara Måsias, utan, at hon genom trona ägde Honom, som i en Person är איש את יהוה en San människa, ok den Sjelfständiga Guden. Så kallade Mose sin Son Eliefer, min Gud ok hjelp: icke, at han trodde honom vara sin Gud, utan, til en påminnelse om det samma.

til HErranom: hwilket nödvändigt måtte ske genom Guds ords rena lärande; uti hwilket hiertat, nämligen Läran om JEsu lidande, icke kunde vara borta. Mose gifwer ok et härligt vitnesbörd om Japhet, at Han varit uti Noachs ålderdom välsignad för sin stora Gudsfrugtan; samt det äfven, at Gomer behåller sit första Rum, gifwer mig anledning til upmärksamhet; at förtiga, det han är den första människa, efter floden född, som omtalas. At så mycket bättre finna, huru våre Förfäder haft tilfälle blifwa så väl uti de Himmelska sanningar underrättade, vil man göra följande jämnförelse imellan Japhets, samt Gomers, barn; ok Sems, samt Arphaxads, barn.

Noach blef 900 år gammal, dog på verld. år 980.

Japhet.	Sem, lefde 600 år, dog 2156.
Gomer.	Arphaxad, lefde 408, dog 2096.
Askenaz.	Sala lefde 433, dog 2125.
Bure.	Eber lefde 464, dog 2186.
Bore 2246.	Peleg, vid hans födelse deldes jorden.
Odin 2320.	Regu.
Thor Saturn 2380.	Sarug.
Juvir, Berik 2400.	Nahor.
Dardan 2450, Kung i Troade.	Thara.
Erikthon K: i Tr. 2500.	Abraham. 2124.

NB. Denna Tafla gifver, uti vår älsta Historia, lius, där eljest aldrig något lius, eller visshet, vore at förvänta. När man nu tager i agt, det alle Grekere, ok andre gamle, vitna om våra Förfäder, at de, framför annat folk, varit ganska långlifvade, så lärer ingen säga, det vara för mycket räkna sextio år på en led vid denna tiden. Det vore fåfängt andraga några, emedan alle med en mun instämma. Ja, åtskillige säga uttryckeligen, at de lefvat 600 år. Såsunda bör icke det villa mig, at Hebreernas Stamfäder, uti denna Tafla, finnas icke varit så långlifvade; ty hvarken Guds ord, eller verldsliga Historien, tillägger Hebreerna så många dagar, som våra Stamfäder tilläggas. Häraf drar man följande klara, ok säkra, slut: 1) Gomer, Askenaz, ok Bure, våre Stamfäder, lefde några Hundrade år ihop, ok tillika med, Noach, Japhet, Sem, Arphaxad, Sala, Eber, ok Peleg; hade derföre bästa tilfälle blifva, uti den Himmelska Sanningen, undervíste. 2) Bore, Odin, ok Thor, hafva okså lefvat öfver 150 år ihop, ok tillika med, samma Patriarker. Ok som Odin, ok Thor, foro vida om verlden, som på sit rum skal visas, ok utspridde samma Gudsdyrkan, som de fått af sina Fäder; ok det jämväl är otroligit, at de tvärt imot Noachs prophetia om Japhets barn, skulle utspridt afguderi uti verlden: Så måste man, i anseende på alt sådant, tilstå, at de både haft ganska godt tilfälle lära sådana Himmelska Sanningar, ok, at de i sjelfva verket lärt dem.

§. 15.

§. 16.

De gamle Egypter, som lefde före Mosis tid, hade redan af våra SvioGöter lärt skrifkonsten, ok undfått sina Bokståfver.

Här torde någor påstå, at jag detta säger af en blind kärlek til mitt Fäderneslånd: men Benägne Läsare, döm icke så mycket om min kärlek; som mera om mina skäl, dem jag nu för dig vil framställa. Med sanningslika gißningar vil jag icke det ringesta hafva at skaffa; utan med de älsta, ok bästa, Historier skal saken afgöras. Diodorus Siculus, som genomfor uti Egypten alla gamla Egypters handlingar, hörde alla lärda uti detta landet, ok efter sådant sammanskref Egyptiska Historien, 100 år före Christi Födelse, säger uttryckeligen, at Herman, eller Merkur, upfant Bokståfverna hos de Egypter. 1 B: 15. (y) Pla-

(y) Denna Herman, eller Merkur, hade flera namn uti äldre tider, hvadan kommit at Bokståfvernas upfinnelse tyks tilläggas mera än en. Hans rätta namn var Thur, Tchor, eller Thor. Men emedan han var en stor Herman, eller krigsman, blef han af Greker kallad Hermes, ok Herman, det är krigsman, som ordet Herman, ok Hermen, icke en, utan flere gånger finnes i Ynglinga Sagan, ok Edda. Atle, eller den Ädle, blef han, äfven som andra Konungar, kallad. Derföre vitnar Plinius, at Atlas kallas hos Ethioperna Dyris, eller Thur. Se min Svenska Historia om Thor. Bokståfverna kallas på Götiska Märke, icke på en, utan många Runstenar. Hvaraf Thor fick det namnet Merkur hos Latiner, emedan Han lärde dem Merken. Hos de Baktrianer, som efter Trogi Pompeji, Justini, Jornandis, ok fleras, vitnesbörd, voro komne ifrån Svearike, kallas denne Thor, Zoroaster, Tsoroaster, det är efter Götiskan: Thor

Plato uti sin Phed: bl. 274, säger: Jag hörde, under mit vistande uti Egypten, vid staden Nancratin (Naukertin, Nekenstad,) at der varit en vis man, sedan räknad bland Guderna, vid namn Theuth; denne har först upfunnit Räknekånsten, Landmäteri, ok stiernekonsten, Tärning, ok Taflspel, samt BOKSTAFVERNA. vid denna tiden regerade Thamur, (m är in-

as eller Gud. Hos de Sikaner kallas han Tharas, hos Assyrier Thurras; alt et; Thor Gud. Uti Italien lärde han dem Sa (sero, satum, serere, så Sa,) ok blef derföre kallad Saturn, ok Saturnus. Af Greker kallas han Chron, ΧΡΟΝΟΣ, uti hvilket namn man åfven igenfinner Tchorn, eller Tchron, Det är Thore. Tro hvad dig lyster, min Läsare, det är nog, at hela Historien är på min sida: jag hinner icke här anföra alla rum. Isman, Osmand, Osmandvas, det är: Guds mannen, blef han med fog kallad för sina vackra lärdomar om Gud. Herkulle, Herens Kulle, eller anförare; Backus, den mägtige anföraren; Dionysus, eller Thior Is; åfvenväl. Emedan hans namn både skrefs, ok kallades, Thaur, ok Thauros på Grekiska, betydde en Tur, tiur, så hafva Grekerna, ok Egypterna här af fått sina dikter, at Thor blef förvänd til en Tur, Tiur, då han förde Europa, eller hela krigsmagten ur Europa, ned på Creta. Ok som okse, eller tiur, heter hos Egypterna Apis, ok Serapis, samt Busiris, så bör man veta, at Desza namn äro en enda Konung; hvilket man af gamle Grekers, ok Egypters, klara ord kunde bevisa, men se sielf efter, om du tviflar, B. L. hos Diod. S. Herod. ok andra. Nu vil man följande oryggeliga Historiska sanningar erhindra. 1) Thor, som ok kallas Saturn, Chron, Herman, Atlas m. m. var född, ok Konung, uti Svearike, samt Göters Stamfader. Sturleszons Edda. Sankuniathon hos Euseb. Pr. Ev. C. 9: 10. Herod. L. 5. C. 128. Diod Siculus L. 2. c. 47. B. 3. c. 56. ok många andre. 2) Härifrån gick han ut med en väldig här, ok genom for hela Europa, Asia, ok Africa: Plato in Critia, Ephorus hos Strabo 7. B: Herodot. 4. B. c. 100, 101. m. m. Diod. s. 3. B. 57. C. 1 B. 6. c. samt många andre, som man icke hinner upräkna: ja, de alra äldsta, ok bästa Historier, instämma med en mun uti denna Ton.

inkommit såsom uti rumpo, rupi, olp, olympus, ok tusend sådane), eller Thaur/ Thor/ ok bodde uti den förträffeliga Staden/ som Grekerna kalla det Egyptiska Thebe/ (eljest Diorpolis, Diospolis, Thorbole, såsom μαρτυς, μαρτυρ, honos, honor, ok 600 andre,) hvarest Osymandyas dyrkas. Til denna Kung kom Theuth RESANDE/ ok viste honom sina konster, ok sade at de borde utspridas ibland Egypterna. (z) Joh. Fr. Buddeus uti sin Historia Eccles. V. T. bl. 343 talar så här om: ibland de verldsliga visa, som lefvat vid Abrahams tid, är Merkur den förnämsta, hvilken Egypterna kalla Thoyt, ok Alexandrini Thot, Grekerna HERMAN, som Euseb. vitnar. Denne, fast än han varit en människa, har dock varit den första, som (efter förskingringen) lärt dem Skrifkonsten, ok kommit til en förträffelig högd uti alla vetenskaper, så at hans höga vishet, ok djupa insigt uti åtskilliga saker, ok konster, förvärfvade honom det Hedersnamnet HERMAN Trismegistos, eller den alra förnämste Magistern, ok Mästarn, äro Lactantii ord Div. inst: 1. B. c. 6. alt detta Buddeus. Cicero säger de N. D. 3 B. bl. 117. Merkur, som Theneateä dyrka, hvilken tog lifvet af Argus, ok derföre for NB. ifrån Grekeland NB. til Egypten, han har gifvit Egypterna Lag, ok **Bokstäfver.** Denna kalla

(z) At Plato gör Thamur, Osman, ok Theuth, som var alt en, til åtskilliga, är icke underliget, ok bör icke irra någon. Deras gerningar öfvertyga oß aldeles, at det varit en enda person, som af följande jämväl skal märkas.

kalla de Egypter Thot, ok med detta Hans namn kallade de den första månaden uti året hos sig: äro Ciceros mer än märkvärdiga ord (a). Den gamle Greken Elianus vitnar okså, at Herman upfant Bokståfverna. Men et makalöst vitnesbörd i denna saken gifver den gamle Sankuniathon, (b) sägande; (c) Efter Misor, uti Egypten, kom Taaut, som upfant de alra första Bokståfver. Honom kalla Egypter-

(a) Den första månaden hos Egypterna kallades icke Thot, utan Thorin, ok Thoriok, som ses hos Usserium de Maced: et Asiano: Anno solare p. 40. ok som Cicero vitnar, at månaden af Merkurs namn Thot fått sitt namn, så ser man, at et litet fel är inkommit uti Ciceros böker, i det der står Thot för Thor. Thoriok, Thorsmånad, hvad kan bätre passa sig. Se nu, at AthothIs, Menas Son, är ingen annor, än As Thor, Mannens son, hvilket den Lärde Marsham jämväl tilstått, Can. Chron. sal. 1. 6:35. Se nu, huru väl det kommer öfverens, at Sankuniaton, gör nu Saturn, nu Thor, til den första Kung uti Egypten; men Herodotus tillägger detta Athothis, 2. B. 55,407. andre, Thamur, eller Ismandr. alt en.

(b) Denne har lefvat vid Josue tid, ok intil Gideons, hvilken han vid deß andra namn Jerobabel, eller Jerombabel, omtalar, sägande, sig af denna, såsom af en då lefvande, Jovas Prest, lärt mycken vishet. Ville någor invända, det vara ovist, om denne Sankuniaton: Så vil jag svara: man kan icke blifva vißare om någon bok, än Sankuniaton, emedan han andrages såsom aldeles otvifvelaktig af Svida 960 år efter Christum, af Eusebius 340 år efter Ch., af Porphyrius 270, af Atheneus 160, af Philo Byblius 100 år efter nysnämnde Salighet, ok ingen af alla deßa gamla Greker nämna den ringaste mißtanka om honom. Under vår värda Histor: Profeßor, i Lund Sven Bring, är denna saken til nögie afgiord, uti en Disp. de Sankuniatone af Samuel Hök 1745.

(c) Hos Eus. Prep. Ev. c. 10.

terna, Thor, men Alexandrini, Thoyth, ok Grekerna, Herman (d). Ok äfven som man hört af Cicero, ok Plato, at Theut, eller Thor,

G

som

(d) Jag vil indraga Eusebii egna ord: Ἀπὸ Μισώρ, Τααύτος ὃς εὕρετο τὴν τῶν πρώτων στοιχείων γραφήν. Ὃν Αἰγύπτιοι μὲν ΘΩΩΡ, (ᚦᚮᚱ), Ἀλεξανδρεῖς δὲ ΘΩΥΘ, Ἕλληνες δὲ ἙΡΜΗΝ, ἐκάλεσαν. Äro makalösa ord, som med gull, ok silfver, icke kunna verderas. Se nu, at Theut, Thoyth, Herman, Merkur, ok Thor, är en, ok samma Person, efter denna gamla Sankuniatons vitnesbörd. Hvilket är så mycket mer at verdera, som denne Sank: lefvat före Homerus, Hesiodus, ok Orpheus, samt sålunda före alla Grekiska Poeter, eller Skalder, ok varit en ganska Lärd man, som af följande skal ses, der Euseb. så säger: Pr: Ev. lib. 23. Philo hafver indelt Sankuniatons hela verk uti fem Böker ok, uti Företalet til Första Boken, talar han så om Honom: Sankuniaton var en ganska lärd man, ok flitig Häfdasökare, ok åstundade veta alt ifrån sin första början. Derföre hafver han med mycken flit, ok eftertanka, ransakat Taauts, eller Thors, Skrifter: emedan han väl viste, at Thor var den första ibland alla människor, som upfant Bokstäfver, ok begynde skrifva Böker. Begynde fördenskull ifrån denna, som Egypterna kalla Thor, ok honom har han lagt til grund för hela sin Historia. Så väl Sankuniaton, som andre, tyckes göra Saturn, ok Thor, til tvenne hion; men de vederlägga sig sielfve, ok visa klart, at det varit en enda person, som af följande skal bevisas. 1) Saturn, var den första Kung uti hela Egypten Diodorus S. 1. B. 13. c. Euseb. Præp: Ev. m. f. Äfven var Thor den första Kung uti hela Egypten: Sank. hos Euseb. bl 36. 2) Af deras samma namn; Ty Saturn blef Thor kallad, då han lärde dem uti Italien at Sa (Så), så at Saturn, är Så Thorn. ΧΡΟΝος är okså et med Thor, Thorn, eller för bättre lud, Thronos,

kom ifrån Norrlanden til Egypten, ok lärde dem Bokståfverna, uti första Konungens tid, (som var han sjelf): så vitnar Sankuniaton, at Saturn, eller Thorn, kom ifrån Norrlanden til Egypten, ok hade med sig en vid namn Is, som med sin broder Knå, sedan kallad Phoenix, upfant alra först Bokståfverna. (e)

§. 16.

χρόνος, Saturnus, åfven som καλλεω εκλήθη, θυαω, εθάνον, cerno, crevi, uti hvilka man ser, vocaln sättas nu före, nu efter, sin Consonant. 3) af Herodoti vitnes börd, 5 B. 128. c. at Herman, eller Theut, var Göternas Stamfader; ok 4 B. 90. c. at Saturn, ok Hans Son Jovir, eller Herkul, var Göternas Stamfader. 4) Deraf at hos Herod. 5. B. 128 c. vitnas, at Göterna dyrka mäst Herman, eller Theut, af alla Gudar, ok iust det samma vitnas om Saturns dyrkan, Se Macrob. 1 B. 10. c. m. m. Huru Thor han hölls af våra Förfäder högre, än andra Gudar, är allom bekant, ok behöfver icke bevisas. 5) at Saturn, eller Atle, kallas, ok berömmas derföre, at han upfunnit a) Bokståfverna, b) Stiernekonsten, c) Vin plantering, d) Åkerbruk, m. m. ok just samma gerningar, ok stycken tilskrifvas Herman, som är anmärkt uti Schuberti Hist. Philos. bl. 242, m. m. hvarföre denne Lärde man säger bl. 10. 14. antingen Ethioperna undfått sina Bokståfver af andra; eller sielfva upfunnit dem; så är det ändå vist, ok klart, at deras Atlas, eller Thor, är en, ok den samma, som Herman, eller Thor, hos de Egypter. 6) af deras härkomst; ty Atlas, eller Saturn, var Kung hos de Atlingar, ok Hyperborer; men gick ut med en väldig krigshär, Diod. S. 2 B. 37. c. 3 B. 59, 60, 61. c. m. ok for öfver hela verlden. m. m. ja han var Bores Sonason, Kungens på Atland: Plato in Tim. jämnförd med Diod. S. 5. B. 66. c. 3 B. 56. c. ok Herman, eller Merkur, Theuth, var Bores sonason. Diod. S. 5. B. 72. jämnförd med Macrob. Saturnal. 1 B. 10. c. samt Virgilius 8 Æn. v. 138. m. f.

(e) Jag vil införa Eusebii egna ord: Ελθών δέ ὁ Χρόνος εἰς Νοτυ Χώραν, ἅπασαν τὴν Αἰγύπτον ἔδωκε τῷ Ταύτῳ, ὅπως βασίλειον αὐτῷ γένηται. Ὧν εἰσ ἦν Ισιρισ τῶν τριῶν γραμάτων ευρετὴς, αδελφὸς, Χνᾶ, τῦ πρώτυ μεταιομασθεντος Φοίνικος. Uti detta märk-

§. 16.

Sedan man funnit, detta vara en solklar sanning, at Thor, Konungen uti Svearike, farit ut härifrån, til Egypten, ok lärt dem sina Bokstäfver; så förtjenar det en dubbel eftertanka, at de Egypter hade Bokstäfver med korsmärken, som utmärkte et tilkommande nytt lif.

At de hade sådane Bokstäfver, är Svida, ofvantil indragen, et ojäfagtigt vitne. Loescher in de caus.

vårdiga språket ser man, a) at Sa Thurn, eller Thorn, kom ifrån Norden, til Egypten, ok var icke född uti detta landet: b) at Han uprättade alraförst Konunga riket uti Egypten: c) at den första Konungen het Taavt, eller Thor. d) At uti Thors följe var en Bokstäfvernas upfinnare, vid namn Isis; NB. Denna är ingen annan, än vår Runa Is, som är grunden til alla våra Runor, ok gifver dem alla sin skapnad, (se den 7 §.) ok kan sålunda på Skaldesätt kallas Bokstäfvernas upfinnare. Dikten om Isis, eller Io, lärer här finna igen sin rätta uprinnelse. Man bör ok märka det gamla ordspråket, Pro Iside, Asinum venerari: det är: vörda den onda i stället för Gud: Taga lögn för sanning. Schev. Mychol: bl: 38. Se, detta gamla ordspråket huru mägta det styrker min uttydning, at Is betyder Gud, men icke is, glacies. e) Isis broder var Kna, som sedan kallas Foinix. Det är klart, at Kna, eller Fainix hade samma ursprung som des Broder, hvilken med Thor kom ifrån Norden. Låt oss då se efter, hvad Kna betyder. Mån icke detta är mera, än märkvärdigt, at denna omtalas uti Edda, ok 18 dämisagan, der så står: Kna eller Gna, sändes af Frigg til åtskilliga rum, med ärende. Hon äger den häst som ränner genom både luft, ok låga. . . Af Knas namn, sägas det Knäfa, som högt far. Sålunda ser man, at med Kna förstås intet an-

Lingvæ Heb. 224, 225, deräst han upräknar Egypternas Hieroglyphiska Bokstäfver, visar, at deras Ch, som aldeles svarar imot vårt ✱, var et riktigt korşmärke, fast det stod som et Latinskt X. Äfven så deras Thau, skrefs på detta sättet; †. T. T̂. hvilka hafva samma märken uti Runskan. Uti det Ethiopiska Alphabetet ser man, samma Bokstäfver med samma skapnad, nämligen likt et korş; ty deras Ch skrefs sålunda +, eller ok ∓. men deras Thau sålunda +, aldeles er rätt korş. När man nu ser, at Ch, uti Götiska, Egyptiska, ok Ethiopiska, alphabetet, har et riktigt korşmärke; så lärer man a) se, at det är en oryggelig sanning, som man talt om deşa Alphabeters härkomst, b) at detta, som man erhindrat om

de

nat än ljuset, hvilket far genom både luft ok låga. Liuset kallas eljest på Götiska Fin, Fain, Fin, lysande, hvadan Sigg Odins FaderFaders Fader Finr, det är, Den lysande, kallas uti en annan Handskrift Biartur, det är: den lysande, (Se Disput. de Genealog. Regum Svioniæ.) Fainik Fainir, eller Foinir, betyder på detta sättet: den som äger lius, antingen detta då hörer til kroppen, eller siälen. Uti den senare händelsen betyder det Lärdom, ok Visbet, hvilka ganska väl kunna sägas hafva Js, eller Bokstafven, til Broder. Af det nämnda Fain, är det Grekiska Φάινω lysa, Latinska Fenestra, eller ljusets indrag. m. m. Ok som Thors efterkommande jämväl rädde öfver Palæstina, vid Jacobs tid, ok en del af dem kallade sig af sin Vishets, ok Bokvets idkande, Phoenicer, eller de Vise, så ser man nu detta ordets ursprung, ok bemärkelse, efter de älsta Skrifter, nämligen Edda, ok Sankuniaton. Til slut vil jag märka, at en lärd man, hvars namn jag skonar, sagt uttryckeligen, det Philo Byblius tillagt Sankuniaton Bokstäfvernas upfinnelse, hvilket dock är tvert imot både Philos, ok Sankuniatons, ord, som nyligen äro indragne.

de gamlas kundskap, om Mesia, Hans namn, ok lidande på et **Korß** m. m. blir jämväl en Solklar sanning, emedan Ch är första Bokstafven uti Christus. Jag kan icke utan förundran läsa de orden, som tilförne äro indragne, at de gamle Egypter sade; **Korßet betyder et nytt tilkommande lif:** samt Eddas: ord at **Thor, med sitt Korß, skulle nedslå all Helvetes här.** Uti hedendomen blef detta, som sagt är, tillagt Thor, ok illa uttyt; men har dock sin uprinnelse af en Himmelsk sanning, **at en skulle komma, som sielf skulle vara lifvet, ok, med sitt Korß, nedslå all helvetes her.** Det var sålunda icke underliget, at på den urgamla Isis Tafla stodo alla Bilder, **med Stafven Is uti Handen; ok fem Bilder med et Korß uti högra handen:** hvilken tafla var, åfven som vår Runstaf, öfver hela året. Ändteligen vil jag det påminna, at intet språk har tienligare ord at beskrifva korß med, än som Hebreiskan. Ty på Grekiska heter det ΣΤΑΥΡΌΣ, egenteligen en Stavr, Staf, eller Påle, som fästades uti jorden, ok merendels var et riktigt korß. På Latin heter det Crux, af Götiska order Kruß, Kroß, hvilket vi nu säga Korß, af krossa, medan det föreställer et kroßat ting: men på Hebreiska heter det ⅄, se här sielfva Skapnaden

stäl-

ställer just et Korß för ögonen, dels ok et trå, som yy egenteligen betyder; påminnande oß dermed, det förbudna yy trået. Ty når Eva tog åplet af detta Kundskapens trå, så drog hon Guds förbannelse, öfver sig, ok hela verlden. Derföre måste vår välsignade Frälserman stiga på et yy trå, ok blifva en förbannelse för våra skull. Men nu om annat.

Såsom man kommit at tala om Hedningernas afgudar, ok afguderi; så vil man här införa de älsta, ok trovärdigaste, Historiers vitnesbörd, om de namnkunnigaste folks afgudar, öfver hela verlden: då kanske, man kan finna på slutet en sanning, som härtil varit för hela efterverlden gömd uti et tiokt mörker, men kan icke, utan stor saknad, umbäras.

§. 17.

De första Konungar uti Svearike, nämligen, Bore, Odin, Thor, ok Jovir, som giort stora uttog öfver hela verlden, äro efter sin död räknade för Gudar, ok dyrkade öfver hela Europa, Asia, ok Afrika: men sielfve hafva de icke varit hedningar, utan ganska Gudfrugtige, Rättfärdige, Vise, ok Milde emot sina undersåtare.

Detta skal af alla folks Historier blifva klart, dem jag här, efter hvarandra, vil af de älsta Grekers,

ker, ok dylika, införa: men förut litet om namnen erhindra. a) B utsades af Greker som et V, som ses af Davids namn, som uti Nya Testamentet på Grekiska altid skrefs ΔΑΒΙΔ, men sades åndå David. Ok oråkneliga flera. b) ++ An betyder uti Götiskan Kung, som ses af ordet þiodan, þiudan, uti Hervorar Saga, ok Ulphilæ N. T, hvilket ord år ihopsatt af Diod, eller Diud, Folk, ok An Kung. Af dessa två anmårkningar ser man, at a) Bore hos en Grek blir ganska lått ΤΟΡΕ, ok ΟΥΡΕ, b) med An efter ΟΥΡΑΝ, det år Kung Bore. Detta Blandade Grekerna med sitt ΟΥΡΕΑ, Himmel. Odin kallades okså Sun, (som betyder både Tapper Yngling, ok Solen) Neken, ok Nokan på Götiska, (f) men på Latin het han Neptun, (g) Mars, (h) samt Kolur, (i) På Grekiska het han Okean, (k) åfven Poßeidon, (l) Thors namn har man ofvantil upråknat, at han kallades uti Italien Thar, ok Thor, SåThorn, uti Grekeland Chorn, eller Chron, Dor, Hermar, eller Merkur, uti Egypten Theut, Thaaut, samt Thor m. m. uti Ethiopien Dyr, ok Thaut, samt Atlas. Uti Assyrien, Chaldeen, m. m. Zoroaster, uti China Dion Isos, eller Dior Is, Thor As, Thor Is, det år Thor

(f) Se Edda 1. Demis. (g) Af Nef Herre på Skepp, ok Tun vatn. (h) Af Mar på Götiska haf, en slått plats, der Krigsrustningar ske; Mar betyder okså man på Götiska. (i) Af Koile et invålft ting, såsom Skep, Himmel. (k) Uti Platos Timeus m. m. af Nokan, når det första N år bortlagt. (l) Af Base Styreman, ok Tun, eller Don vatn.

Thor Gud. Om Jovir märker man, at han kallas Jupiter; (m) ΖΕΥΣ, ok ΔΙΟΣ; (n) Dionysos, det är: Thiorison.

Svogöternas berättelse, om sina Hedniska Gudar.

Nu vil man höra de gamla Historier. Sturleson (o) talar så om Göternas afgudar: Utaf sina förträffeliga konster blef Odin högt agtad, så at man trodde på honom, ok offrade Honom, ok Hans Söner, kallande dem sina Gudar (p). Uti Edda (q) talar Siggodin om sin Stamfader, Odin hin första, sålunda: Bure, som lefde vid sielfva skapelsen, (r) födde Bore, eller Boran, som var fader åt Odin, Vile, ok Ve, ok det tro vi, at denna Odin, ok Hans bröder, styra hela verlden; ok nu är sagt om Herran, som vi vetom högst vara (s). Vidare säger Siggodin, (t) ifrån denna Odin är vår slägt; ok är detta alt Guda Slägt. Derföre kallas Odin Alfader; ty han är Alla gudars fader. Uti 12 Dæmis:

(m) ÖfverFader. (n) Ζεῦς af Gud ᚴᚢᚦ, ᚴᛁᚢᚦ. Dios, af Dior, Thor, äfven som μαλτυσ, μαρτυρ.

(o) Uti sin Heims Kringla, Yng, Sag. 7. c. (p) Detta ser man, på anförda rum klarligen sägas om Odin den senare. Men at de dyrkat en Odin tilförene, visar Sturleson uti nämnda Bok, när han säger: Då begynde man å nyo tro på Odin. (q) 4 Dämisagan. (r) Efter Eddans berättelse; ok fast detta icke är sant, så ser man dock, at han varit bland de alra första efter floden. (s) Ho ser icke här, at äran är tagen ifrån den Högsta Guden, ok tillagd människor. (t) Uti 6 Dämis.

mis: säger åter Siggodim til Gylfve: Tolf åro de högsta Kungerna, af Guda slägt, ok dem skal man tro på; nämligen 1 Odin, eller Sun; 2 Thor, eller Atle: 3 Baldur, eller Apollo: 4 Niord, eller Boreas: 5 Frei: 6 Tyr. 7 Brage: 8 Heimdaller: 9. Hauder: 10 Vidar: 11. Ale, eller Vale: 12. Forseti. Vidare, uti samma Dämisaga, upräknas fyratijo ok tre Odinsnamn, samt tilläggas, at orsaken, til deßa många namn, är den, NB. at så många åro tungomål, uti verlden; ok alt folk ville kalla honom på sit språk, ok på det samma tilbedia honom. Många namn har han ok fått NB. ute, på sina resor, i främmande land, hvilka åro inkomne uti gamla Historier: åro Eddas märkvärdiga ord. Om Thor, eller Atle, talar den 13 Dämis: sålunda: Thor är den förnämsta af Aserna, at berätta Hans dater är icke dagen tilräckelig. Uti den 23. 24, Dämis. ser man Thors åtskilliga uttog, nu til siös, nu til lands, til ymsom länder. Der berättas okså om Magne eller Juvir, Juppiter, Thors son, huru han uträttat större ting, än alle hans förfäder. Uti den 18 Dämisagan ser man, huru jämväl deßa första Kungernas gemåler farit ut, til åtskilliga folk, efter, eller med, sina män. Uti den 15 Däm. ser man, huru en Iduna hade, uti sin vård, några Gulläplen, som Guderna skulle äta utaf, ok blifva odödelige. Uti den samme Dämis. säges, at Brage är Skaldernas Stamfader, ok vältalighetens uphofsman. Uti den

8 Dám., at tiden, då Odin ok Hans son, Thor, lefde, kallades Gullåldren; samt, at deße uprättat Domstolar, Lag, ok rått, m. m. Detta, ok mycket annat, år de ålsta Sviogötiska Historiers vitnesbörd, om forna verldenes Afgudar. nu viljom vi gå til de ålsta Grekers Historier (u).

De Hyperborers beråttelse, om sina Hedniska Gudar.

Deße bodde, såger Hecateus, en gammal Grek, på et nås, ånda norrut i stora hafvet, midt imot Gallien, (v) nårmast intil norrstiernan (w). De hafva sitt

(u) At Göternas, uti Svearike, Samhålde år det ålsta, efter floden, år bevist uti Företalet til min Sturleßons Edda. Hår vil man det allenast mårka, at Sviogöterna, på Skandö, kallades okså NB. Hyperborer, NB. som ses hos Adamus Bremensis, uti sin bok om Svearike, Norrige, ok Danmark. Der han såger: Norvegen går intil de Ripheiska bergen, ,, Svearikes grāns östan, ok nordan NB. intil de Ripheiska bergen. ,, De som bo uti Svearike kallas NB. Hyperborer af de Latinska skrifvare, ok åro mägta beråmde.

(v) Gallien kallades vid Julii Cesaris, ok Diodori Siculi, tid, Cisalpina, ok TransAlpina, ok låg derföre på båda sider om Alpesbergen. När man derföre går, efter deße Diodori S. ok Hecatei klara ord 2 B. 37. c, ånda norråt; får man intet annat nås, ån Svearike. Julius Solinus Polyhistor, såger sålunda uti sin Geographia: Det vore et fåfångt skvaller, om de Hyperborer som så mycket omtalas, ok berömmas, om man lete på et löst rykte allena: men emedan NB. alle de ålsta, ok båsta, Historier komma öfverens, uti beråttelsen om dem, så år fåfångt frugta någon osanning. Deße Hyperborer bo, efter alla gamlas vitnesbörd,

sitt namn af Boreas. Boreases efterkommande stiga, hos dem, man efter man på Thronen. De äro ok högsta Prester, ok skóta Templet, som är Helgat åt Apollo, hvars moder här var född. Deße Hyperborer hafva sitt egit besynnerliga språk; ok ifrån urgamla tider hafva de plågat en nära vänskap med de Athenienser. Här ifrån reste forbom Abaris (x) til Grekeland, at förnya den urgamla vänskapen, ok NB. Slägtskapen, med de Deler. Detta Hecateus. På detta de Hyperborers näs hade varit Dianas rätta, ok första hemvist, ok härifrån hade hon kommit til de Greker, Diod. S. 4. B. 52. här vistades Gudernas moder, Sibylla, tillika med Apollo: Diod. S. 3. B. 59. c. hon som blef hafvande af Attin c. 58. som ok kallades Marsy As, Guden Mars, samt Apollo. Hon, som födde Saturn, eller Atlas, c. 60. ok 57. ok lefde här hos de Hyperborer tillika med sin man, Mars, eller Attin, ok Apollo. c. 59. Ifrån deßa Hyperborer hade Grekerna fått sin förnämsta lärdom,

nordast uti Europa vid de Ripheiska bergen. Detta han. Härtil vil jag endast lägga Theophanis vitnesbörd, at Skyterna kallades, på sit eget språk, Götar, ok bodde alraförst uti de Hyperborers land; hvilket märkeliga rum Kongl. Sekreteraren v. Stiernman mig meddelt. Om de Yfverborer, kunde långt flera andragas; men detta är nog, uti en sollklar sak.

(w) Deßutan vitna alle gamle Greker, at de Hyperborer bodde vid Ripheiska bergen, vid norra ändan af den bebodde jorden. Dam. Plin. m. m.

(x) 800 år före Christi födelse: märk! han var ingen fisk, utan en människa.

vitnar Plato in Axiocho 3 T. bl. 371. Härifrån kommo Opis ok Hekaerga, eller Sathurn; säger Plato på nämnda rum. Den gamle Herodotus talar ganska märkeligen om deßa Hyperborer, uti sin 4 Bok 101. c. hvilket man här vil införa. Ofvan Esterna bo, Arimæen (Hermån), Griper, ok Hyperborer, intil nordiska hafvet. Sedan säger han: Hyperborer, Hermån, Ester, Göter, ok Kimrar; talandes om dem, såsom et folk, delt i små flockar. Uti 102 c. säger Han: På andra sidan Tanais, uti Asia, är icke något Skytaland: derföre icke heller de Hyperborers. 103 c. säger Han: de, som bo på Delöen, berätta ganska mycket om Hyperborerna; såsom, at Arkil, ok Opis (y) foro ifrån de Hyperborer til Delön, ok at de då voro i följe NB. NB. med sielfva Guderna, som förskaffat dem andra hederstienster. På samma tid, fast något senare, kommo okså Hyperoche, ok Laodices, ifrån de Hyperborer til Grekeland. Deße, nu nämnde, förde en Helgedom, eller twenne Meßings taflor, derpå mycken vishet stod skrifven, med sig ifrån de Hyperborer til Grekeland. Efter döden äro deße, Opis ok Arkil, dyrkade af Grekerna. Sålunda har helgedomen kommit

(y) Arkil omtalas på Oggs Runsten, frammantil införd, ok Opis var Thors, eller SaThurns, Drottning; [hon kallades elljest af Göterna Apia, säger Herod. 119. c.] Oggs sten är upsatt af Thur, eller Thor, ok Arkil, ok Typhon; hvilket alt med hvart annat väl instämmer.

mit åt Söderlanden NB. alt detta Herodotus. Af deßa älsta Grekers vitnesbörd, om Hyperboretna, har man följande klara sanningar: 1) de, som Grekerna dyrkade för Gudar, hade varit människor, 2) deße hade lärt Grekerna deras färnämsta vishet. 3) Opis, Arkil, Sathurn, Jovir, ok flere, voro komne ifrån de Yfverbornas, eller Hyperborers, näß, som låg nordast uti Europa, ok beboddes af de Göter, Hermän, ok Griper. 4) At Svearike sålunda varit för bebodt, än Grekeland; ok sålunda icke stått under vaten.

Atlingernas berättelser, om sina Hedniska Gudar.

Om Atlands belägenhet talar Plato, uti sin Critia, mägta omständeligen, så at intet land, uti forna tider, blifvit så väl beskrifvit, som Atland, undantagande de, som uti Bibeln omtalas. Uti Företalet til min Edda är denna saken omtald; men än mer uti Rudbecks Atland. derföre vil man endast nämna några skäl allenast, som bevisa, hvar Atland varit belägit. De, som seglade ifrån Grekeland til Atland, eller Atlinga Näs, foro 1) ut ur Medelhafvet, genom det Spanska Sundet, många dagsresor uti stora hafvet, (z) 2) förbi Ängeland, fäm dagsresor, (a) 3) Detta Atland låg 1000000 steg, eller 20 grader, ifrån

(z) Aristotiles peri Thaum. (a) Plutarch. de facie Lun. bl. 941.

ifrån Spanska Sundet, ok kallas de lyckfaligas öjar, (b) 4) det låg norrvest uti verlden, (c) 5) Solen syntes där uti trettio dygn, på en tima allenast, gå under jorden, (d) 6) vid Atland var en stor insiö, som kallades egenteligen Botn; var icke mindre, än Mæotis (e). 7) Var Atland et Näs utsträkt i längden ifrån Norr til södern, högre norr åt; midt uppå var hufvudstaden; där dyrkades Thor, eller Atle, (f). Solklara kännetekn, hvar Atland är belägen; dem hvarken afund, högfärd, eller okunnighet, kan vrida ifrån Svearike. Om Atlingernas Konungar har man af dem sielfva, hos Diod. S. 3 B. 56. c. följande berättelse. De skryta icke litet deraf at Guderna äro hos dem födde. Deras första Kung het Voran, eller Bore Kung, som, för sin höga vishet, blef, efter sin död, för en Gud erkänd. Hans son var Necken, ok dennas son (Plato in Tim.) Sathurn, eller Atlas, Konung efter fadren, efterfölgd af sin son Jovir, hvilke reste genom all verlden med sin Krigshär, ok för sin stora magt, rättvisa, ok fromhet, blefvo, efter sin död, tilbudne. Eljest tala nästan alle gamle Historier om Atle, huru han bodde vid norra vände punkten: m. m.

Athe-

(b) Plutarch. i sin Sertorio bl. 571. Detta, så väl som de förra träffar aldeles in med Svearike endast ok allenast. (c) Diodorus S. 3 B. 57. c. ganska klara omständigheter, som aldrig kunna vridas til Tartariet, eller Palestina, eller något annat.
(d) Plutarch uti nämnda Bok, de F. L. Horn. Odvls. A. v. 48.
(e) Platos Tim. bl. 24. Plutarch de facie L.
(f) Plat. u. d. Max. Tyrius,

Atheniensers ok Grekers berättelse, om sina Hedniska Gudar.

Om Atheniensera talar Herodotus sålunda. 8 B. 107. c. En liten del af FålasGöterna, som innehade hela Grekeland, äro Atheniensera, hvilke kallades fordom Cranai, men af Cecrops, Cecropides, ok när Erik blef deras Kung, kallade de sig Athenienser (g). ok uti 1. B. 9. c. säger Herodotus: det Attiska folket, som äro FålasGöter: : Grekerna voro derföre, uti begynnelsen, så få til antalet, emedan de hade affsöndrat sig ifrån Fålasgöterna. Detta han. Apollodorus 3 B. bl. 236, talar sålunda: uti, eller före, Cecrops tid var alraförst beslutit at den, som ville, skulle fara ut, ok intaga städer, ok land, samt vinna stor heder. Då kom Necken alraförst til Attica, : : ok öfverströmmade hela det Landet, såsom en flod (h). Herodotus 2 Boken 48, c. de första af alla Greker voro Atheniensera, hvilka af Fålasgöterna hade lärt dyrka Merkur, eller Thor, m. f. men de kallade dem NB. Gudar derföre, at de hade stält alla länder, ok regering, uti en vacker ordning. Ok af FålasGöterna hafva NB. Grekerna undfått namnen på Guderna. Detta Herodotus. Macrobius 1. c. 20. bl. 461. talar så i denna saken: Philocorus bekänner, at Ce-

(g) Tilförne har man bevist, at Fålasgöterna voro ifrån Svearike.
(h) Plato säger uti sin Timeo, at han kom ifrån Atland, med sina Atlingar; men Socrates, som lefde före Plato, säger, at Necken kom ifrån Göternas land, med sina Göter. De hafva bägge rätt.

Cecrops var den första, i Grekeland, som dyrkade Saturn, ok Opis: ok är denna Gudstjenst ifrån främmande land inkommen. Med otaliga flere rum kunde man bevisa denna saken; men det är nog höra de förnämsta. Dock som de Grekiska Skalderna så underligen vridit, ok vrängt, det ena hit, det andra dit; så vil man, om dem, detta erhindra. NB. NB. At göra sig, ok sitt folk, stora, brukade de ofta annorlunda berätta det, som de undfått, af främmande visa, ja! ibland skämde de okså bort det samma. Dels at synas framkoma med något nytt, dels okså at dölja sin okunnighet; emedan de ofta icke förstodo, hvad de berättade: äro Tatiani ord, uti deß Tal, bl. 113. hvilka böra ganska väl märkas, emedan de tjena til en god uplysning, då de gamle Grekiske Skalder, ok dylike, tala imot hela verldenes enhelliga berättelse. Til slut märker man, at de Athenienser dyrkade i synnerhet, Sathurn, Opis, Jovir, ok dennas dotter Minerva. (i)

Cretensernas berättelse, om sina Hedniska Gudar (k).

Cre-

(i) Om hon icke rättare kallas Sathurns dotter, se Sankuniaton.
(k) Om de Cretenser vil man märka, a) at deras egna häfdaskrifvare äro väl ganska gamle, men komma icke den ena öfverens

CReta ligger uti medelhafvet, midt för Arkipelagus, eller Grekiska hafvet. De alraförsta invånare, som man vet något omtala, voro de FälasGöter, eller Ideer ok Daktyler, (l) hvartil läggas de Dorer, hvilkas anförare var TEUTam, hvilken hade hitfört dem ifrån Olympus (m). Cretensernas

I hed-

med den andra, om Cretensernas älsta häfder; äro Diodori S. ord 5 B. 81. c. Han upräknar där Epimenides Theologus, Dosiadas, Sasicrates, ok Laostenidas, hvilka han säger sig ömsom följt. Här af är det klart som dagen, at när en af deße säger, at Kolur, Necken, Sathorn, Jovir, m. f. voro födde på Creta; så äro de andre, med sina berättelser, tvert imot. 2) Kan ingen, utan at visa sin obetänksamhet, säga, at Necken, Saturn, ok Jovir, kommit ifrån denna lilla ö, med sina mägtiga härar, med hvilka de kufvat hela verlden. Det är omögeligit. 3) Är det mot hela verldens enhälliga berättelser, om Sathurns, m. m. Hemvist, ok första Konunga Rike. 4) Är denna falska berättelsen, af samma källa, som Tatianus visar om de Greker. 5) Är icke underligit, at de Cretenser tilägna sig sådant; emedan våre Konungar hade, under sin Hernad, ok viking, uti medelhafvet, sitt egenteliga säte på Creta, ok giorde der samma inrättningar, som de hade uppå sit Atland. 6) Denna Ö var, i älsta tiden, deld uti HUNDARI, vitnar, Pom. m. Julius, Sol. Pol. m. f. äfven som Svearike varit indelt uti Hundari. 7) Deß inbyggare kallades okså Svether, Svear, ok den, Svekeja, eller Sveaö, vitnar Etym. Magnum, vid ordet Σφηκεῖα. Ganska märkvärdigt. Man tör här finna ordet Svea, ok Svear, vara af de alraälsta våra Stamfäders namn.

(l) Diodorus. S. 5 B. 81. c. samt 64. c.

(m) Diod. S. 5. B. 81. c. man ser på nämnda rum, 1) at Dorer fått sitt namn af sin Stamfader Thor. 2) at deras anförare hetat Theut, hvilket var Thors namn, som ofvantil är bevist. 3) säger Diodorus S. 5. B. 64. c., at några gamle, ok ibland dem den berömlige Ephorus, berätta, at deßa Cretensernas Stamfäder, de FälasGöter, som kallas Thorer, ok Daktuler,

hedniska Gudar voro Voran, Recken, Sathurn, Jovir, Merkur, hvilke varit Konungar, ok, med ganska stora krigshärar, underlagt sig nästan hela verlden, ok blefvo derföre, efter sin död, för Gudar räknade (n). Desse tilläggas Bokstäfvernas upfinnelse; Fast än några påstå, at Phoenicerna lärt dem af De Syrer; men de Cretenser svara så härpå: Phoenicerna, ok Kadmus, kunna ingalunda kallas Bökstäfvernas upfinnare: utan deße hafva allenast litet NB. ändrat skapnaden NB. ok som de släste sedan brukade samma skapnad, så hafva deßa Bokstäfvernas namn tagit til (o).

Trojanernas berättelse, om sina Hedniska gudar.

Sta-

Ideer, voro ifrån fierran land komne til Creta: men hade bodt alraförst vid Ida berg, icke det som var på Creta, utan a) det, vid hvilket Tojanernas Stamfäder bodde, under Sathurns regering. se om de Troianer på sit rum. b) På detta Ida berg kunde man, om somaren, se Solen hela natten, Diod. S. Pom. m. b) uti detta Ida berg voro många koppar, ok järn grufvor. Diod. S. 5. B. 64. c. d) ifrån detta Ida berg, runno 15. stora floder: m:m. här ser man klart, hvar Ida berg är at finna, NB. Olympus är af Olp, berg, med et insatt m, som altid betyder, mycket, Stort: Derföre betyder Olympus et stort berg, som väl paßar sig med Ida berg. Sålunda är lika mycket, antingen de sägas kommit från Olympus, eller det stora Ida berg.

(n) Diod. Siculus 5. B. 68. c. 70. c. (o) Diod. S. 5 B. 74.

Staden ok Landskapet Troja voro uti Phrygien, i mindre Asien, in vid Hellesponten, gent imot Tracien, som låg näst intil Hellesponten, på Europeiska Sidan. Phrygernas, eller Trojanernas, Förfäder voro komne öfver Hellesponten, utur Europa, där de kallodes Thracer. Anföraren, som förde dem öfver het Dardan, Jovirs son, ok Saturns Sonesón (p). Denne Dardan förde okså in uti Asien Gudaläran, ok Gudadyrkan (q). Af de Trojaner erkändes Neptun, Sathurn, Jovir, m. f. för gudar, ok berättade de enhälligt om dem, at de varit människor, men ganska mägtige, rättvise, ok milde, m. m.

Skyternas berättelse om sina Hedniska gudar.

Skythiens gräns östan til var Tanais, på Söder Svarta hafvet, ok floden Danubius, som dock låg uti Skythien, västantil Germannaland, Nordan til Ishafvet (r). Skyterna kallades på sit egit

(p) Strabo 7 B. Eust. Herodotus 7. B. 73. c. Diodorus S. 5. B. 48. c. uti Företalet til min Edda är denna saken afgiord bl. 27. hvarest med Strabos klara ord är bevisat, at Thracer ok Götar voro et ok samma folk. Ok som Trojanerna vitna sjelfva sig vara Thracer, så hafva de dermed bevist sig vara Göter.

(q) Diodorus S. 5 B. 49. c.

(r) Denna Skythiens afmätning är tagen af de älsta Greker, såsom Herodotus 4. B. 113 c. m. m. Thucydides de bello P. Ephorus, Scylax, Xenophon ok andra dylika. Uti senare tider blefvo deße gränser ändrade, men nu talar man om de älsta tiderna.

egit språk Götar, vitna de gamle Grekerna Theophanes, Syncellus, ok Etymologon Magnum, (s) ok voro ifrån Svearike utgångne, (t) Skyterna dyrkade deßa endast, Mars, Herkuller, Jovir, Thora, eller Jorden, Apollo, Venadis, Neptunus (u). De berätta ok, at Jovir, ok Herkuler, eller Thor, är deras Stamfader, som NB. fört dem dit uti landet vid Boristenis (x). Deße Skyther hafva segrat öfver hela Europa, Afrika, ok Asia (y).

Thracernas berättelse, om sina Hedniska afgudar (z).

THracia hade östan til Svarta hafvet ok Hellesponten, sunnan til Grekelands Haf, ok Macedonien, västan til samma gräns, som Mysien, nordan til floden Ister, eller Donau. Deß inbyggare kallades Drakar, det är: grymma krigsmän, som ingen kunde nappas med. Voro til härkomsten Göter, ok dyrkade alramäst HERMAN, eller Thor, som de berätta varit deras Konung, ok Stamfa-

(s) Uti Företalet til Edda är detta okså med åtskilligas vitnesbörd bevist, som kan ses, om så behagar. (t) Är äfven bevist uti nämnda Företal. (u) Äro Herodoti ord 4 B. 107. c.
(x) Herodot. 4 B. 100. c. Diod. S. m. f.
(y) Herodotus 20 c. Justinus, Jornandes, ok flera, som kunna ses uti F. Edd. (z) Om Thracerna kan läsas, om så behagas, samma F. til E. der man bevist, at de voro Göter.

fader, (a) några andra Konungar dyrka de okså, samt dessutan Mars, Thorison ok Diana.

Gallernas, eller Celternas, berättelse, om sina Hedniska gudar. (b)

GAllerna dyrka Merkur eller Thor, måst af alla gudar ok honom säga de okså upfunnit allahanda konster (c). Äfven dyrka de Apollo, Mars, Jovir, ok Minerva. Desse Galler berätta, at deras första Stamfader varit Dis (d). De, som förestodo offret hos Gallerna, eller Celterna, kallades Druides, (e) men deras Skalder kallades Brager, eller Barder (f). Desse Galler äro af en härkomst med de Latiner, ok Germaner, (g) ok vörda de jämväl Herkulle för sin Stamfader (h).

Germanernas berättelse, om sina Hedniska gudar.

GErmännernas, eller HErmännernas, första hemvist var på Skandö, vid Sevo fiäll, som

(a) Äro Herodoti ord 5 B. 128. c. (b) At Galler, ok Celter, voro Göter, är bevist uti ofvannämnda Företal; ok dessutan hafver en Lärd Fransman, Monsieur de Peloutier, uti sin ädla bok om Celternas, ok Gallernas, ursprung, bevist, at Galler, ok Celter voro et med Hyperborer, eller Skyther, det är Göter.
(c) Äro Julii Cesars ord de bello Gallico 6. B. 17. c. (d) Se här samma ord, som står på Oggs, eller Athins Runsten. 6 B. 56. c. (e) Se här våra Drottar, som förestodo offret. (f) Edda om Brage. (g) Diod S. 5 B. 25. c. Budd. Hist. Eccles. bl. 344. detta bör grant märkas om dessa folkens härkomst.
(h) Diod S. 5 B. 24. c.

går norr uti Ishafvet (i). De dyrka i synnerhet Teutates, som ok kallas Tuito, Tuisko, ok Merkur deras gud, som skal vara född af jorden, ok honom til åra sjunga de visor (k). Dernäst dyrka de okså Herkulle, Mars, Jovir, ok Isis, samt (l) Erda, eller Jorden (m).

Phrygernas berättelse, om sina afgudar.

Deße hafva samma ursprung, som Trojanerna, ok äfven samma gudar. Det vil man dock tillägga, at de påstå, det Sibylla, eller Gudernas moder, med sin man Attin, eller MarsyAs, det är: Guden Mars, varit hos deras stamfäder född, uti Mannens tid. Diod. S. 3. B. 58 c. Se mer om Trojaner.

Latinernas berättelse, om sina Hedniska afgudar (n).

Latinerna berätta med en mun, at Saturn kom, ifrån främmande land, sjöleds, til Italien, hvarom Ovidius sjunger 1 Fastorum, där han införer Janum

(i) Detta vitnar Plinius med klara ord, uti H. N. Pomp. m. de situ O. Julius Solinus Polihistor, Cornelius Tacitus: m. f. som äro upräknade uti det ofta nämnda Företalet.

(k) Äro Cornelii Taciti ord, de morib. Germ. c. 2 uti Teutates ser man samma Thors namn, som Plato honom gifver, nämligen Theut As, eller Theut Gud, Thuito, det samma som Theut.

(l) Schuberts Hist. Philos. bl. 272. (m) Cornelius Tacit. de Morib. Germ. c 40. (n) Om de alra äldsta Latiner talar Justinus, ok Trogus Pompejus sålunda B. B. 1. c. De alraförsta inbyggare uti Italien kallar man Urfäder, hvilkas Konung var Saturn, (Så Thorn,) en ganska Rättfärdig Regent. Af

num talande (o). De Latiner dyrkade förnämligast Sathurn, Jovir, Neptun, Herkulle, Merkur, Apollo, m. f. Minerva, Juno, Venus, m. f.

Tyrrhenernas, eller de Hetruskers, berättelse, om sina Hedniska gudar (p)

Deße hade aldeles samma afgudar, som de Latiner.

De Maurers, ok Getulers, uti Africa, berättelse, om sina afgudar (q).

Deß-

Honom kallades landet Saturnia, eller Thaurina: hvilket senare ord aldeles utvisar Thors, eller Thaurs, namn, ok kan finnas hos många gamla, som ses uti Com. Berof. et Al. An. B. bl. 118, 119, 120.

(o) Det skepet rutnar ej, det gömes i vårt minne,
På hvilket SaThorn kom i Thuska floden in:
Sen hela verlden sedt, hur han lårt segrar vinna;
Så togs han här imot, af mig med vänligt sin.
Til vördnad ok bevis, at Gud hit ville sägla
Ett mynt med Skepp, ok folk, lät efterverlden prägla.

Hvadan Sathorn kom til Italien, visar Diodorus Sicul. 3. B. 57. c: när han med uttryckeliga ord säger, at Sathurn var kommen ifrån Atland, med med sin sjöflotta, til Sicilien, dädan til Italien. Den andra inflytning skedde under Evander, ifrån Arkadien, eller Argautien, det är: de gamla Gauters land. Ty at Arkaderna voro FälasGöter, är af Historien en ostridig sanning; ok om Fälas Göternas ursprung är många gånger talt tilförene. Den tredie inflyttning uti Italien skedde under Aeneas anförande, hvilken kom ifrån Troja med de Trojaner. Deßas ursprung har man tilförene okså upsökt.

(p) Franciskus Gorius, nu varande Historie Profeßar uti Florents, har uti sin Bok, Museo Hetrusco kallad, bevist, at Tyrrhener, ok FälasGöter hade et ursprung, voro ifrån Thracien komne, se om Thracien.

(q) Om deßas ursprung säger Isidorus, d. O. de Maurer ok Ge

Desse dyrka i synnerhet Atlas, som på deras språk kallas Dyris, eller Thur, Thor, säger Plinius (r) ok Max: Tyrius.

Ethiopers ok Lybers berättelse, om sina afgudar.

Ethioperna påstå, at de äro de första, ok det älsta folket, ibland människor, födde af jorden. Diod. S. 3 B. 2. c. (s) Deras afgudar äro Neptun, Sathurn, (Ammon) Jovir, Dionison, det är: Thorison; Minerva m. f.

Egyp-

tuler äro komne ifrån Svearike. Hvarföre de också kallas Getuler, af Geter, eller Göter: samt Maurer, af Svenska ordet Maur sið. Denna slägtskapen veta de sielfve omtala. Detta han. Dionysius Alexandrinus, uti sin Geographia, säger: Getuler, ok Ethioper, äro af Herkulle hitförde ifrån de Hyperborerers Näs. Det samma vitnar Priscianus, in Pereg Geogr.

(r) H. N. a. B. 2. c. ok af de Latiner, Atlaus, eller Italus, ok litet vrängt så blir det Latius, dädan Latiner Annot: ad Berof: et al. bl. 108.

(s) Det kan väl vara sant, emedan man ser uti Edda, at Thores moder het Jord; ok sen kallades Thores gemål Thora, det blef också vändt til Torra, terra, det Torra, Skapelse B. 1. 11. 12. v. Men Isiderus, Dyonysius Alex. ok Priscianus, säga uttryckligen, at Ethioperna äro komne under Herkullers anförande ifrån de Hyperborerers land, ok äro dessas afföda. Det är också mögeligit, at den mägtiga Thor kommit dit, ok tagit öfverväldet så väl öfver dem, som andra. Detta blir aldeles klart, när man följande öfverväger. 1) säga en del af Ethioperna, at de dyrka väl Neptun, Sathorn, Jovir, ok Herkules, samt Backus; men berätta därjemte omständeligen, at desse icke voro hos dem födde, utan fierran ifrån komne, dock förr uti Ethiopien, än annorstädes, dyrkade. Diod. S. 3 B. 11. 2) andre

Egypternas berättelse, om sina afgudar.

Egypten så väl, som den öfriga Afrika, hade sina första inbyggare af Chams efterkommande, ok hans son Mizraim, hvaraf det kallades Chams land, ok Mizraim. Ps. 105. 23 säger: då kom Israel ned uti Mizraim, (Egypten) ok Jacob blef en främling

åter at Ammon, Backi Fader regerade uti Lybien: men sedan på Creta, ok hade Rhea, Vöres dotter, til gemål. Men blef af Sathorn öfvervunnen, ok beröfvad både Rike ok Drotning. Diod. 3. B. 68, c. 3) At här hölls slaget imellan Titaner, Sathorn, ok Dionysos, Amonsson. Diod. S. på n. r. 4) Denna Dionysos, det är Thors son, vördade Sathurn, ok Rhea, för sina Föräldrar, Diod. S. 3. B. 72, 73. c. 4) Sedan reste denna Dionysos eller Thiorison, til Egypten; 1 B. 20. 3 B. 23. här tillägges honom samma gerningar, som Jovir, hvarföre man ser, at det är en ok samma Person, hvilket ok Diod. S. med klara ord betygar när han säger: Thiorison, ok Osiris äro en ok samma Person: 4, B. 1, c. Ok uti första Bokens 13 c. säger han: Sathurn födde Osiris, som eljest kallas Jovir. Sedan for denna Thorison genom hela verlden, ok kom tilbaka til Creta, äro Diodori ord på n. r. Af alt detta har man följande klara sanningar. a) Ammon, ok Sathurn voro en; b) deße de Ethiopers, ok Lybyers, afgudar voro de samme, som uti Grekeland, Egypten, Italien, på Atland, ok Yfverborars näs, dyrkades: c) genom den ofvannämnde inflyttningen dit komne. Detta får icke litet bevis af den lärda Angeländarens Aflahartys Ogygia, eller Bok om Brittaniens första inbyggare: hvilken ädla Bok, som knapt här uti Riket står at finna, Kongl. Secreteraren von Stiernman mig behagat meddela. Här uti bevisas, a) at de älsta invånare, på Angland, voro komne ifrån Skythia, b) voro et Folk med Thracer, c) et med de Getuler, ok Maurer uti Africa. d) uti slägtskap med de Egypter. Ja! denna ädla bok talar uttryckeligen om et uttog ifrån Skandö, eller Svearike, til Brittannien, uti de första tiderna: fast Aflaherty icke viste, at Skythiska inflyttningen, ok Skandiska inflyttningen, på Ängeland, var en ok den samma, emedan Skyter äro et med Göter.

uti Chams land. Här är icke större skilnad på Mizraim, ok Chams land, än på Israel, ok Jacob. Äfvenså förekomma bägge deße namnen Ps. 106. (t) Men äfven som detta af Guds Heliga ord är helt vißt (u), så är ok det af samma Himmelska sanning klart, at Chams barn skulle af Japhets barn blifva under kufvade: (x) Egypterna, säger Diod: S: berätta, sig dyrka twenne slags gudar, nämligen de Himmelska, såsom Solen, ok Månan; samt de jordiska, eller sina afledne konungar, såsom Solen, eller Sun, Hans son Thor, eller Chron, dennas son Dionysos, eller

(t) Häraf tör man finna sig, at det icke altid låter mißtänkt hänleda ortars, ok lands namn af personers. Än i dag kallas hufvudstaden uti Egypten Kairo, af de Turkiska Historier, Mezer, ok deß invånare Mesir.. Äfven som Plutarchus kallar Egypten Chemia, Chams land.

(u) Skapelse B. 10. 13. 14.

(x) Sk. B. 9. 25, 27. Hvilket med hela verldsliga Historien ganska väl inträffar. Ty Sankuniaton vitnar, at efter Misor, eller Misraim, kom Thor ifrån Norden til Egypten, ok blef där den första Konung; äfvenså Plato, ok andre. Diodorus S. uti sin första Bok 13. c. där han säger. Den alraförsta Kung uti Egypten hade samma namn, som det stora Himmelska ljuset, ok kallades Solen. vår första Kung Odin, kallades Sun, hvilket betyder både Sol, ok Sven; hvadan Joh. Magnus har sin Sven. Men at denna icke varit Konung uti Egypten, ses deraf at alla kalla Thor den första. Suns son var Sathorn, som sedan blef Konung uti Egypten, ok födde Jovir. Denna Sathorn, som okså, äfven som sonen, kallas Osiris, bygde den stora Staden Diorpolis, eller Thorbole: men i förstone kallade han den efter sin fader Solstad, eller Heliopolis. Uti 1 B. 15. c. tyks väl Diod. S. säga, at Jovir bygt denna staden; men vederlägger det sielf uti 16, c. 50, c. jämnförda med Platos Phed. ok Sankuniaton, tilförne indragne, hvilka visa, at Thor uti Staden Thorbole, eller Diospolis, regerat.

eller Thorison, Jovir, Herkuller, Juno, m. m. Men Osiris, Osymandias, Menas, Busiris, Backus, m. m. voro heders namn allenast.

Phoenicernas berättelse, om sina afgudar.

Deße kallades tilförne Syrer, men alraförst Cananeer, af sin Stamfader Chanaan, Chams son. Sedan blefvo de af Egyptiska Monarkerna, Thor, ok hans son, Thorison under oket lagde, då de fingo högre tankar om sig, än de hade uti sin frihet. Ty deßa främmande Konungars visa Regering var dem så angenäm, at en del lade bort sina förra namn, ok kallade sig nu Phoenicer, eller de VISE. (y) Den namnkunnige Thorison bygde uti Phoenicien den stora, ok mycket Berömda, Staden Skytopolis, Götebole, eller Göteborg, (z) sexhundrade stadier väg ifrån Salem, eller Jerusalem. Denna stad besatte han med Göter, hvilka blefvo härboende altid framgent. Denna stad omtalas uti andra Macchabeernas 12. c. 29, med deßa ord. Derefter drogo (a) de dädan imot de Skyters stad, den der ligger sexhundrade stadier väg ifrån Jerusalem. 30. v. Men efter Juderna som när de Skyter bodde, gofvo dem vitnesbörd, huru de dem all vänskap i den svåra tiden bevist hade, höllo de sig ok vänliga med dem: 31, v. ok tackade dem

(y) Se bl. 52. uti anmärkningen. (z) Som Diodorus Sic. med klara ord vitnar 1. B. „ 3. B. „ . (a) Machabeus, ok Hans här.

dem derföre, ok bådo, at de okså härefter ville vara dem gunstige; ok drogo så tilbaka. = = (b) De Phoenicer årkände för gudar, Pur, eller Bure; Boreos, eller Bore, Uran; Hans son Chron, Sathurn, eller Atlas, Taaut eller Thor. Rhea, Astarthe, eller Astaroth, Dagon, Ilus, Betylus: Diane. Thors son Jupiter; Belus; Apollo; Necken; Typhon; Pluto, m: m. dem de berätta varit månniskor; men emedan

(b) När man påminner sig Theophanis, Syncelli, ok andras vitnesbörd, tilförne indragit, at Skyterna kallas på sit språk Göter, så ser man, denna Stad heta på deras språk, som honom anlagt, Götebole. Mån ok icke detta visar solklart, hvad Landsman Bacchus, eller Dionysos, det är, Thorison, han var, emedan han här kallar sin stad Götebole. Många andra städer fingo okså vid samma tilfälle sitt namn af Göterna, såsom Gathsa, eller Gada, af Gaute, Göte, Josuæ 11: 22, Apost. g. 8: 26. Gath, Josuæ 11. 22. 1 Sam. 17. 4. Aschthoth, eller Schythopolis: ok Gotsen, på nämnda rum. Det förtjenar märkas, at när Josua slog de andra folken, så skonades Gatsa, Gath, ok Aschthoth, Jos. n. r. uti Gath var Achis, eller Agith Konung i Davids tid, til hvilken David under sin flygt, tog sin tilflygt, ok fick af nämnde Konung en stad, vid namn צִקְלַג hvilket ord man strax ser, icke vara Hebreiska: utan Götiska: ᚦᛁᚴᛚᛅᚴ, Thziklag: det är: Domstad: Thinglag; 1 Sam. 27. e. m. Ganska märkvärdigt är ok det, at Davids Lifdravanter voro ok kallades Crethi, (eller Crethenser, såger Avenarius uti sin Lexico. H. se frammantil om de Crethenser.) samt Plethi, eller Pelasgi, ok räknas ibland de Gauther, 2 Sam. 15. 18. Deße berömmas för en besynnerlig trohet mot David på n. r. då han flydde för sin son Absalon. Til slut bör det okså märkas, at man läser, det vinplantering är upfunnen uti denna staden Gauth, eller Gath; ok af alla Greker, Egypter, ok andra tillåggas detta Bacchus, eller Thorison. För denna orsaken blef han, såsom en särskild Gud, dyrkad, ok Grekrrna diktade nu det ena, nu det andra om honom.

dan de upfunnit hvad, som nyttigt var uti månniskliga lefnaden, blefvo de efter döden dyrkade ok tilbudne (c).

Assyriers, Babyloniers, ok Chaldeers berättelse, om sina afgudar (d).

Af dem råknas följande för deras ålsta Konungar: nåmligen 1) Bore, eller Porus, 2) Ne-

K 3 chu-

(c) Åro Sankuniatons ord hos Eusebius Pr. Ev. c. 9. Jag har tilförne erhindrat, en viß man hafva skrifvit, at Sankuniaton upfant alraförst Bokståfverna; Men det år både emot Sankuniatons egna, ok hans efterföljares, vitnesbörd. Utan hade de Phoenicer sina Bokståfver ifrån Thor, ok Thorison.

(d) Uti en vidare bemårkelse innefattar det ordet Assyrien de bågge senare, ok fått både sit namn, ok invånare af Sems son Assur. När månniskorna ville, uti detta Landet, bygga det höga Tornet, så förändrade HErren deras Tungomål, ok der af fick rumet det namnet Babel, ok Babylon. Af Abrahams brorson Chased, blefvo en del af dem Casdim, Chasdeer, eller Chaldeer, kallade. Af Guds Heliga ord år klart, at Nimrod, Chams sonason, varit den första höfdinge uti Babel: men at öfverväldet skulle blifva hos hans efterkommande, var tvert imot Noachs Prophetia. Derföre göra de obetånksamt, som, både imot verldsliga Historien, ok Guds ord, säga at Konungarna uti Babel, ok Assyrien, varit af Nimrods efterkommande. Tvert om vitnar Justinus 2 B. 3. ock före honom, Trogus Pompejus, at Göterna, som voro komne ifrån Svearike, efter Jornandis, Conrads a. L. ok andras vitnesbörd, regerat öfver hela Assyrien, en ganska lång tid före Ninus, hvilken lefde vid paß på verldenes år 3000, som ses hos Herodotus 1 B. 33. c. Af det kosteliga fragment, eller Sagubrott, af Diod. S, som Eusebius oß lemnat 2. B. Pr. Ev. ser man klarligen, a) at Thor, eller Saturn ok hans son, Jovir, rest ifrån Egypten til Babylon, ok ån vidare. b) At deße åro de samme, som regerat på Atlinga nås. Hvilka två styckon bestyrkas af alt, det man sagt, ok alt, som man såga vil, om hedningarnas gudar. För öfrigt år uti Assy-

chudes, eller Necuder, Necken, samt Belus eller Apollo Hyperboreus, ok Zames, eller den helige. Chronikon Alexandrinum vitnar, at han okså kallas Mars eller Har, (e) som betyder det samma, som Balder eller våldig. 3) Thurras, eller Thor As, samt Chronos, ok Zoroaster, Sathurn kallader (f). 4) Jovir, Thorison, eller efter deras beråttelse, Chrons son; att et. Deße dyrkade de Assyrier för sina Gudar, ok åndå flere; (g)

De

riska Historier ånnu större ovißhet, om de ålsta tider, ån man kan såga: men åndå år af de ålstas enhålliga öfverensstämmelse vist, at följande årkånnas för de ålsta Konungar uti Assyrien, som hår anförde åro.

(e) Orden lyda så Ὥτινι Ἄρει ἀνέϛησαν πρώτην ϛήλην οἱ Ἀσσύριοι καὶ ὡς θεὸν προσεκύνουν αὐτὸν, καὶ ἕως τοῦ νῦν καλοῦσι περσιϛὶ τὸν Βααλ θεὸν, ὅ ἐϛὶ μεθερμηνευόμενον Ἄρες πολέμων θεός.

(f) Denne föra någre efter Ninum, ok Ninyas; men tvert imot de ålsta Historier, som kan ses hos Justinus ok Diodorus, dår de tala om Assyriers Konungar. Thurras, eller Thor As berömmes så uti Aßyrien, som annorstådes för en stor Herman, eller krigsman, som kan ses af Thallus hos Theophilus, til Autolycus 3. B. bl. 138. Det beråttas okså om honom, uti de Assyriers Historier at han varit Herre jämwål öfver de nordiska orterne, som ganska vål inträffar.

(g) Diodorus S. 2 B. 30. c. såger så hår om: Chaldeerna, som åro de ålsta ibland Babylonierna, råkna NB. tolf gudar, ok nåmna efter dem de NB. 12 månader i året, m. m. samt Himmelska kroppar, såsom 1) Saturn, Thor. 2) Sol, Sun, 3) Jovir, m. m. hår af ser man, at den förste månaden skulle hafva namn af Thors namn, åfven som uti Egypten, ok Svearike.

De Phrygers, Arimänners, Meoners, Baktrianers, ok Parthers, berättelse, om sina afgudar (h).

Om Phryger har man til förne talat. Ok som Armenier voro deras barn, så är ok klart om dessas gudar. Det vil man endast märka, at all sin verldsliga vishet hade de ifrån en Zoroaster, som ok kallas Er, Erik, (i) men hans fader kallades okså Gustafus (k). ok var ingen annor än den första Odin. De Meoner hafva samma berättelse, som Phrygerna, ofvantil införd. De Baktrianer veta ingen äldre at tala om, än Zoroaster, Thor As, hvilken varit deras älsta Konung, ok blifvit jämväl efter döden för gud räknad. Partherna dyrkade okså Thor i högsta måtton.

Persernas berättelse, om sina hedniska gudar.

Ti älsta tiderna hade desa en ganska ren Lära om Gud, så länge de blefvo vid Zoroastris lärdomar

(h) Herodotus visar dessas härkomst klarligen, ok slägtskap med hvarandra, när han säger: 7. B. 178. c. sålunda: Så länge Phrygerna bodde uti Europa, nära vid Macedonien, kallades de Bryger, men när de kommo in uti Asien, kallade de sig Phryger, de Arimänner (Armenier) äro en utflytning af Phrygerna. Lyderna kalldes tilförene Meoner. Detta han. Claudianus m. f. vitnar, at Meoner, ok Phryger äro et folk i anseende til deras ursprung ifrån Europeiska Göterna. Om Baktrianer ok Parther säger Justinus, Trogus Pom. Diod. S. ok Jornandes, m. f. at de voro äfven Göternas afkomne.

(i) Plato 10 B. de R. val. m. 1. B. 8. c. Macrob. 1 B. S. Sup. 1. c. (k) Hvilket namn de vridit nu til Hostanis, nu til Hydaspis, nu til Hystaspis, Arnob cont G. 1 B.

mar. Men omsider förföll sådant, ok man trodde här tvenne Gudar, en god, ok en ond. Dock hafva de altid högt vördat sin Zoro Aster, eller Thor As, som lärt dem så mycken vishet. (k)

Indianernas, ok Chinesernas, berättelse, om sina forna gudar (l).

Deras Lärda berätta, at alralängst tilbaka, uti älsta tiderna, kom Thorison ifrån NB. de västra verldenes delar, hitresande med en väldig krigshär: då folket, som bodde här, ok där uti byar, gofvo sig under honom, ok han intog hela detta landet, ok upråttade här Konunga rike, lärde dem så säd, plantera vingårdar, bygde städer, gaf dem Lag ok rätt, samt blef långt efter döden dyrkad. Detta Diodorus Sic. De Chinesers älsta Theologia kallas Veda ok Vedam, hvil-

(k) Dei är lätt at bevisa, det denna Zoro Aster är samma man, som de Baktrianers, Chaldeers, ok Arimåns, Zoro Aster, eller Thor As. Jag vil allenast erhindra, at Göterna före Nini tid, herskat öfver både Assyrien, ok Persien, uti mer än et tusend år, vitnar Trog: Pomp. Justinus, Jornandes, m. f. Under S. S. Theol: Doctorn uti Upsala Olof Celsius, är uti en Disp. bevist den slägtskap, som är imellan Sviogötiskan, ok Persiskan, hvilket nog vitnar om deßa folkens forna skyldskap. NB. Af Thors namn Dor iAs Gustaffon är det hedersnamnet, hos Persernas Konungar, Darios, Hystaspides, ok Hydstaspis, samt ChorEs, af Dor. Xerxes, ᚦᚼᚱᚴᛁᛏ.

(l) Indien, säger Diod: S. 3. D. 35. c., går uti öster intil stora hafvet; uti norr intil Skythien, der Saxerna bo, uti vester til Indus flod. Derföre innefattade deßa Indiens gränsor både China ok stora Mogols rike.

hvilket icke är mera skilt ifrån Edda, än Vodin ifrån Oddin, ok Odin: alt et. (m)

L Ara

(m) Deras forna vishet är okså et med de forna Atlingars. Litet vil man här endast nämna: Sam, ok Samm, uti Götiskan betyder den alrahögsta, ok oföränderliga. Ok äfven så hafva de Chineser kallat Gud näml. Xam, ok Xam Ti. T uti Götiskan betyder högsta fullkomlighet, m. m. ok Ti hos Chineser betyder den högsta Konung, m. m. Uti skrifvande brukade Chineserna en rätt linea, eller strek, hvilket var grunden til alla deras bokstäfver, äfven som den rätta lineen, eller stafven Is, hos våra förfäder är grunden til alla Bokstäfverna: Skilnaden, imellan deras ok vår linea, är denne: våre förfäder brukade en stående, perpendiculari; men Chineserna, en liggande, på detta sättet — Denna betydde hos dem Fullkomlig: äfven som Is uti Götiskan betydde det **Ena Allrahögsta**, eller Fullkomlig. När den linea skrifs sålunda, — — betyder hon ofullkomlig. Man kan sålunda finna, at när Chineserna läto den stående Stafven, som var grunden til alla Bokstäfver, falla öfveända, på det de icke skulle blifva sina Låromästare like; så föll ok ganska mycket af deras rätta vishet öfveända. Af denna linea göra de nu alla sina Bokstäfver, förökande henne nu på det ena, nu på det andra sättet. Eljest skal, efter deras nu förtiden egen berättelse, Fohi varit den förste vise hos dem, som gifvit dem Lag ok Rätt, upråttat deras Rike, m. m. ok bör det grant märkas, at samma gerningar, som en del af Chineserna upriktigt bekänna, tilkomma Jovir Thorison, hvilken kom ifrån de vestra verldenes delar; de samma tilläggas ok Fohi, af andra Chineser, som häldre vilja skryta af egna. Samma tid tilläggas dem bägge, nämligen 2000 år före Christi Födelse. (Schaub. H. Philos. bl. 3.) Fohi förordnade, at de skulle föra en Drake uti sin Sköld: ok huru mycket den Svenske, ok Egyptiske, Thor ok Jovir värderat detta, kan ses deraf, at Thor på sin Runstaf, som han altid bar i handen, låt rista tvenne Drakar, hvilket är den namnkunnige Merkursstafven. Den föresatte kortheten förbjuder mig vara vidlyftigare; derföre går jag til annat.

Ufaf språket kunde man framvisa ganska många ord, blott Sviogötiska, om tiden ok rummet medgäfvo. Deras vise kallades Bragmanner eller Brachmanner, hvilket ord förekommer uti

Arabernas, som kallas Deber, berättelse.

DEsse äro goda gästgifvare; men icke imot alla, utan allenast imot de Boeotier, ok Peloponeser, (n) för en urgammal slägtskap med dessa; i det Herkulle har gjort en utflyttning dädan, ok hit (o).

Pancheernas berättelse, om sina afgudar.

DE bo efter Evehmeri, ok Diodori Siculi, berättelse, på en ö midt imot Arabien, ok hafva uti sina Chrönikor följande berättelser i denna saken. Den första Kung, de veta omtala, är Boran, eller Kung Bore, hans barn Saturn, Pan, Rhea, Ceres. Sathurn blef Kung efter Fadren, ok födde Jovir, som trädde dernäst til riket. Så snart denna imottagit kronan, reste han uti främmande land, ok kom NB. til Babylon; derifrån til NB. ön Panchaja: men sedan härifrån genom Syrien, ok Cilicien, ok NB. mång andra Land äro Evehmeri, ok Diod. S. egna ord, uti Excerp: af 6 B. dertil läggas okså, at han uti en stod, i deras tempel, skrifvit sin Faders bedrifter; ok sålunda brukat bokstäfver (*).

Säll-

Edda 25 Dämisagan, där så står: af Brage är den, som öfvergår andra uti vältalighet ok skaldekonst, kallad Bragmadur, eller Bragman. Ett slag af deras visa kallades Germaner, eller Hermaner, efter Thors namn Herman, emedan denna var uphofsmannen til deras bokliga konster. De förnämsta vise af dessa kallades Samanei, ok Hylobii, det är: de högsta ok högloflige: (n) Bägge desse voro Fälasgöter. (o) Äro Diodori Siculi ord 3. B. 45 C. (*) Desse bekänna sig sielfve för Göter, D. S. 5. B. 42.

Sällhets dens inbyggare, deras bokståfver, ok annat.

Denna beskrifver Diodorus Sic. uti 2. B. 55. c. med följande omständigheter. 1) ifrån Arabien til denna ö kunde man segla på fyra månader. (p) 2) var hon 5000 stadier lång: hvilket Tal Plato, brukar om Svearike, ok svarar aldeles imot Svearikes längd, 10 grader. 3) voro dess invånare gode Gästgifvare. 4) Vid pass 4 alnar långe. 5) kunde aldrig någor handkrassas med dem, eller taga af dem, det de en gång fått i näfven, så hårdnäfvade voro de. 6) hafva de en vacker kropp, skägg, ögnebryn, hufvudhår, m. m. 7) Kunna de icke allenast tala väl med sin tunga, utan ok uttrycka allahanda andra liud. 8) bo de uti en medelmåttig väderlek, hvarken för het, eller för kall, (q). 9) äro de indelte uti vissa Hundari. 10) när de blifva för gamle, afhända de sig sielfva lifvet. 11) De dyrka Voran, Solen, Saturn, Jovir, m. m. 12) De äro alla bokliga konster tilgifne; men i synnerhet stiernekonsten. 13) De hafva 16 Bokståfver, som dock göra fullt för 28. Alla dessa omständigheter komma i bästa måtton öfverens med Svearike. Ok fast några synas, af de följande, vara derimot, så gör det intet til saken.

(p) Detta träffar väl in med Svearike, men icke gerna med något annat land, hvarken uti Asia, Africa, eller Europa.

(q) Detta kan til ingen annan sådan ö lämpas, än Svearike.

De Siciliers berättelse, om sina afgudar.

Deße hade samma afgudar, som de Latiner: hvarföre man vil allenast korteligen märka, at när Thor reste ifrån Atland, (som man sedt på sit rum) så kom han hit med sin siö magt, ok bygde här en stad, som han kallade, efter sit namn, Tharentuna, Thorestuna, eller stad (r). Härifrån reste han til Italien, som man sedt, hvarest honom til åminnelse en sten fins ristat med denna inskrifning: Deum Dearum Svedia Dori; Gudernas ok Gudinnernas fader, Svearikes Thor, (s) efter den Lärda Rudbecks öfversättning: men icke rätt; utan bör öfversättas: **Gudernas ok gudinnernas hemvist är Svearike, där Thor är högsta Herren.**

Brittannernas, ok Saxernas, berättelse, om sina afgudar.

Deßas Stamfäder har man tilförene omtalt, ok af deras egna ord bevist, at de kommit ifrån Svearike. De hade sålunda samma gudstienst, som Göter, Germaner, ok Celter; hvadan de hafva myeket at tala om sina Druider, eller Drottar, m. m. (t)

Uti

(r) Detta vitnar Golzius in Antiqvit. Sicil. bl. 192. hvilken ok visar, at man denna Thor til åminnelse slagit et mynt, hvarpå Thor stod med et Lejon, boge, ok klubba, samt sit namn ꝑ imellan benen, ok på den ena sidan denna skrift Thar As, det är: Thor As. (s) Som ses hos Janus Gruterus bl. 2. ok Atl. T. 1. bl. 710.
(t) Det vil man också erhindra, at den ofvantil berömde Asaherty,

Uti fämte åldren efter Christi helga Födelse blefvo Saxerna, et Götiskt folk, efter deras egen berättelse, inkallade tillika med Angler, hvilke bodde den tiden uti Holsten ok Vestphaln. När deßas anförare Hengist blef, af Konungen i Ångeland, Vortiger, frågad, hvilka gudar han dyrkade, gaf han detta svar: **Vi dyrkom våra urfäder Mars, Saturn, Merkur ok Venus för gudar, ok kallom Mars (u) på vårt egit språk Vodin, ok af hans namn kallom vi den fierde dagen i vekan, Vodins daij; men Venus kallas på vårt språk Frea, (Freija) ok af Hennes namn kallas den siette dagen Fredaij:** äro kosteliga

uti sin ädla bok om Britanniens första invånare, m. m. andrager där Plutharchi ord om Ogygia, viljande lämpa dem til Ångeland; men som han ser, at det icke låter sig göra, så säger han: Ångeland kallar jag Ogygia, NB. icke derföre at det är i sielfva verket Ogygia: utan NB. medan denna ö är ifrån uråldriga tider bebodd, ja före Mosis tid; ok Ogygia betyder det, som ganska gammalt är. Ok som Ångeland, Irland, ok Skotland, ligga uti samma högd med en del af Svearike, så är det klart, at de bägge haft et öde med vatnets fallande. Har derföre Ångeland, före Mosis tid, varit torrt, ok kunnat bebos, så har ok Svearike kunnat bebos; derföre stod det icke under vatten.

(u) Uti deßa märkvärdiga orden, som Matthias Vestmonast: i sin Bok, om Ångelands inbyggares härkomst, för några hundrade år sedan å daga lagt, är et litet fel inkommit, i det här står Merkur för Mars. Men detta gör icke någon ändring uti hufvud saken.

ord, som på intet sätt kunna vridas, utan visa klarligen, at Mars, Sathurnus, ok Venus, hos de Latiner, äro de samme, som Odin, Thor, ok Freija, hos de Svenska, ja deßas Stamfäder (y). Ok som detta klara, ok ojäfagtiga, vitnesmålet är å daga lagt af en Konung, så anstår mig icke at söka flera bevis uti samma sak; utan jag slutar detta stycket, om hela verldenes afgudar, med denna önskan: **HERREN VAR GUD välsigne, ok bevare oß, at icke vi, eller våre efterkommande, må hafva andra gudar för Honom! Amen!!!**

Såsom vi nu sedt, huru många uttog våre Förfäder giort öfver hela verlden; så vil man litet tänka på mögeligheten, huru de kunnat göra sådant. Man märker

1) Om de så snart kunnat förökas til en tilräckelig myckenhet. Uti min Svenska Statskunskap har jag bevist, at våre förfäder kommo hit in 170 år efter Syndafloden, 100 människor. Ok som denna inflyttning faller på verldenes år 1800, men de första uttogen på verldenes år 2000, 2100, 2300, 2400, så ser man, at mellan den första inflyttning, ok första utflyttning varit 200 år. Våre förfäders fruktsamhet berättas altid såsom besynnerlig af de gamla: i ansee-

(x) Ty at Saxarne voro Göter, är en ostridig satts, följer af gamla Grekers, ok Angelsaxares, egit vitnesbörd.

seende hvartil man kan med fog såga, dem åfven så mycket förökt sig på 215 år, som Israels barn uti Egypten på 215 år (y). Deße gingo dådan sex hundrade tusend tappre krigsmån; derföre kunde vårt Atland, vid Abrahams tid, til det alraminsta, utrusta en krigshår af twå hundrade tusend, efter den tidens sått at gå ut. Denna krigshår kunde vara tilråckelig til alla de eröfringar, man nåmnt, hvilket ingen lårer neka.

2) Vil man detta erhindra, at aldrig våre förfåder kunnat göra sådana eröfringar, om det icke varit af Gud så beskårt, hvilket ån mer bestyrkes af Noachs Profetia om Japhets barn, at de skulle underkufva Chams barn, som bodde uti Africa ok Asia (z): Så

(y) At Israels barn bodde allenast 215 år, uti Egypten, men icke 430, vitnar a) Paulus når han såger, Gal. 3: 17. 430 år efter löftet (om Isach, ok Messia, som skulle födas af dennas efterkommande) var Lagen gifven. b) Deraf, at Kahat, Levis son, kommit ned med Jacob uti Egypten 1 B. Mos. 46:11. ok Kahats son var Amram, som födde Mose ok Aron; så ser man, efter Biblens sått at råkna år mot leder, at hår icke kunna blifva 430 år. Deßutan har detta talet 430 kommit deraf, at man icke rått förstått Hebreiskan, uti Exodi 12. 40. Der det heter efter grund texten: Men vandringstiden för Israels barn, som bodde uti Egypten, var 430 år. Hår inråknas Abrahams, Isachs, ok Jacobs, vandringstid som kan ses af Eb. 11: 9.

(z) At Chams barn bodde uti Chanaan, ok Arabien, behöfver icke bevisas, åfvenså, at de bodde uti Babel, vitnar Guds Ande om Nimrod. Härifrån var lått at komma til China för Chams barn, dit de ocksa kommit, som hårstammade af Chanaans son Sini, fader för de Sinenser, som omtalas uti Esaie: : 16. ok såges hår bo vid åsten jordenns ånda; hvilket aldeles intråffar med de Chineser, eller Sinenser. Derföre borde Japhets barn

Sålunda har Gud, som ville det ena, nämligen detta Japhets barnas utflyttande, okså velat det andra, nämligen deras nödvändiga förökande.

3) Kunde 100 man den tiden uträtta mer, än 1000 denna tiden.

4) Äro de nordiska folken, af naturen mångaresor mera starklemmade, ok hårdhändta, än de söderländiska.

5) Är mycket naturliget at flytta ifrån et magert land til et fett: men onaturligt flytta ifrån de feta landen til de magra. I anseende hvarpå jag tror helt visst, at, om icke de nordiska orterna fått sina invånare för, än de frugtsamme landen blifvit upbrukade, ok för sin ömnighet, högtvärderade ok älskade, så hade de ännu legat öde. hvilket grant bör märkas, så väl som Guds befalning (a). Sedan man gjort deßa erhindringar, så gör man, i anseende til alt föregående, följande nödvändiga slut.

1) Deße afgudar, Voran, Mars, SaTurn, ok Jovir, äro öfver hela verlden dyrkade.

2) Voran, Mars, SaTurn, ok Jovir, hafva varit människor.

3) De samme hafva varit Konungar uti Svearike.

4) Gått ut dädan med väldiga krigshärar,

ok

komma hit, efter Noachs Prophetia, ok underkufva de Chineser, Denne rätt tillkom okså Japhets förstfödde son Gomer, som sagt är.

(a) Se min Stats Historia. Om jordenes delning.

ok segrat öfver hela verlden, efter Noachs Prophetia, ok sålunda var berättelsen om dem kommen til andra folk.

5) Jämväl lärt alla andra, Ebreerna undantagne, sina Bokstäfver.

6) Varit uti de himmelska sanningar högtuplyste.

7) Sielfve icke varit afgudadyrkare; utan långt efter sin död tilbudne (b). Vil någor göra här imot någon invändning, så svarar jag:

1) Det är omögeligit, at hela verlden skulle stämma öfverens uti en ok samma osanning, at desse varit människor, Konungar, ifrån de Hyperboreers Näs, m: m.

2) Om någonsin man skal tro Historien, så måtte man tro henne då, när hon stöder sig på alla folks lika berättelse, ok samtida räkning.

3) Kan ingen, utan at röga sin okunnighet uti Historien om de Lärda, (c) säga, at deßa berättelser grunda sig på Grekiska Skalder, eller Poeter. En sådan vil jag fråga, när man begynte först skrifva vers på Grekiska; ok smida dikter. Vet han icke detta, så är han en ofullkomlig domare om Historien i älsta tider. hvarföre jag åter, i anseende til alt föregående, gör följande slut.

(b) Det kan ju icke hindra Påviska kyrkan tilbedja den heliga Paulum m. f. at han varit en ganska högt uplyst Guds män.

(c) Historia Literaria.

1) Efter hela verldenes enhälliga öfverensstämmelse, är Konunga riket för uprättat uti Svearike, än uti Grekeland, Italien, Egypten, Ethiopien, Troja, Indien, ok China.

2) At säga, det Göternas, eller Skyternas, älsta samhälde varit norr om Caspiska hafvet, uti Asien, är tvert imot, icke några, utan alla Historier.

3) At flytta de Hyperborer utur Europa, åt Tartariet, är äfven så omögligt, som föra dem åt Chanaans land: bägge sattserna äro tvert imot all Historisk sanning.

4) At drilla den sanfärdiga berättelsen, som Plato gifvit om Atland, eller Svearike, under förevändning det vara ovist, om Plato diktat sit Atland, eller om det varit uti Tartariet, eller Palestina; eller om det drunknat i syndafloden, kan sägas; men aldrig bevisas.

5) Tvert om är det en solklar sanning, at Atland, ok Svearike är et ok det samma. Sålunda blir slutet af alt, at äfven som den satsen, at Svearike fordom stådt under vatn, kullslås a) af Guds ord, b) af naturen sielf, som de här mißbruka, c) af deras egna stridande utlåtelser, exempel om Södersluß, Agnesit, Sigtuna, Köpenhamn, hvilke alle, efter denna satsen, vid sine anlägningar skulle stådt under 15, til 30, m. m. alnars vatn; altså stöter det ok imot all Historisk sanning, at Svearike icke fått sina invånare, för än vid 400 år före Christi tid:

ok

ok första Enwalds Konungar 150 efter samma Salighets byrd. Men mera om detta på at annat ställe, ok en annan tid: nu vil man komma tilbaka, dit vi stannade.

§. 17.

Den nysnämnda Sibylla, Attins gemål, har lemnat et härligt vitne om verldenes, då tilkommande, Frälsare; vetat säga hans namn, JESUS CHRISTUS, ok, at han skulle på et KORSS lida; ok sålunda just lärt det, som vårt Runa a, b, c, d, påminner (d).

Om Sibylla, ok dess böker, hafva de lärde mycket trätat: några nekat, andre jakat, at hon varit

(d) Tilförne är bevist, at de uti gamla Testamente viste vår dyra Frälsares namn JESUS: nu vil man okså bevisa, at de viste klarligen Hans namn CHRISTUS. Den Samaritaniska kvinnans svar til vår välsignade Fr: är märkeliget uti detta målet. Hon talade vid Frälsaren; men viste icke annat, än hon talade med en blott människa. Hennes tro var denna: Jag vet, säger hon Joh. 4: 25, at Messias skal komma, som kallas NB. CHRISTUS. Ängelen sade til Daniel, 9: 25, intil den förstan Christum äro siutijo vekor. Uti Hebreiskan står här משיח hvilket för en Grek aldrig annorlunda kunde uttydas, än Christus. David brukar okså samma ord om Frälsaren; ok kan man omögeligen säga, at de uplyste före Davids tid icke skulle vetat det samma. När Adam ok Eva viste, ok trodde, at Frälsaren skulle blifva uti en Person En San Gud, ok en San människa, så viste de ok, at han skulle blifva Christus, eller den Smorde.

til, lemnat böker, talt om Frälsaren, ok sådant mera. Men man vil denna saken på följande sätt afgöra. 1) At en Sibylla varit, ok lemnat efter sig några diupsinniga skrifter, visa de gamle Latiner, ok Greker m. f. som lefvat före Christi tid, ok sådant intyga (e). Deße äro, Virgilius Maro, dödde på Christi 15 år; Cicero 80 år före Christum; M. Terentius Varro 60, Ennius 200, Phocylides 382, Pythagoras 485, Theognis 750, Hesiodus 800, Homerus 1000, år före Christi Födelse, ja Orpheus 1250. Ok som alle deßa tala om Sibyllas härliga lärdomar, ok böker, så kan väl ingen neka, at Sibylla varit, ok lemnat böker efter sig.

2) Om det varit en, eller flera Sibyller, äro de Lärde äfvenså oense. Varro upräknar tio Sibyller, nämligen 1 Persiska; 2 Lybiska; 3 Delphiska; 4 Cimmeriska; 5 Erythreiska; 6 Samiska; 7 Cumaniske (f); 8 Hel-

(e) Denna saken är af Johan Christian Nehring, uti sin lärda bok, Sibyllinischer Prophecenung kallad, til nögie afgiord.

(f) Som kom med nije böker til Tarqvinus Priscus, Konungen uti Rom 138 år före Christi födelse, ok begärade af honom för de samma niotusend Daler Silfvermynt. Men då konungen uptog detta köpet med föragt, ok begabbade hennes galenskap, brände hon up tre böker uti Hans åsyn, ok tilböd Konungen de öfriga för samma köp. Han hölt henne nu mera för ursinnig; men då hon åter upbränt tre, ok tilbudit honom de öfriga tre för nämnda köp, sant Konungen sig, ok gaf henne den begärda summan. Deße Sibylliska böker förvarades uti Rom som en Helgedom. (Detta omtala Plinius, Dionysius, Solinus, Gellius, Servius. m:) Dionysius Halicarnasseus m. f. nekar, at detta var någor Sibylla, utan at hon samlat Sibyllas böker, uti hvilka ok något inkommit af hedendomen: Deße tremne böker

8 Hellespontiska; 9 Phrygiska; 10 Tiburtiniska, Sibylla. Man lärer lätt finna sig; at åfven som Varro af en Jovir giort ganska många; altså har han af en Sibylla giort 10. emedan flere folk tilägnade sig hennes hemvist. Men hvad gör det til saken, at siu, eller tio, städer träta om Homero? Elianus säger, at det varit fyra Sibyller. Men Plinius vitnar, at man uti Rom vördade allenast tre: ok tre omtalar allenast Solinus. Ok åfven, som den kvinnan blef kallad Sibylla, som bar Sibyllas böker til Tarqvinius, så lärer ok de andra fått af en enda sina namn.

3) Hvarest denna Sibylla varit, blir tredie frågan. Jag håller före, at om följande omständigheter tagas i agt, så finnas strax Sibyllas rätta hemvist, ok Fädernesland.

a) Den rätta Sibylla var där hema, som de älsta Historier säga, hänne varit (g). NB. Sibylla kal-

lemnades uti tvenne Romares vård, som voro af de förnämsta Slägter; hvilket varade uti Konungernas tid. Men sedan förökts detta antal först til 12 sen til 16. Deßas ämbete var 1) at hålla denna Helgedomen helig. 2) At veta, när någon allmän nöd förestode de Romare; då slå up deßa böker, ok söka råd. 3) Uptäcka detta Rådet. 4) Verkställat. Efterdömen härpå finnas hos de gamla häfdatekuare ickc et, utan många. Änteligen 400 år efter Christi H. födelse blefvo deßa Sibyllas böker upbrände, af de Christna Keisare, emedan deruti fans något, som smakade afguderi. Dock blef det stycket skont, som handlade om Frälsaren. (Se mera uti Joh: Christian Nehrings bok om Sibylla). Men de bästa Sibyllas böker förvarades uti Grekeland.

(g) Se frammantil om de Hyperborer, hvarest man ser, at Atins Drottning hetat Sibylla, hvilken kallas gudernas moder, ok vishetens Lärmästarinna. Det är förundran värt, huru de

las af Grekerna gudarnas moder (Diod. S. se tilförene om de Hyperborer,) ok uti Edda kallas Attin, alla Gudars fader, derföre var hans Drottning alla deras moder, Edda 12 Demisaga. NB.) Phrygerna dyrka i synnerhet Sibylla, säger Diodorus S. 3 B 55 c. uti Edda talas om huru de Phryger blifvit af Frygg kallade m. m. Samma spådom om verldenes ända, som Sibylla hafver finnas uti Edda 26 Dämisagan, äfven på vers. Hennes namn finnas okså uti Edda, der hon kallas Sif, ok Sibyll.

d) Sibylla med sin visdom var derifrån kommen til Grekerna, som de fådt annan dylik kunskap. (Se frammantil om de Hyperborer, Atlingar ok Egypter m. m.)

e) Sibyllas härkomst bör hänföras til det land, som af sina uråldriga handlingar ok minnes märken kan framvisa samma lärosatser, som hon lemnat. (h) Sedan man detta erhindrat, vil jag här införa Sibyllas egna ord, som de af Eusebius vid 306 efter Christi H. födelse, samt af Augustinus, äro införde på Grekiska ok Latin, ok lyda sålunda på Grekiska.

Ιδρύ-

älsta Grekar, ok Sviogöter, så nära med hvarandra instämma. Såsom at Attins, eller Odins, gemål sägas uti Edda 12 Dämis. veta tilkommande ting, emedan Alfader, eller Gud, uppenbarar henne det. Ok om Sibylla, Attins gemål, berätta Grekerna, at hon sagt förut mycket, som ske skulle. (Dionysius Halicarnasseus. m. f.) varit väl om sådant underrättad. m. m.

(h) Då blir saken utan alt twifvel, at hon bör föras til Svearike eller vårt Atland, emedan vårt gamla Runa Alphabeth, innehåller samma härliga lärdomar om Gud ok Frälsaren, som Sibylla innehåller. Här med instäm̄a våra Rundstenar: ok Runstafar.

Ἱδρώσει γὰρ χθὼν κρίσεως σημεῖον ὅτ' ἔσαι.
Ἥξει δ' οὐρανόθεν βασιλεὺς αἰῶσιν ὁ μέλλων
Σάρκα παρὼν κρῖναι πᾶσσαν, καὶ κόσμον ἅπαντα.
Ὄψονται δὲ θεὸν μέροπες πιστοὶ καὶ ἄπιστοι.
Ὕψιστον μετὰ τῶν ἁγίων ἐπὶ τέρμα χρόνοιο
Σαρκοφόρων. ψυχὰς δὲ ἀνθρώπων ἐπὶ βήματι κρινεῖ.
Χέρσος ὅτ' ἄν ποτε κόσμος ὅλος, καὶ ἄκανθαι γένηται.
Ῥίψωσί τ' εἴδωλα βροτοὶ, καὶ πλοῦτον ἅπαντα,
Ἰχνεύων ῥήξει τε πύλας εἱρκτῆς ἀΐδαο.
Σάρξ τότε πᾶσσα νεκρῶν ἐς ἐλευθέριον φάος ἥξει.
Τοὺς ἁγίους ἀνόμους τε τὸ πῦρ αἰῶσιν ἐλέγξει.
Ὁππόσα τις πράξας ἔλαθεν, τότε πάντα λαλήσει.
Στήθεα γὰρ ζοφόεντα θεὸς φωστῆρσιν ἀνοίξει.
Θρῆνος δὲ ἐκ πάντων ἔσαι; καὶ βρυγμὸς ὀδόντων.
Ἐκλείψει σέλας ἠελίου, ἄστρων τε χορεῖαι.
Οὐρανὸν εἱλίξει μήνης δέ τε φέγγος ὀλεῖται.
Ὑψώσει δὲ φάραγγας, ὀλεῖ δὲ ὑψώματα βουνῶν
Ὕψος δὲ οὐκ ἔτι λυγρὸν ἀνθρώποισι φανεῖται,
Ἶσα τ' ὄρη πεδίοις ἔσαι, καὶ πᾶσσα θάλασσα.
Οὐκ εἰς πλοῦν ἕξει, γῆ γὰρ φρυχθεῖσα κεραυνῷ.
Σὺν πηγαῖς ποταμοὶ καχλάζοντες λείψουσι.
Σάλπιγξ δὲ οὐρανόθεν φωνὴν πολύθρηνον ἀφήσει.
Ὠρύουσα μύσος μέλλον καὶ πήματα κόσμου,
Ταρτάρεον δὲ χάος τότε δείξει γαῖα χανοῦσα,
Ἥξουσι δὲ ἐπὶ βῆμα θεοῦ βασιλῆες ἅπαντες.
Ῥεύσει δὲ οὐρανόθεν ποταμὸς πυρὸς ἠδεγεθείου.

Jorden i svet ok i storm/ är tekn/ at domnen å nära:
En utaf Himmelen hög nedstiger at alla regera.
Som uti kött alt kött skal dömma, ja verldenes ändar.
(Ok alle människo barn Gud skåda sen/ aller i sänder:
Uti sit iklåda köt bland helgon, å Himmela säte
Siälar han afdöma skall med rätten; en icke förgäta.
Kretsen af hela vår ort/ då nästan i törne må kvälljas
Rikedom/ afgudar, ej mer köpas å siälera säljas.
Inkomma skall hans röst uti jordenes innere portar,

Samt

Samt alla dödas kött upväcka på sin rum ok ortar.
Tå få de helige sällhet ok ljus; ohelige låga.
Uptäkt blir tå förut / hvad man tort hemliga våga;
Samt uti bröstet dolt, ok i öronen hemliga hviska /
Grufvan här höres å skrån / ja grufveli tändera gnisla.
Ute bli solenes lius ok stjernor mörke nedfalla /
Då smälts himmelen all / ok månans strimor är alla.
Sedan daler i högd, men högdera nederåt stiga.
Sedan finnes ei mer, för det man måste nu niga.
Sedan å dalar ok alp / just et med flytiga böljer /
Ok altsammans sig uti ljungande låga då döljer.
När som källor / ok alla de hästiga floder uphöra.
FRamgifver Himla basunen et grufvelige don i vår öra.
ÅLSkade laster å synd med suckan börja begråtas.
Af / ok i jordenes mund et gruflige mörker uplåtas.
Rådde då framkoma för Guds domstol kungar ok harrar,
Eld uti svafvel å ström sen hästigt tändes / å darrar. (i)

Hos

(i) At desse versar icke äro diktade af några Christna uti första Församlingens tid / är Cicero et ojäfagtigt vitne, när han säger, (2 B. de Divinatione bl. 256 editione Elseviriana): Det är omögeligt hålla den för ursinnig, som kan i sanning säga något förut. Sibyllas verß taga vi noga agt uppå, dem hon säges ursinnig hafve lemnat. Hvilkas tolk nyligen har efter en lös berättelse, (som Rådet dömt det at heta) förkunnat en hoper osanning: at nämligen den samma / som uti sielfva verket hållas för Konung / hör ok kallas Konung / om vi annars viljom blifva salige. Men om detta står uti Sibyllas böcker / som tolken säger / på hvad människa / ok tid skal detta lämpas. . . . . De äro ganska mörke. . . Men icke äro de giorde af någon ursinnig / ty der sticker fram mera konst / än uppenbarelse. i synnerhet det som NB. kallas Ἀκροστιχὶς, (Det är: versar hvilkas första bokstäfver, tagne tilsammans, utgöra en hel mening). Då man omsider får af de första bokstäfver uti verserna någon mening / hvilket man märkt uti några af Ennii verß. Til sådant fordras et agtsamt sinne / men icke ursinnighet. Nu

Hos Eusebius finnes också detta ordet ΣΤΑΥΡΟΣ, eller Korß. Ok är ingen twist, at icke det är åfven

N up-

finnes uti Sibyllas verß sådane/ at af första Bokståfverna uti verserna blifver en hel mening/ hvilken räcker så långt som hela stycket (Carmen). Detta kan väl en skrifvare göra/ men sannerligen måste han hålla tankerna tilsammans; ok ingalunda vara galen. Emedan sådant finnes uti Sibylla, så är rådligast, som våre förfäder gjort/ hålla hänne hemlig/ ok välförvarad/ ok aldrig låta någon läsa uti hänne utom Rådets tilstånd: ty deße böker böra gälla at stilla ok kufva Religioner/ men icke uppväcka någon ny, (såsom nu var på vägen) derföre viljom vi nu handla med dem/ som agta deße böker, at de helre uttyda dem hur de vilja/ än at de skola framföra något om en Konung/ som komma skal/ hvilken både Gudar ok människor bevare oß ifrån! alt detta Cicero. Eusebius, in Orat. ad Sancto. Coetum vite Constantini Imp. addita, obs. Nehr. säger, at han läsit Ciceros egen öfversättning på Latin af deßa Sibyllas verß. Hvilken öfversättning nu är med många flera böker förkommen. Dionysius Halicarnasseus, som jämväl lefde före Christi Födelse, vitnar, at Terentius Varro talt om deßa Sibyllas acrostichides. Ok sålunda kan man omögeligen säga, dem vara diktade efter Christi födelse. Ty Ciceros ord äro mägta klara, at 1) uti Sibyllas böker var acrostichis, eller en hel mening, af de första bokståfverna, i några verß sammantagne, ok rack denna meningen så långt, som sielfva ämnet, eller materien sträckte sig. 2) At denna handlade om en tilkommande Konung, som man borde åkalla, om man ville blifva salig. 3) At denna Sibyllas lärdom var vida vägnar skild ifrån de Romares hedniska Lära. Det vil man också tillägga, at Josephus, som lefde kort efter Christi tid ok icke sielf var Christen, han beropar sig på Sibyllas skrifter, såsom de alraäldsta, uti 1 B. 5 c. Antiq. Jud. där han säger: men om detta Babels torn, ok Språkets förändring, talar Sibylla med följande ord: Då alle människor hade et ok samma tungomål, hafva de bygt et ganska högt torn/ likssom ville de derpå stiga up uti Himmelen. Men Gud lät komma et stormväder, ok nedstötte tornet, ok gaf hvar sit språk/ hvadan det kom/ at den samma sta-

upriktigt af Sibyllas böker. Eljest hafva Augustinus, Civit. Dei 7 B. 18 c. ok före honom, Lactantius, följande af Sibyllas Spådom. Guds son skal omsider koma uti de otrognas händer: ok de skola med orena händer gifva Gud kindpustar / ok med sin orena mun skola de utspotta sitt förgift. Men han skal vända sin rygg til dem, som honom slå; ok då han blir kindpustad skal han tiga / så at man då icke märker / ho Ordet är, eller hvadan han kommit / at han må tala för de förderfvade / ok han skal bära en törne krona. De skola gifva honom galla til mat ok ättika til dryck: sådant bord skola de uti sin grymhet bereda. Ty du galne folk känner icke din Gud! du begabbar honom uti dit köttsliga sinne. = = Täcket uti kyrkan skal remna / ok et tiokt mörker vara uti tre timar midt på dagen. Då skal han dö; men liksom sofva en sömn uti tre dagar. Sedan upstå / ifrån de döda / ok upstiga ifrån de fördömda, framkoma i liuset / blifva den första / som visar dem, hvilke kallade äro / början af upståndelsen.

§. 18.

den blef kallad Babylon. Äro förträffeliga ord, som göra oß om Sibylla ganska väl underrättade. Ok som aldrig någor kan säga, detta vara af Christna updiktat, vil man deraf hämta följande klara ok nödvändiga slut. 1) Sibyllas berättelser räknades vid Christi tid för de alra älsta, ok trovärdigaste. 2) Då var icke den ringaste mißtanka, at hon var diktad. 3) Hennes berättelser komma uti högsta måtton öfverens med den Heliga Skrift. 4) Äro sanfärdiga. 5) At hon förvarat ganska väl Patriarkernas Lärdomar. 6) Är förträffeligen klar, ok gifver noga tilkänna omständigheterna. 7) Warit ganska väl om Gud underrättad. 8) Ok hört jämväl ganska tydeliga förklaringar öfver Guds verk ok gerningar. Sålunda hafva de icke den ringaste grund at påstå, som göra Sibylla til en den orena andens tolk, ok dylikt. Jag skonar deras namn, ok tror, meliora edoctos resipiscere. Se mera om Sibylla bl. = §.

§. 17.

Af denna Sibyllas Lärdom har Virgilius tagit de omständigheter, hvarmed han talar, om den då tilkommande Frälsaren (k).

Så talar Virgilius uti sin fierde Eclog:

I Lärdoms gudinnor! nu viljom vi siunga om något litet högre.
Det tienar sig icke uti alla ämnen tala om låga buskar ok mörtenträ;
När man talar om en Romersk Borgmästare/ så kan det paßa sig tala om skogar ok dylikt:
Men nu tilstundar det ytersta tidahvarfvet, hvarom Sibylla talar i sina verß (l).

N 2 Nu

(k) Uti denna Ecloga begynner han stämma strängen ganska högt ok säger. NB. *Nu vil man siunga om något högre.* Deßa sina versar kallar Virgilius Ecloger, eller utvalda stycken, emedan han uti dem ville handla om något besynnerligit. Uti den första berömmer han ganska mycket Keisar Augustus kallande honom en Gud, som aldrig bör glömas, m. m. uti den andra beskrifver han Pollionis son Alexander, kallande honom Alexis ok säger, at han kunde dö af kärlek för denna vackra ynglingen. Uti den tredie berömer Virg: sin hedniska Jovir, ok Landshöfdingen Pollio i högsta mätton. Derpå kommer han til den fierde, då han säger. *Nu vil man siunga om något högre.* Här måste man stanna med förundran, ok fråga: hvad högre kunde Virgilius siunga om, än om Romerska Keisaren, Romerska Landshöfdingar ok Prinßar, ja om de Romares Gudar. Skulle något högre tagas til, så måste det nödvändigt vara den Sanna Guden. Saken är klar, ok blir ostridig, när man ser, at han här säger: Chara Deum soboles Coelo dimititur alto. m. m.

(l) Såsom Sibylla icke kan rätt förstås utom vårt Runa alphabeth, så kan ok Virgilius icke rätt förstås utan af Sibylla. Hon

Nu skal på nytt et stort Tidahvarf begynnas (m).
Nu kommer en Jungfru tilbaka en Jungfru; nu kommer Thores regering tilbaka (n).
Nu skal på et öfver naturligit sätt (o) et barn nedkomma ifrån den höga Himmelen (p).
Men du kysta Lifsgudinna (q) var strax tilreds när denna

delar tiden uti vißa åldrar; ok hennes tionde ålder infaller vid Abrahams tid, eller på verldenes 2000 år, på hvilket sätt hon räknat 200 år på hvar ålder. Uti denna tionde åldren sätter Sibylla SaTurn, ok berättar, åfven som de äldste historier, at han varit en jordisk Konung. Ok som hon icke går högre än til tio, så måste nödvändigt begynnas på nytt detta talet med 200 år på hvar ålder, då man stannar med den andra tijonde ålderen på verldenes 4000 år, då åter et nytt tidahvarf skulle begynnas. (Tiden, som Sibylla här tillägger SaTurn har man frammantil bevist af de älsta Grekiska Historier.) Ok som Sibylla sagt förut, at på den andra tijonde åldren skulle Guds son födas af en Jungfru, korsfästas, dö, ok upstå, m. m. så kunde Virgilius med rätta säga: Nu tilstundar det yttersta Sibyllas tida hvarf.

(m) Se här huru märkeligen Virgilius talar; at förstå, som man nyß sagt: ty han lefde vid Christi tid, ok dog på Frälsarens 15 år.

(n) Med Jungfruen, som skulle komma Jungfru tilbaka, är klart hvem Skalden menar, nämligen Frälsarens moder; ty at hon skulle vara efter födelsen Jungfru hade Sibylla ok sagt förut. **Thores regering, eller SaTurnia Regna,** är et Hedniskt talesätt, som Virgilius inblandar: Ty när de Hedniska Skalder ville tala om fullkomlighetenes tilstånd uti Paradiset, så kallade de detta, **Saturnes Regerings tid.** När man sålunda lägger bort de Hedniska orden, men behåller den sköna meningen lyder det sålunda: **när Jungfrun har födt, så skal återställas den första medskapade lycksaligheten.**

(o) Nova progenies kan uti denna meningen icke anaorlunda öfversättas.

(p) Här lärer hvaren finna sig, hvad Skalden menar.

(q) Lucina sades af hedningar hielpa alla barnaföderskor, hennes broder sades Apollo vara, vid hvilkens födelse hon varit Jordegumma.

na pilten födes; ty med honom ändas alraförst den hår-
da tiden: ok då komer en gyllene tid igen: (r)
Då skal din Sun/ (Sol eller Sven) åter regera (s).
Ok du min kära Pollio/ tänk på! just då du är Borgmä-
stare, skal denna tidens prydnad hända (t).
Ok de stora månader begynna då gå in (u).
Ja! då Du är höfdinge/ skal det ske/ at alla våra synder
som något spår gits til/
Skola då förlåtas/ ok hela verlden skal frälsas ifrån sin
eviga fara (x).
Han (y) skal blifva delagtig af Guds egit lif.
Furstar ok Furstinnor om hvarandra skal han se/ ok de
honom.
Ok han skal uti frid regera jordenes krets med sin Faders
kraft ok vishet.
Du späda Son! jorden har alt för ringa gåfvor åt dig.
Men då du begynner le/ skal hon gifva fram sina bästa
frukter.
Getterna skola då vara glade de få komma hem at miöl-
kas ok få lisa.

(r) Se det bl. 24 är talat, ok huru nät det paßar sig här med, at alt elände skulle uphöra vid JEsu ankomst.

(s) Apollo är Solens namn hos Skalderna; Äfven som Odin eller Apollo kallades af våra Förfäder Sun, som betyder både Sol ok Son, ok Sven, eller en tapper yngling. Uti Edda, 8 Dämisagan, ser man, at Odin lefde uti gull åldrens begynnelse, då ännu intet ondt var inkommit genom NB. kvinnan: derföre är meningen hos Skalden: då skal den rätta Solen regera, ok den förra gyllene tiden återbringas.

(t) Häraf taga några skäl at vilja visa, det Poeten här talar om Pollio, ok hans son: men med deras tilstånd, så kan man klarligen visa vederspelet. Orden äro klara ok behöfva ingen uttydning.

(u) Hvar en stor månad bestod af 16 ok et halft år vid paß.

(x) Äro ganska klara ord.

(y) Hade Skalden talat om Pollio, så hade han icke satt Ille här utan Tu.

Då skola de icke frugta leijon ok biörn.
Vid din vagga skal offras dig kransar.
Då skola förgiftiga ormar ok gräs få en ända (z).
När du nu kommer til dina manliga år/
Du käre/ ok älskelige Guds Son/ ok den högstas affödal
Så angrip ditt förundransvärda stora ämbete.
Se Du här til/ at hela verlden vil rasa öfverända ok gå under: ja både Himmel ok jord.
Men se ok til! huru all ting frögdar sig öfver det tilskundande tidahvarfvet.
Ah HErre Gud gifve at jag måtte lefva så länge! ok hade så mycket vätt i mig/ som behöfdes til at förkunna dina bedrifter!
Då skulle icke Mäster Arfve/ den Draken/ spela mästare för mig uti verß.
Ja om Skalden Lin ville taga både far ok mor med sig/ så skulle han ändå duka under.
Ja, låt Arfve taga sielfva Freija/ ok låt Lin taga sielfva Odin (a).
Om Pan, som öfvergick alla uti sång/ komme fram ok ville täfla med mig/
Så skullePan sielf få tilstå, om hela Arcadien ville döma oß imellan, at jag sjunge bättre.
Men du lilla Son, begyn nu at le åt din moder:
Modren har ju gått uti väntan tijo månader.
Ah begyn du! Ty föräldrerna de hafva icke med glädie firat din födelsefäst.
Gud behagade icke/ at här skulle göras et prägtigt barnsöl/ eller tilredas vagga, ok sång.

Detta Virgilius. Ganska märkvärdigt hafver Skalden talat uti denna Ecloga. Ok är det synd vrida hans klara, ok tydeliga ord, twert imot hans me-

(z) Se Esaie 11 c. (a) Poesiens mästare.

mening, til Pollio. Flera märkvärdigheter äro ändå uti samma Ecloga, dem man lemnar hvaren at genomläsa hos mästaren sielf. Det bör ok icke förgätas at Virgilius tilstår sielf sig här efterfölgt Sibyllas skrifter. Ty i korthet at säga, så var Sibylla vid Virgilii tid oimotsägelig. Nu vil man komma tilbaka til Sibyllas, märkeliga tal om verldenes Frälsare, hvilket finnes uti den 8de boken, 15 §. ok lyda sålunda. **Man skal myket vänta efter det tidahvarfvet, då det stora LJUSET, LHS, JS, ok evighetenes Fader, den oskapade, blifver predikad ok bevitnad.** Äro förundrans värda ord, när man jämförer dem med det, som tilförne, bl. 20, ok anmärkningen (p), bl. 21, 22. m. m. talt är om sielfva JS. Man ser nu at JS förekommer nöd-

(b) Man har nämnt, at några, imot all sanning, påstå, det Sibyllas böker, som nu finnas öfrige, äro diktade. Men jag vil fråga; när äro de updiktade? mig svaras: uti första Församlingens tid är detta skedt, *pia fraude*: med et litet svek ok bedrägeri, som hade et godt ändamål. Jag svarar: detta sägas *pia ignorantia*, eller emedan deße Lärde män icke göra sig den mödan, blifva underrättade om Sibylla, så fördömma de henne oskyldigan. Clemens Alexandrinus lefde uti andra åldren efter Christi födelse, han indrager allestädes Sibylla imot hedningarna, såsom en ostridig bok, imot hvilken intet tvifl då var nämnt. Josephus, som lefde syratio år efter vår Frälsare, gör äfvenså. Ciceros, ok Virgili vitnesbörd hafvom vi hört. Apostlen Paulus sade uti sin predikan til Grekerna: *Tager för eder Sibyllas böker, ok sev hennes vitnesbörd, om Gud, hans magt; ok de ting som ske skola*, vitnar Clemens Alexandrinus. Strom: 6 B. In summa: både före, ok efter

nödvändigt uti samma bemärkelse, som uti vårt Ru[-]no Alphabeth, ok betyder den Ena Alrahögsta. Man ser af alt sådant, a) at vårt Runo Alphabeth, ok Sibylla, innehålla enahanda om Gud, ok Frälsaren, b) at Sibylla delte tiden uti hvißa hvarf, dock noga uträknade. c) Samma namn innehållas på bäg[-]ge ställen, nämligen JESUS CHRISTUS GUDS SON, KUNG ok PREST, EN SOL, m. Derföre måtte uti vårt tidatal, eller på vår RUNSTAF gifvas samma tida hvarf. Man vil nu se til, hvaren må tro som han lyster (c). Det vil man

Christi Födelse, har ingen bok den heliga Skrift undantagen, varit så högt agtad, ok ingens vitnesbörd hållit för så sanfärdigt, hos både Hedningar ok Christna, som Sibyllas böker ok vitnesbörd. Men så ostridigt som Sibyllas vitsord var uti Clementis Alexandrini tid; så mycket förlorade hon sin Credit, när Origines, (qvi ubi bene, nemo melius, ubi male, nemo pejus.) fick handla med henne. Han flickade in sin galenskap, at de fördömde skola frälsas, ok derföre blef Sibylla ogillad af hedningen Celsus, som disputerade med den förra: som ses hos Orig. Contra Celsum: hvilken likvål tilstod hennes ålder.

(c) Först vil man uttyda några namn hithörande af våra Runor. ᚠ kallades Fä, rikedom, gull ok penningar, samt Frei, eller Frode, det är Frid, sällhet, rikedom, gull ok egodelar. Frei ok Thor var en ok samma man. ᚦ Thor betydde en Frälsare, (som Edda icke på et utan många ställen vitnar) Konung, en diupsinnig man, ok har sit ursprung af Hebreiska ordet תור, תור, תיר, תור, som betyder Förordna Ezech. 20: 6. Regera, styra, anföra, 5 Mosis B: 1: 33. Frälsa ok förloßa, Ps. 105: 20. Ps. 146 7. urforska diupsinniga saker, Pred. 1: 13. 7: 12. Ordning, Lag, ok Rätt, 1 Chrön. 17. 17. Frei hade en kvarn, säger Edda, på hvilken han kunde mala så mycket Gull han ville; härmed beteknas den första sällheten, äfven som Saturnia regna hos Greker ok Latiner

man ok så erhindra, som ofvantil är omtalt, at Sibylla, ok våra förfäder indelte tiden uti stora tidahvarf, ok har jag påmint, at de räknade 200 år på hvar ålder; ok detta kallades hos dem det stora tidahvarfvet. Det andra slaget kallades hos dem det mindre tidahvarfvet, ok bestod af 19 år allenast. Til bägge dessas betecknande hade de inga andra märken än sina Runor, stälde uti sin Alphabetiska ordning, hvaraf de jämväl hade den tankan, at se någorlunda, hvad på hvar tid hända skulle. Man vil nu först föreställa det stora tidahvarfvet med sina märkvärdigheter, beteknade med Runorna, öfverst på Runstafven, uti Gyllentalet.

§ 18.

Om Runstafven.

De stora Tidahvarfven, uti hvilket hvar Månad bestod af 16 år, at här måtte uteslutas, ᚠ, ᚦ, Φ, ok de 16 öfriga Runorna, användas til dessa 16 Månaders beteknande: Ty ᚠ, ᚦ, Φ, skulle allenast

D iden-

ᛅ kallades Ar, eller Atrin, Ar betyder glädie ok gamman, men Atrin, en stor Ättefader, (se bl. 27.) af ordet A, begynnelse, uphof; Dädan Att, Fader, Attin en stor Ättefader. Runan †, ᛏ, betyder ok så et Tekn, men egenteligen et Korsmärke, det våre förfäder kallade Dign, ok Tign. Men detta deras Dign, eller Tign, sades icke om ringa ting, utan om dem, som voro af någon besynnerlig dignite, värdighet. Ett sådant kallades Dign, eller Signum NB, emedan det var i synnerhet dignum. Signa hos våra Förfäder, var göra korss öfver en, ok dermed bevara honom för alt ondt, se bl: 42, Sedan betyder T ändan fullbordan, se bl. 31 uti anmärkningen.

igenkomma uti den andra tijonde åldrens slut, eller på verldenes 4000 år.

1. ꝑ. 200. Frei, Få, det är: Frid/ Sällhet/ Rikedom/ Lycksalighet; Adam skapad, Guds Beläte uti Sällhetens tilstånd/ ägde hela jordenes rikedom, samt den Högsta Frid, som gifvas kan. Denna ålder kallas uti Edda, nu Freis/ nu Thores/ gyllene tid; äfven af Grekiska ok Latinska Skalder, Saturnia Regna: Saturnia aurea etas. När människan föll uti synd, så viste strax Gud henne en större Rikedom af nåd ok Frid/ genom Löftet om FRJDFÖRSTAN JESUS CHRJSTUS, Som skulle återställa den förlorade Friden ok Sällheten. Sedan lefde Guds Församling uti Frid/ til 128, då Kain slog ihiäl sin broder, men blef af Gud fördrefven, då Församlingen åter hade Frid til Kains barn hade bygt städer på verldenes år 250.

2. ꝑ. 400 Ur verste väder, Ugg/ en förskräckelig man. Just vid denna tiden föddes Kains sonasons son Machujael/ det är: Utplånad är Gud. Hvilket vedersinggeliga namn nog visar, at Kains barn nu varit Förskräckeliga män, ok synes som denne Machujael varit nämnd i troß mot Seins Sonason Kenan/ som kallade just vid samma tid sin Son Mahalaleel; det är: En Apostel ok Guds härhold. at Guds Församling mycket lidit denna tiden, vitnar Enos när han kallar sin Son Kenan, det är: Klagosång. Om denna första ok andra åldren talar Dämisagan uti Edda, som säger, at en UGG slog ihiäl FRЕJ, ok sålunda ändades den första gyllene tiden.

3. ꝑ. 600. Thor/ Konung/ Fräkare/ en vis ok diupsinnig man. 621 föddes den vise ok diupsinnige Drotsen Henoch, som ganska klarligen, predikat om Verl-

Verldenes Frälsare/ ok Konung. Henoch blef ok-
så en klar afmålning til Christi himelsfärd i det han
for lefvande til Himla.

4. ᚬ. 800. Os strid ström: Odin/ en urgammal; den
älste/ den namnkunnigaste. Methuschalah, den äl-
sta människa på jorden var nyß tilförne född. Nu
begynde de namnkunniga hedningarnas ondska
strömma som en strid ström/ på Jorden. Uti Sk.
6: 4. kallas de Hieltar/ ok namnkunnige män uti
hela verlden; (efter Hebr.)

5. ᚱ. 1000. Reidr, besvärligt arbete/ vedermöda. Just nu
1056; sade Lamech: Denne skall trösta oß uti den-
na vår högsta vedermöda, Sk. 5: 28. Ty Keserna
Rasade nu mycket.

6. ᚴ. 1200. Kaun/ böld/ verste sår. På Runstafven be-
gynner denna Runan Frälsarens namn Kristus,
ᚴᚱᛁᛋᛏᚢᛋ. Nu var Noach kommen til sin manliga
ålder: ok som han kallas Rättfärdighetenes Predi-
kant, 2 Pet: 3: 4. samt Sk. B. 9, 0. at Han ledde
andra til HErren, så är saken klar, at uti detta ti-
dahvarfvet är predikat a) om människans andeliga
sår ok etterbölder/ b) om Christi sår ok förtjenst.
Sk. 6: 3.

7. ᚼ. 1400 Hagl/ hårdaste/ kallaste snö/ korn. Den bokstaf-
ven begynner ökså Frälsarens namn Christus. Ut detta
T. H. sade Gud: mig ångrar/ at jag giort män-
niskona. Dock fick Noach befalning predika än mer
om verldenes Frälsare/

8. ᚾ. 1600. Naud/ nöd. Nu 1656 kom den stora Floden/
nämligen Syndafloden.

9. ᛁ. 1800. Is den Ene alra högsta. Nu beviste Herren
med tvenne besynnerliga gerningar, at han är den
Ene alrahögsta/ a) då han låt utdela et stadigt-
varande arf, nämligen hela jorden Sk. 10: 23. 5. m.
32; 8. Ap. 18: 29. ibland människobarn; b) då han

med Hagel ok storm nedstötte Babels Torn; undantagande det nedersta, samt förbistrade deras tungomål/ ok förskingrade dem dädan ut i all land. Sk. 10. Joseph. 2 B.

10. 4. 2000. Ar, glädie, ok gamman. Attin en Stor Attefader. Wid denna tiden, nämligen 2008 föddes den stora Hebreernas Attefader Abraham, det är: אב רום Myckenhetens Fader. Wid denna tiden affomnade Ogg in Mikla Attin uti Giatitland/ Götaland, eller Svearike, se bl: 27, 28. Denna tiden lefde den namnkunnige Thor/ som blef en Attin, eller Stamfader a) för Swiogötiska konungar; b) för Egyptiska konungar, c) för Trojanska, d) för Latinska, e) för Asiatiska, uti Babylon, ok China. m. m. vid denna tiden infóll en besynnerlig Ar glädie ok gamman/ ja den märkvärdigaste, som man vet omtala. Nu log Sara af glädie, öfver sin Glädie son Isach. Nu fick Abraham det glädie fulla Löftet/ at uti Hans säd skulle alla slägter på Jorden blifva välsignade. Uti Svearike varade ännu den gyllene Thors regering: ja, denna tiden reste Thor kring hela verlden/ ok giorde allom godt/ Diod. S. 3. B. 58. c. m. m. Detta är den första Thores/ eller Freis frid, uti Norden.

11. 4. 2200. Sun/ en Son; en Sven eller Ädling: Sol. De märkeligaste söner/ som nämnas, omtalas uti detta Tidahvarfvet. nämligen a) Abrahams Son Isach, född uti dess högsta ålderdom. b) Isachs söner Jacob ok Esau. c) Jacobs 12 Söner/ eller Patriarker. Den märkvärdigaste Ädling eller Sven, som jorden någonsin burit, lefde nu, nämligen: Jacob, som 2245 spelte mästare för Esau. 2265 kämpade med Gud ok människor ok fick öfverhanden Sk. 32: 30, ok blef derföre af Gud sielt Ädlad/ ok kallad Israel, Guds Furste. Uti detta stora året

upe

upkom Svea namnet, ok Göterna begynte nu kålla sig efter sin Stamfader Attins andra namn SUN, eller Sven, Svennar, se bl. 65 uti anmärkningen. Desse foro denna tiden öfver hela verlden.

12. ᛏ. 2400. Korßmärke; besynnerliget Tekn; Fulbordan; ända. nu gjorde Gud de besynnerliga Teknen uti Egypti land, nämligen 2513. Nu blef Påska lambet, som under sit tilredande ok stekande, hängdes på ett korß, första gången offrat. Nu ändades Trälkomen, nu gjorde Gud de stora teknen uti öknen, uti Jordans flod m. m. nu Fulbordades Löftet om Chanaans land.

13. ᛒ. 2600. Biarke Telningar frodigaste, B, lundens fägring. Nu några år tilbaka, firade Judiska Församlingen sin första Jubel Fäst derföre at de bekommit et ganska Frodigt ok fruktsamt Boställe, i Chanaans Land, hvars Fägring högt prisas.

14. ᛚ. 2800. Lagr; Vatn, Lag. Laugr Hamna fattadr (se bl. 4.) nu gingo de stora bedröfvelsens vatn öfver Israels barn, under de Philisteers, ok Ammoneers, hårda träldom. Denna tiden 2820 var Troja omkullkastad, såsom af Hafsens bölier. Denna tiden upkom det namnkunniga namnet Latinus.

15. ᛘ. 3000. Madur, man. På denna tiden lefde de störste Män på jorden; nämligen David en Man efter Guds sinne. Salomo den visaste ok rikaste man uti verlden. Josaphat, som hade en Million hieltar til vakt. Elias, den största Propheten for lefvande til Himla, Elisa. Den hedniska Skalden Homerus, störst af alla Poeter.

16. ᛦ. 3200. Styp madur. Aur, gull, ler, jord. Uppå detta stora året får man se stora Män stupa. Ty 3283 stöp Israels Konung ok Rike öfveända, då de 10 Slägter bortfördes af Salmanasser. 3398 stöp Juda Konung ok Rike omkull för Nebukadnesar.

nesar: Nu såg denne Konung det stora beläter af gull/ ok ler m. m. som stöp omkull. Nebukadnesar föll ok sielf omkull/ se Daniels, 1. 2. 3. m. m. Men tilförne hade Senacherib, 3294, blefvit af en Herrans ängel slagen, då 185000 män stöpo. 3257 stöp Sardanapalus ok det Assyriska Riket omkull för de Meder.

17. ᚯ. 3400. Arlangr. glädie ok sorg/ ny lag; ny Attin. Nu greto Israels barn uti Babylon; men 3468 gifver Cores dem lösa; då de uprätta å nyo sit Rike. nu uprättad Fornioter å nyo Svivgötiska Riket, ok blef en ny Attin eller Stamfader. Afvenså Saalthiel, ok Sorobabel hos Juderna: Nu lefde den första Vise uti Grekeland, Thales Milesius; sen Xenophanes Colophonius; Anaximander, Pittacus ok Anaximenes/ tätt efter hvarandra; hvilke på nytt kommo Thors Vishet på gång, dock något förändrad.

18. ᛯ. 3600. Tvimadur. 3648 föddes den stora Tvimadurin Alexander Magnus, som ville vara både människa ok Gud: blef okså segervinnare både öfver Grekeland ok Asien. Men blef jämväl snart en stupmadur. Uti detta hvarfver var hos Juderna Tvimadur, eller Höfdingar, som tillika voro Öfverste Prester. (d)

ᛒ. 3800. BelgThor, det är: Kungen ok Frälsaren uti moderlifvet. Denna Runans hvarf räcker intil 4000 året, på hvilket verldenes Frälsare var aflad/ ok låg uti sin moders lif (e).

I. V.

(d) Jag vil en, för alla gånger, påminna, at Runan svarar i mot 200 år, som ibland, något förr, ibland något senare fullbordas.

(e) Jag har tilförne bl: 110 erhindrat, at Runa: ᛒ betyder Kung/ Frälsare. Jag nämnde ok Eddas vitnesbörd. Nu vil jag af samma Edda detta erhindra, at om Thor hade våre Hedniska Förfäder en sådan tro, a) at han var Alfaders förfödde son, 13 Dämisag. b) at han var allsmägtig, ok kunde alting uträt-

1. V. 4000. Frei, Fe. m. se bl. här igenkommer den första Friden ok Sällheten, nu visar sig den andra Adam, som är Fadrens härlighets Sken ok hans vesendes rätta beläte / Hebreer. 1: 2. nu födas Frid-Försten JESUS CHRISTUS. Nu regerade uti Svearike Frei, eller Frode / den Fridgode. Nu hade hela verlden frid.

Magnus ab integro seclor nascitur ordo
Jam redit virgo, redeunt Saturnia Regna. Virgil.

ta, fast än honom stundom förekommit de saker, som han med största möda, ok lifsfara utredde sig ur, 22, 23, 24, m. Dämis. c) at han skulle med sin hammar, som altid målades aldeles lik et Korß, nedslå alla Troll m. 21 Dämis. at han var allas Frälsare / ok kallades derföre Ver Sifiar / 21, Dämis. e) at han skulle sätta sit lif i vad at Frälsa andra; ja lägga sin hand i munnen på helsvetes ulsven för andras skull. (ty Thor ok Tyr voro en ok den samme, när de räknas för gudar) 17 Dämis. märk grant, där nämnes icke Thor, utan Tyr. f) Skulle Thor nedslå Jormungard, eller Synden, Lokes, eller diefvulens, afföda 24 Dämis. g) Skulle han gripa Loke, eller den onda sielf ok binda honom, til yttersta dagen. 25 Däm. Uti Skaldskaparmal, ok Thors Kening talas så: Thor kan ok kallas Asfaders ok Jordenes Son. Trones Fader. Hela Jordenes bevarare. Miolners / (se bl. 27. Korsets), ok Kraftenes ägare ok styrare. - Gudahofvets Försvarare. Jättars ok Trolls baneman. m, m. At våra hedniska förfäder trodde, ok sade detta om sin afgud Thor, är en beklagelig sanning; men at detta visar klart, dem hafva ägt en ganska klar kunskap uti början, om den då tilkommande Frälsaren / lärer ingen neka. Kan ok detta tiena tvert imot hedningars otro. At Belg betyder kved, moderlif, är allom bekant. Det förtienar ok märkas, at när alla Runor, år Christi 1002, efter Konungens befalning aflades, är dock Runan Thor behållen oförändrad. Ja den namnkunnige Ulphilas har icke tort ändra Thors, ok Belg-Thors, skapnad, fast han skapade om alla de andra hvilket klart visar den högagtning de hade för sin Thor uti sit hedniska mörker. NB. Men at tro ok säga det de uti sin hedendom kunde blifva salige, är en försmädelse imot Gud, hans ord, m. m.

2. N. 3200. | NB. såsom den första Friden ok Sälheten
Christi 200. | icke varade länge, förän Guds Församling fick sina förskräckeliga fiendar, altså gick på Christi 64 år den första förskräckeliga förföljelsen öfver de Christna; 94 den 2:dra; 107 den 3:die; 166 den 4:de; 201 den 5:te; 245 den 6:te; 249 den 7:de; 257 den 8:de; 272 den 9:de. 304 den 10:de. NB. de, som voro före det 200 året voro mycket mindre; men de, som gingo efter voro förskräckeliga i högsta måtton. Uti Svearike hade nu et förskräckeliget människo offrande tagit til.

3. P. 4400. | Sjutijo år tilförne lefde den första Christna
År Chr. 400. | Keisare Constantinus Magnus. Då hölls det Nicenska mötet på hvilket de djupsinnigaste frågor om Frälsaren undersöktes ok besvarades. Eljest har denna tiden månge Götiska Thorer eller Kungar visat sig. Ty Pharamund anlade 427 det Frankiska. Adolf det Spanska 412. Thidrik det Italienska 493. Gundig det Burgundiska 414. Geiserik det Vandaliska uti Africa 427. Hengist det AngloSaxiska på Angeland 457. Alfin det Longobardiska 556.

4. P. 4600. | Vid denna tiden strömade Ingell Illrådas
År Chr. 600. | Tyranni til ända, ok Riket förföll till en annan Götisk Slägt. 553 förföll Östgöta Riket uti Italien i de Longobarders händer. 534 gick det Burgundiske Riket til ända. 534 det Vandaliske uti Africa. Nu begynner det tidahvarfvet uti hvilket de hedniske Konungar, Ifvar Vidfamne, Harald Hildetand, Sjgurd Ring, Östen Illråda, ok Ragnar Lodbrok, namnkunnige Hjeltar uti hela verlden, hafva simmat uti blodströmar.

5. P. 4800. | Denna tiden var uti nästan hela Europa en
År Chr. 800. | stor vedermöda för de stora krigen, som Carolus Magnus förde, några uti 30 år. Men en tröst viste sig ok denna tiden, icke liten för den Christna

kyr-

kyrkans utwidgande; fast Påfwens wälde hade gruf-
weligen tagit til.

6. v. 5000. KRisti lär blefwo nu rätt kände af mångom.
1000. NB. Se Söleskein, deraf står [illegible] KRISTUM.
Ty denna tiden blef KRISTUS för mångom pre-
dikad, ok deß Evangelium af mång-folk imottaget.
1) Olof Skötkonung uti Swearike blef nu med hela sit
Rike KRISTEN. 2) Hungarernas anförare Gei-
sa, med en myckenhet af sina 990. 3) Polska Fursten
Miecislaus med ordkneliga Polacker, 964. 4) Ryßerna
med sin StorFurste Valdemar Christnas 980. 5) Nor-
männerna uti Gallien, med sin hertig Rolf 912. 6) De
Danske med sina Konungar Harald, ok Swen, 960.
7) Norrige, med Kung Harald Hårfagre, 860.

7. 5200. Den Christna Läran tager til på alla ställen.
1200.

7. 5400. Uti detta Twahvarfwet infoll den grufweliga
1400. nöden, som omtalas uti Uppenbarelse Bokens
16 K. vid denna tiden blef Constantinopel af Turker-
na tagit ifrån de Christna. Vid denna tiden, nämli-
gen 1415, blef Johan Huß upbränd för den rätta Lä-
ran. Guds Församling var nu stadd uti en swår barns-
nöd / Uppenbarelsens, 12: ty draken waktade på
hänne; at upsluka deß barn, ok när han det icke
kunde, sputade han utur sin mun vatn såsom en
ström, på det han skulle fördränka hänne (f). In
Summa; här infoll en stor nöd för Guds kyrka ok
Församling, öfwer hela verlden.

Swearike har aldrig varit stadd i sådan nöd som nu,
ok Herren låte det aldrig komma: i andelig måtto var
det drucket af den Babyloniska skökans vin, eller
dödeliga förgiftz i verldslig måtto suckade det nu un-
der Magnus Smeks ogudagtighet, Albertes orätt-

P visa,

(f) [illegible] tiden är [illegible] den förra, [illegible] Nand förekom
vid Syndafloden.

visa, Margaretas tunga, ok arghet, Eriks vårdslöshet, Christopher Barkekungs hårda tid, ok Christierns II:s tyranni.

9. I. 5600. Den Höge Allrahögsta beviste denna tiden, at
1600. Han är Folks beskydd, ok beskärm. Ty uti detta Tidahvarfvet blef a) det andeliga Babylon af Guds Anda omkullkastat, så at det nedersta allenast blef kvart. Nu affölle, Tyskland, Svearike, Norrige, Danmark, ifrån den Påviska fåviskan. b) Sålunda låt Herren denna tiden utdela ett oförgångeligt arf ibland människobarn. c) Svearike lärde nu rätt känna honom, som är en vakande Staf öfver sitt ord. Det fick denna tiden lita på Tre GUDS STAFVAR eller Konungar, med Gustafs namn, som altid varit förent med Svearikes högsta Sällhet.

10. 4. 5800. Är glädie ok gamman: Attin, en stor Stam-
1800. fader har två gånger tilförne förekommit, med besynnerliget prof af sådant. Svea hade derföre, af Himlen, uti denna 18:de åldren, efter Christi Födelse, at vänta en ny Stor Attin / eller Stamfader / följa efter GUDS STAFVAR: ok som vi se nu, Gudi lof! En sådan Furste, med våra ögon: Så önskom vi: HERren välsigne Den samma / ok dess Högtälskeliga Gemål, samt vår Dyra Nåde Pant, Prinß GUSTAF!!! Amen.

NB. När man jämförer det, som berättas vid hvar Runa, med hännes bemärkelse, samt jämförer tidahvarfven före, ok efter, Christi Födelse med hvarandra, lärer man stanna i förundran, at detta så träffar in. Man lärer ockå finna, at som hvarken Änglar, eller människor kunna veta tilkommande ting, ok som ej heller något sker af en slump ok händelse, så måste den nödvändigt varit högt upplyst, som inrättat Runstafven, ok Runorna.

Derföre, som Gyllentalet finnes på Runstafven

äter

åter uti en annan ordning, så viljom vi pröfva den samma, på samma sätt.

1. ●. 200. Thores Sälla regering. Saturnia Regna första sällheten.

2. ᚠ. 600. Den stora nöden Guds Församling råkat uti.

3. ᚢ. 600. De jordiska människor tiltogo nu myket.

4. ᚱ. 800. Vid denna tiden begynde de namnkunnige Reselim, eller Resar at grasera.

5. ᛒ. 1000. Nu föddes den prodigaste Telning jorden burit, eller båra får, nämligen Noach.

6. ᚢ. 1200. Denna tiden voro de förskräckeliga Resar än nu värre.

7. ᚼ. 1400. Ett hundrade år härefter föddes de tre stora Reiner/ Japhet, Sem/ ok Cham.

8. ✱. 1600. Vid denna tiden viste sig en Tvimadur, Noach, som lefde både uti den förra, ok andra verlden.

9. ✱. 1800. Nu blef Babels Torn med storm ok Hagl nedstött.

10. ᛉ. 2000. Nu lefde den stora Madurin/ Abraham, Attin, ok Thor.

11. ᚨ. 2200. Nu förföljdes Jacob af Esau. Joseph uti Egypten: Esau en namnkunnig Jägare m. m.

12. ᛏ. 2400. Nu infalla de stora teknen uti Egypten ok öknen ꝛc. Nu korsfästas Påska Lambet: nu ändas träldomen, nu fullbordas löftet om Chanaans land.

13. ᛦ. 2600. Nu visa sig de många Frälsare uti Israel. Othniel: Elind, Debora, Gideon m. f.

14. ᛁ. 2800. Här ser man den starka Simson häfva omkull sina fiendars fästen. m. den Gudi kära Samuel.

15. ᛏ. 3000. Här ser man en ny Stamfader David, en ny RiksLag, af Samuel gifven om Saul.

16. ᚴ. 3200. Kaun böld, versta sår. Nu predikade Esaias, ok sade: ifrån fotabiellet alt up til hiässan är intet annat än sår svulnad ok eterbölder item

P 2 CHRI

CHRISTUS är slagen för våra öfverträdelser/ ok sargad för våra missgerningar.

17. ♀ 3400. Langer: Cyri Lag; at Babyloniska fängelset skulle slutas. Fornioters Lag uti Svearike.

18. ☿ 3600. Vid denna tiden lefde Thor den andra / en mägtig monark uti Svearike. Alexander, en stor Konung/ segrade mer vida.

19. ♄ 3800. De Judiska Marchabeer viste sig nu vara Stormar. Rättfärdighetenes Sol går up litet härefter.

20. ☉ 4000. Här igenkommer Thores sälla regering, Saturnia regna. Frälsaren i moderlifvet.

Jam redit et virgo, redeunt Saturnia regna:
Magnus ab integro seclor: nascitur ordo. Virgilius.

Svearike sält under sin andra Frei/ eller Thor den Tredie.

1. ♄ 200. Nu påstår den stora nöden / eller, de 10 Christnas förföljelser;

2. ♃ 400. Denna tiden blef mången ♆ til ♁ eller mästa Stupa/ då de grufliga Göternas blodbad flödade uti Europa.

3. ♂ 600. Ingiell Illrådas svåra förehafvande m. m.

4. ☉ 800. Carolus Magnus. Harald Hildetand, Sigurd Ring, Ragnar Lodbrok. Frodigaste Teckningar.

5. ♀ 1000. Vid denna tiden lefde uti Svearike de Förskräckeliga Siökungerna, Biörn Jernsida, Ketil, Erik, Emund.

6. ☿ 1200. Mycken glädie ok gamman öfver den antagna Christna läran.

7. ♄ 1400. Uti Svearike viste sig nu en Tvinadur; nämligen den Danske, ok ibland den inheimske regeringen. Uti Församlingen graserade draken ok vildiuret.

8. ♃ 1600. Nu hade det andeliga Babylon fallit af Guds vredes storm ok hagl. Dess byggmästare talade

icke

icke längre et Språk. ᛯᚱᛁᛋᛐᛆᛋ Christus blef nu
känd, ok anammad. ᛯᛆᚦᛋᛐᛐᚠ eller GUDS-
STAF regerade, nu uti Svearike til allas frögd.
9. Ψ. 1800. En märkelig Madur. En sådan behöfvom
vi icke leta efter. Ty uti detta tidahvarfvet hafva de
stora Karlar/ eller Männer varit i hela verlden be-
kante, ok af Guds Församling högt älskade. Märke-
liga Män ok Furstar äger ok ännu, Gudi lof! vårt
Svearike, Dem HErren välsigne!

Se nu med förundran, huru detta Runatalet så rätt ok nätt, på bägge sätten svarar imot tidahvarfven. Huru den första ok andra Sällheten; den första ok andra Församlingens första förföljelser: den Första, ok andra stora nöden: det första ok andra Babels fall: med samma bokstäfver finnas utmärkte. Detta sätter mig uti förundran: Men nu vil man komma til Solcirkelen, som består af 29 år, ok är på Runstafven utmärkt med dessa sju bokstäfver ᚠᚢᚦᚼᚱᚠᚼ. Men dess ordning uti Solcirkeln öfverst på Runstafven är denna.

Solcirkeln.

ᛯ ᚢ ᚼ ᚴ ᚠ ᚦ ᚱ

ᚴᚱᚼᚦᚠᛯᚴᚱᚦᚢᚠᛯᚱᚼᚦᚢᛯᚴᚱᚼᚢᚠᛯᚴᚼᚦᚢᚠ.

Huru denna skal brukas, hörer til et annat rum; här vil man märka de meningar, der förekomma. Denna Solcirkel begynnes med ᚴ, ok ᛯ, bägge första bokstäfverna uti det ordet KRISTUS. Solcirceln var nije när Christus föddes; si, der under står

 KRSTU,

KRSTU, FREI. Det är: KRISTI Frid, ok återställa sällhet. Det bör märkas, at äfven som IS uti vårt Alphabeth visar sig uti nijende rumet, så hafver den Stora IS, som Sibylla omtalar, visat sig uppå Solcirkelens nijonde år, då ᚦ som betyder Kung ok Frälsare/ var söndags bokstaf tillika med ᚠ Odin eller Apollo; just som Virgilius sade.

Jam redit et Virgo redeunt Saturnia Regna - Renat Apollo.

På Christi döds år var Solcirkeln 15, då åter ᚦ Thor var söndags bokstaf. Där får jag nu läsa ᛯᚱᚼᚦᚢ KRОТSU. Det är: de halfva KORSFÄSTAT. Ty det vi nu säga Korß/ sade våre Förfäder Kroß/ ok Kroßa: midt öfver detta Kroßu står ᚴ, som betyder Sår ok svulnad/ påminnandes oß den KORSFÄSTA JESU SÅR. Sedan finner jag uti denna Cirkel ᚼ CH. ᚴᚱᚼᚦᚴ GROUF, eller Graf/ hvaröfver en Koning ok Återlösare sig visar. Der efter står: ᚼ CH. ᚴᚼᚦ GUD ᚢᚴ UP: Detta må hvaren uttyda, som han finner sig. Nu vilјom vi bese Gyllentalets Runor. De äro de samme, som man tilförne viste utmärka jämväl de stora tida hvarfven, ok äro 19 til antalet, emedan Gyllentalet består af 19 år. Sådane 19 åriga tidahvarf hade förflutit 210 ok 10 år imellan skapelsen ok Christi födelse. När Christus låg uti Moderlifvet, så vart Gyllentalet 19. men när han föddes så var Gyllentalet et,

der-

derföre ᚠ Nymärke, deß goda bemärkelse är många gånger nämnt. Här lärer man blifva öfvertygad, at den som upfant Runo stafven, viste Christi aflelses ok födelses år. När Christus begynte sit dyra Ämbete, så förekom det besynnerliga ᚦ Korßmärke, hvilket ok inföll på hans tolfte år. På Christi döds år var Gyllentalet 15, ᛘ en märkelig man, som fallit omkull. Tillämpningen är icke svår.

Sedan alt detta är påmint, så påminner jag än en gång, at främst uti Sibyllas verß står: JESUS CHRISTUS GUDS SON FRÄLSARE KORSS. Se nu ok läs alla deßa orden uti vårt Runa Alphabeth, ok på vår Runstaf; samt månge andre omständigheter. Ville någor af sådant påstå at han är upfunnen efter Christi födelse, emedan han talar om JEsu Christo m. m. så svarar jag: med samma rätt må man påstå, at han är upfunnen efter GUSTAF den Förstas tid, emedan han vitnar om det andeliga Babylons fall vid den tiden. Ja, at Han icke varit upfunnen för än i fiol; emedan han visar, at å nyo en Stamfader skulle upkomma 1743 uti Svearike. Deß spådom må ingen annorlunda anse, än som sagt är, en besynnerlig Guds uppenbarelse, ty hvarken änglar, eller människor, kunna säga om tilkomande ting, om icke Gud uppenbarar dem det. Antingen nu Thor, eller Atle, som upfant Runstafven, lärt sådant af någon Profet bland Patriarkerna, eller hämtat detta uti deras stora Samkväm, eller

sielf

skelf hast Guddomliga uppenbarelser; lemnar jag därhän. Men detta är vist, at han varit den sanna Läran tilgifven, som af eftergående vitnesbörd skall blifva klart, samt dessutan en förträffelig djupsinnig ok vis man/ just sådan som Hans namn betyder, se bl: 95. Nu vil man derföre höra åtskilligas vitnesbörd om vår Thor.

Den gamla Grekens, Jamblichi, vitnesbörd om Thor.

Denne Lärde mannen, som skelf ägde Thors böker lemnade uti Egypten, säger sålunda: **Skulle du försöka oß med någon benig Philosophisk fråga; så skolom vi strax utreda den åt dig, ok detta efter Thors urgamla stodar, hvilka Plato, ok före honom, Pythagoras hafva läsit som brackarlar, ok deraf smidt ihop sin Philosophi** (g). Ok åter: De Allmänna grundsanningar hafver Thor/ uti en bok af tiugetusend blad/ (efter Selevci vitnesbörd/ eller efter Manethos; uppå 36525 blad)/ fullkomligen uttydt ok bevist.

Den

(g) 1. B. 2. c. de Myst. Egyp. hans egne ord lyda: φιλόσοφον δ' ἔτι προβάλλεις ερώτημα, διακρινοῦμεν σοι καὶ τοῦτο κατὰ ΕΡΜΟΥ (se bladet 49.) παλαιὰς στήλας, ἃς Πλάτων ἤδη πρόσθεν καὶ πυθαγόρας διαγνόντες, φιλοσοφίαν συνέστησαν.

Den gamla Clemens Alexandrini vitnesbörd om Thor.

Denne lefde icke långt efter Christi Födelse, ok berömmer ganska mycket Thors skrifter; men 6 B. Strom: säger han sålunda: Fyratijo ok twå utaf Thors Böker äro aldeles oumgängelige / ok högst nödwändige. Sedan berättar denne gamle Grek, hwarom Thor skrifvit böker, nämligen uti Medicina, Astronomia, Theologia ok Philosophia. NB. Thor kunde nog hafva tid til at lära sådant, ty han lefde vid pass 600 år, se bl. 43, 44.

Athanasius Kircherus, om Thor.

Den förträfflige vise mannen Merkur / som Egypterna kalla Thot / ok Thor, äfven som den första månaden i året, han såg med grämelse det myckna afguderi (uti Egypten ok annorstädes); ok som han hade ganska väl lärt Salighets Läran af Sem / Japhet / ok dessas barn, med hwilka han lefde; samt var efter Alexandriniska Chrönikans vitnesbörd / ganska diupsinnig, ok en lycklig påfinnare, högst skickelig til at lära Trones hemligheter; så inrättade han et nytt sätt til at föreställa, Läran om den Ena Sanna Guden, om Änglar / ok dieflar. Ok som han uti sit snille / ok förstånd öfvergick alla andra / så uptänkte han härtil sådane ämnen / som dageligen skulle brukas / ok derföre så mycket känbarare. Men sielfva konsten uptäkte han allenast / för Prester / ok de Visa / samt Prinsserna; för enfalligt folk blef hon obegripelig / derföre lät han imot all tidens fräto ingrafva sådant uti bärg / ok stenar. Sphing. Myst. de Mum. 2 d. 3. c. Gymnas. Hierogl. cl. 12. c. 3.

Ælianus, som lefde på Christi år 130, om Thor.

Egypterna de skryta icke litet af Thot eller Thor/ ok at han lärt dem all vishet. 14 B. 34. c.

Philo Byblius, a Ch. 100. om Thor.

Thor/ som Grekerna kalla Herman/ var den visaste mann under sol/ ok försia/ som upfant bokståfver ok begynte skrifva böker. Euseb. Pr. Ev. bl. 23.

Diodorus Siculus 100 år före Ch. om Thor.

Thor eller Herman/ hölls uti högsta åra, ty han inrättade alt/ som tiente til at göra människolefnaden säll/ han upfant bokståfverna/ inrättade Musiken, Gudstiensten/ Läkarekonsten/ Stiernekonsten, Räknekonsten; med mera. 1 B. 2 c.

Platos, ok Ciceros, vitnesbörd, om Thor, Kan ses bl. 46, 47. 48.

Herodotus 500 år före Christum, om Thor.

Thracerna/ eller Drakerna vörda Thor högre, än andra / ok honom årkänna de vara sin Stamfader. 5 B. 128. c. at Thracer voro Göter, år bevist uti mit Företal til Edda, bl. 27. Homeri ok Hesiodi tal om om Merkur, år icke värdt anföras.

San-

Sankuniaton, 1300 år före Christum, om Thor.

Efter Misor/ (Mizraim) uti Egypten/ kom Thor/ som upfant alraförst bokstäfver. Euseb. Præ. Ev. c. 10.

Eddas vitsord om Thor.

Thor är den förnämsta Af Aserna/ = ingen kan berätta alla hans dräpliga gerningar. 13 Dämisagan.

NB. Såsom man nu sedt, at Thor lärt Egypterna all deras vishet, vid verldenes år 2000; så vil man ännu andraga något större vitnesbörd, om Thores vishet.

Stephanus vitnar om denna de Egypters vishet, med dessa ord: Apost: 7. 22. Ok Mose var undervist ok lärd/ uti NB. all de Egypters Vishet m. m. ok blef en mägtig man både uti ord ok gerningar. 23. Ok när han blef 40 år gammal gick han ut at bese sina Bröder, Israels barn. (h). Uti 2 Mosis boks 7: 11. ser man Pharao haft visa, Machaschphim, Svartkonstige, ok Tullkarlar. Icke underligit; emedan Sielfva Hofvet nu affallit ifrån den sanna Guden, Så at denna Pharao sade: Ho är Jehovah; Hvars röst jag höra skulle? Men tvert om, den Pharao, eller Frei/ som imottog Joseph, dyrkade den sanna Guden Skap. 41: 39. 40. emedan ännu den sanna Läran icke var förfallen.

(h) Καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. Dessa orden Πασῃ σοφια böra grant märkas: De visa, at icke en del allenast af visheten florerat, uti Egypten, utan ganska många Vetenskaper.

Såsom man nämnt, at Thors fader hetat GUDSTAF, (i) så vil man allenast et rum om honom införa. Clemens Alexandrinus uti 6 B. Strom. säger. När Paulus Predikade för de Greker, sade han: Tager för eder de Grekiska böker / ser Sibyllas vitnesbörd om Gud m. m. Läser NB. GUDSTAFS (k) skrifter, ok ser där huru klarligen han beskrifvit Frälsaren Jesum Christum: Huru Kungerna skola sätta sig up imot Honom; huru han lida skulle / ok vara Tolig; när han komma skulle. m. m. At få så mycket klarare begrep om denna GUDSTAF, SIBYLLA, ok THOR, viljom vi här införa deras Slägt Linea.

Bore; bl. 43. Kung på Atland eller de Hyperboreers Näs: Diod S. 2. B. 47. 3 B. 58.

Ogg, som kallades Attin, ok GUDSTAF. Sibylla, eller Freia Attins Gemål.

Thor, kallades eljest Atlas, Erik, Merkur, Herman. G. Opis, eljest Rhea ok Sif eller Sibylla kallad.

Thorison, eller Jovir.

Dardan, 2440. vid denna Tiden upkom afguderiet, at dyrka Thor, Thorison, m. m. om hvilkets tiltagande, ok införande i Norden, skal talas vid slutet af Edda, efter lofven.

Erikson Kung uti Troja.

(i) Plato, ok andre, säga väl, at GUSTAF varit Thors Farfader, men denna skilnad är liten.

(k) Han skrifver väl Hydaspis, ok Hydstaspis: men se Runoalphabetet om ᚼ·ᚠ·ᚢ. så skilnaden försvunnen.

Om Thores Böker ok Theologie.

Sedan man ofvantil bevist, at Thor uti Svearike, Thor uti Egypten, Thoro Aster uti Chaldeen, Bactra, ok Persien, samt Fohi uti China, är en ok samma man, så vore mycket tala om Thores Skrifter; men man måste lemna det. Dock vil jag detta erhindra, at som Egypten har lemningar af sin Thors skrifter, Chaldeen af sin Thoro Asters, China af sin Fohis, samt Svearike några omskapade berättelser efter sin Thor uti Edda, men oförändrade uti Runo Alphabetet, ok på Runstafwen; så är a) ganska godt tilfälle at samla et helt System, eller en stor Bok, som uti en riktig ordning föreställte Thors, ok våra Förfäders Tro, vid Abrahams tid: b) vore ganska lätt af finna, hvad uti deßa deßa vore förfalskat eller ei, när en sådan jämnförelse giordes: c) Lände detta til Guds nådes lof, ok pris, i högsta måtton, man skulle då finna, at hela verlden längt efter förskingringen hört klarligen Herrans kallande nåd, ok Predikan om, den på tilkommande, JESU CHRISTO. m. m.

Jag vil göra ett litet försök, andre må fullborda det samma.

Artikeln om Gud.

Thoro Aster säger: Gud är et ljus, o-

 för-

förgångelig, evig, ofödd, en ande, högst olik alt annat, et ursprung til alt godt, tager icke mutor, är i högsta mätton god, i högsta mätton vis, Lagars, Billighetens, ok Rättvisans Fader, som aldrig lärt af någon annan; men känner sielf fullkomligen både det synliga ok osynliga, som alt skapat, styrer ok uppehåller (l).

Thor uti Egypten, om Gud.

För än det minsta blef giort, var den ENE SANNE GUDEN, den Alrahögste, som är oföränderlig, vida skild ifrån materien, en ren ande, består af sig sielf, har skapat alting m. m. (m)

Chinesernas älsta Tro om Gud.

Den ene Alrahögsta varelsen är aldeles skild ifrån materien, har skapat hela verlden, ok uppehåller den samma, äger oändeliga full-

(l) Denna Thores ädla lemning har Euseb. in Pr. Ev. 1 B, sista c. ok förvarat; den finnes ok uti Schub. Hist. Philos. bl. 49.
(m) Jamb. ok Damascius.

fullkomligheter, ok kan mid ingen ofullkomlighet behåftas (n).

Göternas Tro om Gud

Kan ses bl. 21:22.

Uti Gudi gifves et Tretal (o).

Uti det Gudomliga våsendet gifves Tre personer Fadren, Sonen, ok den Tredie (p).

Hår

(n) Couplet hos Schub. på n. r.

(o) Detta finnes med klara ord uti Thoro Asters lemningar; ok hafva de Lårde varit rådde för at medgifva, det hårmed mentes TreEnigheten. Men hvad fara det skulle hafva med sig, at Thoro Aster varit om Gud vål underråttad, år för mig obegripliget. Jag vil införa Thoro Asters egne ord: Ταύτῃ ἐστὶ πατρικὴ μονάς, ἡ δύο γεννᾷ, δυὰς γὰρ παρὰ τῇδε κάθηται m. m. Det år: Fadrens Enhet föder Tvenne; ty af hånne utgå två andra. Schub. bl. 25. Egypterna trodde okså, at uti Guds ena våsende gafs en TreEnighet. Schub. bl. 225. Uti Edda finner man många vitnen om detta Tretalet, fast det dår låmpas til afgudar åfven som hos de sentare Egypter. Tre voro de, som skapade himmel ok jord, ser man uti 4 Dl. 5 Dämisagan. Men se våra Runor, bl. 23.

(p) Se bl. 23. Detta var Thor vål underråttad om, ok sådant har han lårt andra. Man ser uti det nyss anbragna språket, at der talas om Fadren som Föder; hvarest man finner klarligen den Första Personen. Den andra uti Gudomen kallar Thoro Aster ΝΟΫΣ, hvilket ord mycket bekymrat de lårda. De hafva sedt, at man icke kan annorlunda, ån tvert imot Thores klara ord, uttyda detta Νοῦς genom Sinne, ty Thor säger 90 verss: Ἃ γὰρ Νοῦς λέγει, m. m. Hvad Νοῦς säger. Men lås det tilbaka så får man det Sviogötiska ordet Sun, hvilket vi

Här vore ännu mycket om denna Artikeln at indraga af Thors böker: men man måste lemnat: ok sluta denna lilla bok med följande oryggeliga sanningar.

1) Uti gamla Testamentet hade Gud klarligen uppenbarat om den då tilkommande Frälsarens Namn JESUS CHRISTUS,

[illegible] säger [illegible] Grekerna hafva bändt bak fram på många ord af Götiskan. Deßutan vitnar Diodorus Sic. m. f. at ΔΙΟΝΥΣΟΣ betyder Διος, eller Jovis SUN, eller Son, 3 B. 73 c. hvaraf man klart må se, at ΝΟΥΣ uti Thors andragne rum betyder SUN, Son. Se nu huru väl Thor talar, när han säger: Πάντα γὰρ ἐξετέλεσσε ὁ πατήρ, καὶ ΝΩ παρέδωκε. ut. m. Det är: Fadren har giort all ting, ok gifvit Sonen. Genom många afskrifningar är händt, at man giort ΝΟΥΣ til Νῷ emedan det togs för Νόος, Νοῦς sinne, så tänkte man Νοῦς vara et fel. Den tredie Personen kallas af Thor Δύναμις Νοερὰ, Det är: En kraft som äger förstånd ok vilja; ok säges [illegible] det är: utgå af Fadren. Se Schub: bl. 24, 25, 26. Därest han infört många verß, som äro hos gamle Greker samlade, af Zoro Asters lemningar. Såsom: De twå, som äre födde af Fadren, äro altid hos Fadren, ok genom dem har han giort all ting. Schub. bl. 24. Proclus Theol. Plat. 5 B. 33. c. Fadren styrer genom Νοῦς (SUN Sonen) allting. Jämför det som sades bl. 23, 24, 25, &c. hvar Thor lärt detta, är många gånger påmint: det vil jag allenast tillägga, at man bör icke vränga denna sanfärdiga Thors lära om Gud, fast några Hans hedniska efterföljare vridit detta nu hit, nu dit. Uti Edda talas om de TRE, Som skapade all ting, hvaraf den Tredie kallas VE, Det är: den HELIGE. De nämnes ok så HAR, JAFNAR, ok TRIDIE. Jag säger nu, som många gånger tilförne: Hedningerna mißbrukade detta på sina afgudar; men det visar mig dock en lemning af deras Tro.

STUS, at Han skulle vara en Sann Gud ok en Sann människa m. m. på et Korß lida; dö, ok upstå på tredie dagen, m. m. samt tiden, när han komma skulle. (Sk. B. 49.)

2) Före Mosis tid var denna Salighets Lära kunnig, ok klarligen föreståld ibland våra Förfäder, här uti Svearike.

3) Med Thors många resor öfver hela verlden är samma Salighets Lära utspridd ibland alt folk, både uti Europa, Asia ok Afrika, samt öjarna uti hafvet (q).

4) Thor är Runstafvens uphofsman, ok han har lärt alt folk, de Hebreer undantagne, sina Runor, eller Bokståfver.

5) Våra enfalliga 16 Runor hysa uti sin Skapnad, ordning, antal, allmänna ok enskilta namn et större konstycke, än något annat Alphabeth kan uttrycka.

6) Derföre I ädle Sviogöter, lärer

R först

(q) Det står väl at Thor, ok Thorsson lärde folket dyrka Gudar, men gör intet til saken: en Historicus sade, som han trodde. När de tala om Noe flod, säga Hedningarna: Saturnus talde med Ximerus: men derföre var icke Noah en afgudadyrkare.

först at kånna edert egit, innan I skåmmen smaken på det fråmmande; Ännu hyser vårt Atland, en GRUND, METALLER, SNILLEN, BOKSTAFVER, ok SPRAK, som, om de fålitet mera anß, kunna med enad hand hielpa vårt Mannaheim til en otrolig sållhet, ok anseende: hvilket Gud förlåne!

Men Du Alrahögste, ok Högstbesutne GUD, Fader, Son, ok Helge Ande, Som år all Vishets Kålla, ok all Hugsvalelses Gud, låt alla mina ord lånda til Dins Namns Lof, Pris, Heder, ok Åra! Ja, Dig vare Lof, ok Pris, ok Magt, ok Starkhet ifrån nu ok i evighet! HALLELUJAH!!!

